

สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมดี อภัทธนานนท์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม:
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย

Teaching in multicultural schools:
Education of migrant children in Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ อาพิทรนันท์
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับทุนสนับสนุนจาก
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายทางวัฒนธรรม: การจัดการศึกษาสำหรับเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย / ฐิติมดี อาพัทธนานนท์. -- พิมพ์ครั้งที่ 1 -- นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2564.

ISBN 978-616-582-663-1

1. ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม. 2. เด็กข้ามชาติ. 3. การสอน. 4. เมียนมา.
I. ฐิติมดี อาพัทธนานนท์. II. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย.
III. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. IV. ชื่อชุด
-

พิมพ์ครั้งที่ 1	มิถุนายน พ.ศ. 2564
จำนวนพิมพ์	500 เล่ม
ผู้เขียน	รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมดี อาพัทธนานนท์
ภาพปก	ฐิติมดี อาพัทธนานนท์
ออกแบบปกและรูปเล่ม	ณัฐชนันท์พร มีสุวรรณ
จัดพิมพ์โดย	รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมดี อาพัทธนานนท์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
ได้รับทุนสนับสนุนจาก	สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
พิมพ์ที่	บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด 219 ซอยเพชรเกษม 102/2 แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160 โทรศัพท์ 0 2809 2281-3 โทรสาร 0 2809 2284 เว็บไซต์ www.fast-books.com อีเมล info@fast-books.com

คำนำผู้เขียน

หนังสือ “สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม: การจัดการศึกษาสำหรับเด็กหลากหลายแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย” นี้ ผู้เขียนตั้งใจจะให้ เป็นคู่มือสำหรับครูที่สอนในโรงเรียนที่รับเด็กหลากหลายแรงงานข้ามชาติเข้าเรียน โดยเฉพาะเด็กหลากหลายแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมา เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนรวบรวมขึ้นจากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยเฉพาะบทที่ 6 “แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม” เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เขียนพัฒนาขึ้นและนำไปทดลองใช้จริงในห้องเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติเรียนอยู่ ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมสามารถใช้แผนฯ เหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ นายนริศ ทวีสุข ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา และนางสาววิตรี เหลืองสุรีย์ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่ช่วยตรวจสอบเนื้อหาบางส่วนของหนังสือ หากยังมีข้อผิดพลาดใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว ผู้เขียนขอบคุณเด็กข้ามชาติ ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการจัดทำหนังสือ สุดท้าย ผู้เขียนขอบคุณสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการจัดทำหนังสือคู่มือนี้

สุติมภ์ อาภรณ์พานนท์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

มิถุนายน พ.ศ. 2564

สารบัญเรื่อง

	หน้า
คำนำผู้เขียน	ก
สารบัญเรื่อง	ข
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 โอกาสทางการศึกษาของเด็กข้ามชาติในประเทศไทย	1
บทที่ 2 กฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการให้การศึกษาแก่เด็ก ลูกหลานแรงงานข้ามชาติ	9
2.1 สิทธิทางการศึกษาของเด็กข้ามชาติ	9
2.2 ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนข้ามชาติ เข้าเรียน	15
2.2.1 การรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐาน ทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย	17
2.2.2 การออกหลักฐานทางการศึกษาให้กับ นักเรียนข้ามชาติ	27
2.2.3 การติดตามนักเรียนข้ามชาติที่ขาดเรียน	28
2.2.4 การย้ายที่เรียนระหว่างปี	28
2.3 การจำหน่ายนักเรียนข้ามชาติออกจากโรงเรียน	30
2.4 การออกหลักฐานการจบการศึกษาให้กับนักเรียน	31
2.5 ปัญหาที่พบเกี่ยวกับหลักฐานทางการศึกษาของ นักเรียนข้ามชาติ	33

บทที่ 3	วัฒนธรรมกับการจัดการศึกษา	37
	3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับการศึกษา	37
	3.2 วัฒนธรรมมอญดั้งเดิมในจังหวัดสมุทรสาคร	39
	3.3 แรงงานจากประเทศเมียนมาในประเทศไทย	42
	3.3.1 แรงงานเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร	44
	3.3.2 แรงงานเมียนมาในจังหวัดระนอง	45
	3.4 เสี่ยงจากเด็กข้ามชาติในประเทศไทย	47
บทที่ 4	อคติและความเชื่อเหมารวมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา	61
	4.1 อคติเกิดจากไหน	62
	4.2 การลดอคติและความเชื่อเหมารวม	64
บทที่ 5	รูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	69
	5.1 การสอนเพื่อสร้างความเข้าใจและลดอคติระหว่างผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน	69
	5.2 การสอนที่เชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมของนักเรียน	72
	5.3 การสอนเพื่อความเท่าเทียมและการเปลี่ยนแปลงสังคม	76
บทที่ 6	แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม	79
	6.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	79
	6.2 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	85

หน้า

เพลงสองภาษาสำหรับชั้นอนุบาล	86
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การทักทายและการ แนะนำตัว	89
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ครอบครัวของฉัน	94
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ธงชาติของฉัน และ ธงชาติของเพื่อนฉัน	101
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เพลงชาติ	109
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ภาษาของเรา	117
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 อาหารประจำชาติ	124
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 ข้อตกลงและกฎระเบียบใน การอยู่ร่วมกัน	128
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เธอกับฉันรวมกันได้	133
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 ชื่อของเล่นให้เพื่อน	138
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 การปฏิบัติตนอย่าง เหมาะสมต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุ	145
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 ความแตกต่างทาง วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมไทย	150
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 ข้อมูลข่าวสารใน ชีวิตประจำวัน	156
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13 สิทธิของฉันและเพื่อน ๆ	160

	<i>หน้า</i>
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14 ชาวต่างชาติกับการค้า ในสมัยอยุธยา	165
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 เครื่องแต่งกายของเรา	168
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16 เข้าใจระบบเศรษฐกิจ	173
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ ระบบเศรษฐกิจ	181
6.3 ตัวอย่างแผนการจัดการกิจกรรมนันทนาการสำหรับ ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	189
เอกสารอ้างอิง	203
ดัชนี	209

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพ 1.1 จำนวนนักเรียนข้ามชาติจากสามประเทศใน โรงเรียนรัฐไทย	4
แผนภาพ 2.1 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการจัดศึกษา สำหรับนักเรียนข้ามชาติ	14
แผนภาพ 2.2 แนวทางดำเนินการออกรหัส G สำหรับ สถานศึกษา	18
แผนภาพ 2.3 ประกาศรับนักเรียนข้ามชาติในจังหวัดระนอง	19
แผนภาพ 2.4 แบบบันทึกแจ้งประวัติบุคคล	22
แผนภาพ 2.5 แนวทางการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทาง ทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย	25
แผนภาพ 4.1 อคติเกิดจากไหน	62

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1	จำนวนนักเรียนข้ามชาติที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทย
	4

สำหรับการอ้างอิง

จิตติมตี อापัทธนานนท์. (2564). *สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม: การจัดการศึกษาสำหรับเด็กหลากหลายแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัสสินิหงศ์ การพิมพ์ จำกัด.

บทที่ 1

โอกาสทางการศึกษาของเด็กข้ามชาติในประเทศไทย

ในโลกไร้พรมแดนเช่นปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายของคนจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่อีกต่อไป ประเทศไทยเองก็เช่นเดียวกัน ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของแรงงานข้ามชาติมาเป็นเวลาหลายทศวรรษ แรงงานข้ามชาติกลุ่มแรก ๆ อพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจภายในประเทศเติบโตอย่างมาก ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานระดับล่างในภาคธุรกิจและภาคการผลิต รัฐบาลจึงเริ่มมีนโยบายผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน 3 ประเทศ คือ เมียนมา ลาว และกัมพูชา ในภาคการเกษตร ก่อสร้าง ประมง งานในโรงงาน และงานรับใช้ภายในบ้าน แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ทำงานในงานประเภทที่เรียกว่า 3 D คือ Dirty (สกปรก) Dangerous (อันตราย) และ Difficult (ยากลำบาก) ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่ยอมทำ (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2547)

ข้อมูลระบุว่าในประเทศไทยมีคนต่างชาติดำรงอาชีพและทำงานอยู่เป็นจำนวนกว่า 3 ล้านคน ในจำนวนนี้กว่าครึ่งเป็นแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมา กัมพูชา และลาว¹ ตัวเลขล่าสุดจากกระทรวงแรงงานระบุ

¹ กระทรวงแรงงานระบุว่าแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชาที่มาลงทะเบียนประวัติที่ศูนย์ One Stop Service ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2561 ซึ่งเป็นวันที่ปิดรับลงทะเบียนมีจำนวนถึง 1,303,933 คน (สถานการณ์แรงงานประจำสัปดาห์ 26 มี.ค. - 1 เม.ย. 2561, 2561) เมื่อรวมแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้มาลงทะเบียนคาดว่าจะมีจำนวนแรงงานข้ามชาติจาก 3 ประเทศที่อาศัยและทำงานอยู่ในประเทศไทยน่าจะมีความกว่า 3 ล้านคน (Huguet, 2557)

ว่า แรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชาที่มาลงทะเบียนประวัติที่ศูนย์ One Stop Service ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2561 มีจำนวนถึง 1,303,933 คน (สถานการณ์แรงงานประจำสัปดาห์ 26 มี.ค. - 1 เม.ย. 2561, 2561) สอดคล้องกับรายงานเรื่องการย้ายถิ่นจากธนาคารโลกที่จัดให้ประเทศไทยเป็นประเทศอันดับที่สามในอาเซียนที่มีจำนวนแรงงานอพยพเข้ามาทำงานมากที่สุดรองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย (Testaverde, Moroz, Hollweg, & Schmillen, 2017) แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเหล่านี้หลายคนเข้ามาพร้อมกับผู้ติดตามที่เป็นเด็ก และอีกหลายคนให้กำเนิดบุตรหลานในประเทศไทย ตัวเลขของเด็กที่เป็นลูกหลานของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยในปัจจุบันมีประมาณ 3 แสนคน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย, 2557)

สิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับไม่ว่าจะมีเชื้อชาติใด หรือสัญชาติใดคือสิทธิในการได้รับการศึกษา ประเทศไทยตระหนักดีถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กทุกคนจึงได้ร่วมลงนามในสัตยาบันว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติเมื่อ พ.ศ. 2535 พันธสัญญานี้สะท้อนให้เห็นในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 43 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 54 และพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2545) ได้กำหนดชัดเจนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และได้รับวุฒิมัธยมศึกษาเพื่อใช้ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ลัดดาวัลย์ หลีกแก้ว, 2556) สิทธิทางการศึกษานี้ครอบคลุมถึง “เด็กทุกคน” รวมทั้งเด็กที่เป็นลูกหลานของแรงงานข้ามชาติ ดังนั้นในวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เป็นสิทธิของเด็กทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะจะมีเชื้อชาติใด สัญชาติใด หรือมีสถานะทางกฎหมายใด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54

*“บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี
ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”*

จากมติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย โดยระบุว่า โรงเรียนสามารถรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนได้ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเปิดกว้างให้เด็กทุกกลุ่มสามารถเข้าเรียนได้ในทุกพื้นที่ของประเทศไม่จำกัดเฉพาะบางพื้นที่ดังที่เคยปฏิบัติมา โดยรัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับโรงเรียนในอัตราเดียวกับที่จัดสรรให้กับนักเรียนไทย

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ดังกล่าว ทำให้เด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทยได้โดยได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับเด็กไทย ในระยะเวลาเกือบ 14 ปีหลังจากที่มีการประกาศนโยบายการศึกษา¹ จำนวนเด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว² และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี³ (ดูตาราง 1)

² ในปีการศึกษา 2548 นักเรียนข้ามชาติที่เรียนในโรงเรียนรัฐไทยมีจำนวน 53,003 คน (รัตนา จักกะพาก, 2558)

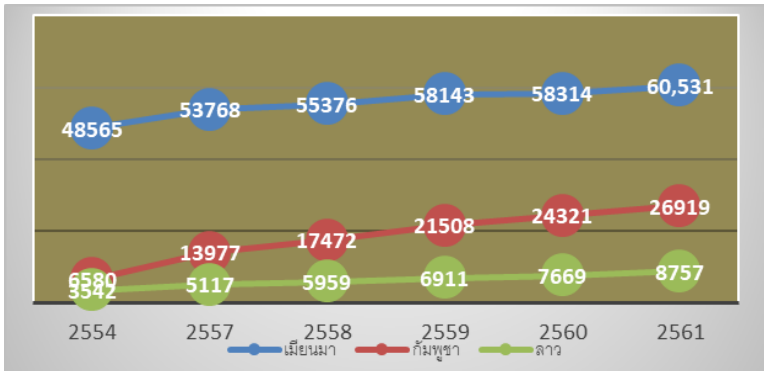
³ เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทยคิดเป็นร้อยละ 35 ของจำนวนเด็กข้ามชาติทั้งหมด อีกส่วนหนึ่งเข้าเรียนในศูนย์การเรียนรู้ (Learning Centers) ที่จัดสอนโดยหลักสูตรจากประเทศต้นทาง และอีกประมาณร้อยละ 60 ยังไม่ได้เรียน (องค์การช่วยเหลือเด็กและองค์การเวิร์ลด์เอ็ดดูเคชัน, 2014) การช่วยให้เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติได้รับการศึกษาเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องเร่งแก้ไขและทำให้เกิด

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนข้ามชาติที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทย

สัญชาติ ปีการศึกษา	เมียนมา	กัมพูชา	ลาว	รวมนักเรียน 3 สัญชาติ ⁴
2554	48,565	6,580	3,542	58,687
2557	53,768	13,977	5,117	72,862
2558	55,376	17,472	5,959	78,807
2559	58,143	21,508	6,911	86,562
2560	58,314	24,321	7,669	90,304
2561	60,531	26,919	8,757	96,207

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)

แผนภาพ 1.1 จำนวนนักเรียนข้ามชาติจากสามประเทศในโรงเรียนรัฐไทย

นับจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาเกือบ 14 ปีที่มีการประกาศใช้มติคณะรัฐมนตรีที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนมีสิทธิในการเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนรัฐไทย อย่างไรก็ตามพบว่าเด็กข้ามชาติที่เรียนในโรงเรียนไทยมี

⁴ ตัวเลขนี้ยังไม่รวมนักเรียนที่ได้รับการบันทึกในระบบข้อมูลสารสนเทศว่า “ไม่ปรากฏสัญชาติ” ซึ่งมีอยู่อีกประมาณ 2-3 หมื่นคน

จำนวนเพียงร้อยละ 35 ของจำนวนเด็กข้ามชาติทั้งหมด (องค์การช่วยเหลือเด็ก และองค์การเวิลด์เอดูเคชั่น, 2014) และส่วนใหญ่เป็นการเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา มีเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติจำนวนน้อยมาก (ไม่ถึงร้อยละ 5) ที่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, 2561) เมื่อเทียบกับข้อมูลที่แสดงอัตราการได้รับการศึกษาของเด็กไทยที่ระบุว่า อัตราเข้าเรียนสุทธิของเด็กไทยในระดับก่อนประถมศึกษา (อายุ 3-5 ปี) คิดเป็นร้อยละ 92.6 ระดับประถมศึกษา (อายุ 6-11 ปี) คิดเป็นร้อยละ 94 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12-14 ปี) คิดเป็นร้อยละ 77.9 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15-17 ปี) คิดเป็นร้อยละ 55.3 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) เห็นได้ชัดว่ามีความเหลื่อมล้ำเป็นอย่างมากระหว่างเด็กไทยและเด็กข้ามชาติในการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา กล่าวคือในขณะที่เด็กไทยส่วนใหญ่มีโอกาสในการได้รับการศึกษา เด็กข้ามชาติส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61) ยังคงเข้าไม่ถึงสิทธินี้ สาเหตุที่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการศึกษามีหลายประการ เช่น ผู้ปกครองแรงงานข้ามชาติหลายคนไม่รู้ข้อมูลว่าลูกหลานของตนสามารถเข้าเรียนโรงเรียนรัฐได้ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียน ผู้ปกครองบางคนต้องการให้เด็กช่วยทำงานเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว สาเหตุหลักอีกประการหนึ่งคือการที่ผู้ปกครองย้ายที่ทำงานบ่อยทำให้นักเรียนข้ามชาติต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน (ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, 2556; ลัดดาวัลย์ หลีกแก้ว, 2556) ทศนคติเชิงลบต่อเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติของบุคลากรทางการศึกษา และการไม่มีระบบติดตามเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนไทย (ลัดดาวัลย์ หลีกแก้ว, 2556; รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 2554)

การเพิ่มโอกาสในการได้รับการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาสำหรับเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากปัญหานี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นเรื่องความมั่นคงของประเทศ การได้รับการศึกษาจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาที่เหมาะสมตามวัย มีทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในทางตรงกันข้ามหากเด็กไม่ได้รับการศึกษา อาจมีความเสี่ยงที่เด็กเหล่านี้จะตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ เหยื่อของยาเสพติด เหยื่อของการถูกแสวงหาประโยชน์จากผู้ใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาสังคมในประเทศไทย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศต่อไปในอนาคต

ในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาตินี้ ครูถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุด จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าครูหลายคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติ เช่น ครูส่วนหนึ่งยังไม่เข้าใจว่าเหตุใดโรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาให้แก่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติ ทั้งยังมองว่าการอพยพเข้ามาของนักเรียนข้ามชาติเป็นภัยต่อความมั่นคง และการให้การศึกษากับเด็กข้ามชาติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและเพิ่มความยุ่งยาก (รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ และดวงกมล ไตวิจิตรคุณ, 2554) ครูหลายคนยังใหม่ต่อการให้การศึกษากับเด็กข้ามชาติและไม่มีความรู้ว่าจะจัดการเรียนการสอนอย่างไรในห้องเรียนที่มีทั้งเด็กไทยและเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติเรียนอยู่ด้วยกัน (บัญญัติ ยงย่วน, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ, 2553; นางเยาว์ เนาวรัตน์, 2561)

ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงมีจุดมุ่งหมายให้เป็นคู่มือเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูและบุคคลากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติ โดยเน้นที่กลุ่มลูกหลาน

แรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมา หนังสือเล่มนี้มุ่งให้ความรู้ใน 5 ประเด็น คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบในการให้การศึกษา แก่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติ 2) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ของนักเรียนจากประเทศเมียนมา 3) ความรู้เกี่ยวกับอคติและความเชื่อ เหมารวม 4) ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรม และ 5) ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม

บทที่ 2

กฎหมายและแนวปฏิบัติในการให้การศึกษาแก่เด็ก ลูกหลานแรงงานข้ามชาติ

2.1 สิทธิทางการศึกษาของเด็กข้ามชาติ

“ทำไมต้องให้การศึกษาแก่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติ ?”
บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนรัฐ รวมถึงคนไทยโดยทั่วไป อาจเคยตั้งคำถามนี้ โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยมีนโยบายให้เด็กทุกคนมีสิทธิเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทยได้โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ สัญชาติ หรือสถานะบุคคล เหตุผลที่จำเป็นต้องให้การศึกษาแก่เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติมีหลายประการ ในที่นี้จะนำเสนอเหตุผลทางสิทธิมนุษยชนที่ต้องให้การศึกษาแก่เด็กทุกคน และความเป็นมาของนโยบายการให้การศึกษาถ่วงหน้าของ

ประเทศไทยซึ่งมีผลทำให้เด็กกลุ่มหลานแรงงานข้ามชาติสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐไทยได้

สิทธิของเด็กที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติมี 4 ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง และสิทธิในการมีส่วนร่วม สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาหมายถึง สิทธิที่จะได้รับการศึกษา (สิทธิพร ประวัตินรงค์, ม.ป.ป.) การดำเนินการเพื่อให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาของประเทศไทยเริ่มเป็นรูปธรรมเมื่อประเทศไทยลงนามเห็นชอบนโยบาย “การศึกษาเพื่อปวงชน” (Education for All) ในปี พ.ศ. 2542 ตามมาด้วยการกำหนดในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พุทธศักราช 2542) ว่าเด็กทุกคนไม่ว่าจะมีสัญชาติใดหรือสถานภาพอย่างไร ต้องได้เรียนอย่างถ้วนหน้า จากนั้นในปี พ.ศ. 2548 จากการทำงานและข้อเสนอจากหลายฝ่ายทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติใน พ.ศ. 2548 ให้เด็กทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติใด สัญชาติใด ต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 15 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (World Education & Save the Children, 2014)

สิทธิเด็กถือเป็นประเด็นนโยบายในระดับสากลที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็น องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) หรือกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Children’s Emergency Fund: UNICEF) ประเทศไทยได้ร่วมลงนามในข้อตกลงที่ว่าด้วยสิทธิเด็กกับองค์กรนานาชาติเหล่านี้

1. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the rights of the child) เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติและได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติใน พ.ศ. 2532 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน

ในอนุสัญญาฉบับนี้ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 อนุสัญญาฉบับนี้มีสาระสำคัญในข้อที่ 28 ที่ระบุว่าประเทศภาคีจะต้อง 1) กำหนดให้การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาคบบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 2) สนับสนุนการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงได้ 3) พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เปิดกว้างแก่ผู้เรียนทุกคน 4) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคนรู้ และ 5) ติดตามให้ผู้เรียนทุกคนเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อลดการออกกลางคัน นอกจากนี้องค์การเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ยังได้กล่าวถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กในอนุสัญญาฉบับนี้ คือ 1) สิทธิที่จะมีชีวิตรอด ได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน เสรีภาพ และความปลอดภัย 2) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา เช่น ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีภาวะโภชนาการที่เหมาะสม 3) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากการถูกกระทำทารุณ ถูกล่วงละเมิด ถูกทอดทิ้ง ถูกนำไปค้ามนุษย์ ถูกใช้แรงงาน และถูกแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ 4) สิทธิในการมีส่วนร่วมที่จะแสดงความคิดเห็น มีผู้รับฟัง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อตัวเด็ก

2. การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นความริเริ่มขององค์การ UNESCO ที่มาจากการประชุมชื่อ World Conference on Education for All: EFA ที่จัดขึ้น ณ หาดจอมเทียน ในประเทศไทยเมื่อปี 2533 ในการประชุมครั้งนั้นได้กำหนดเป้าหมายเพื่อการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 3 ประการ คือ 1) เด็กทุกคนควรได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา 2) การศึกษาระดับประถมศึกษาต้องเป็นการศึกษาที่เด็กทุกคนเข้าถึงได้ โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง เด็กที่เป็นกลุ่มเปราะบาง และเด็ก

จากกลุ่มชาติพันธุ์ และ 3) ลดอัตราการออกกลางคันของเด็กทุกคน ต่อมาการศึกษาเพื่อปวงชนได้พัฒนาเป็น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals: SDGs) โดยมีเป้าหมายหลัก (เป้าหมายที่ 4) คือ การให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับ ลดการออกกลางคัน และจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

12 การเข้าร่วมเป็นภาคีและลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นการให้คำมั่นว่าประเทศไทยจะมุ่งพัฒนาให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ คำมั่นเหล่านี้สะท้อนออกมาในรูปของกฎหมาย คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 43 ที่กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 10 และ 12 ที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ จากนั้นใน พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการให้ความเห็นชอบ “นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส” และ ต่อมาใน พ.ศ. 2548 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการของร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย และเห็นชอบแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยโดยเปิดโอกาสให้ขยายโอกาสการศึกษาให้บุคคลทุกประเภท รวมถึงบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ให้สามารถเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือ พื้นที่การศึกษา อีกทั้งยังอนุมัติให้มีการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่กลุ่มบุคคลดังกล่าวตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในอัตราเดียวกับที่จัดให้กับนักเรียนสัญชาติไทย

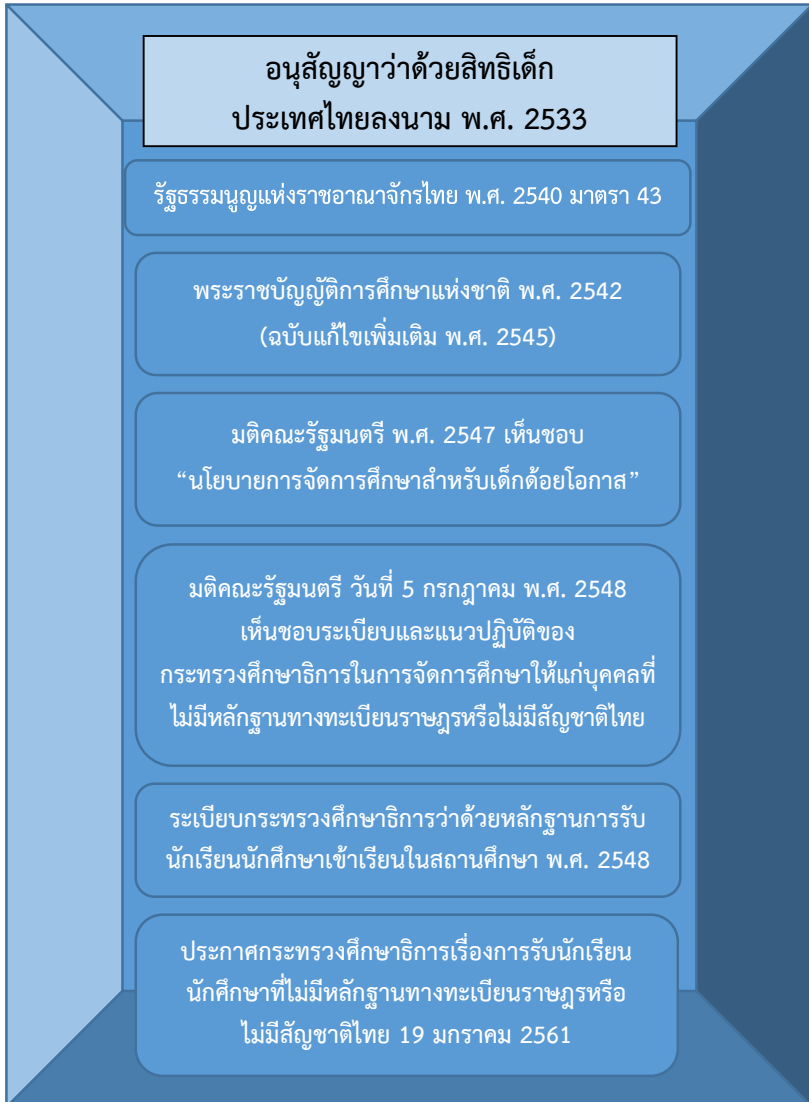
สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โรงเรียนรัฐไทยได้เริ่มรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนอย่างเป็นทางการ⁵ หลังจากนั้นถึงแม้จะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เจตนารมณ์ของการให้การศึกษาถ้วนหน้าที่มีคุณภาพแก่ทุกคน รวมถึงบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยยังคงไม่เปลี่ยนแปลง แต่กลับมีความพยายามที่จะพัฒนาระบบเพื่อส่งเสริมให้เด็กกลุ่มที่ด้อยโอกาสได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตราที่ 54 ที่นอกจากจะกำหนดให้รัฐดำเนินการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีอย่างไม่มีค่าใช้จ่ายดังที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ แล้ว ยังเน้นให้รัฐพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน และให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ช่วยเหลือเด็กและผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

---

⁵ ในอดีตก่อนหน้าที่จะมีนโยบายการศึกษาที่ชัดเจน โรงเรียนรัฐบางแห่งรับนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียน เพราะเหตุผลทางมนุษยธรรม แม้จะไม่ได้รับเงินอุดหนุนรายหัวจากรัฐ

แผนภาพ 2.1 กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการจัดศึกษาสำหรับนักเรียนข้ามชาติ

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ (2560)

2.2 ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียน

ในทางปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการได้มีการออกระเบียบเพื่อรองรับสิทธิทางการศึกษาของนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ดังจะเห็นได้จากมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2535 ที่เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยเห็นชอบให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิดในการรับนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ที่ใช้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2522 และให้ใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วันเดือนปีเกิดในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 แทน

เมื่อได้ดำเนินการตามระเบียบฯ พ.ศ. 2535 ไประยะหนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้รวบรวมปัญหาในทางปฏิบัติและสถานการณ์ในประเทศและนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้นำเสนอแนวทางปรับปรุงกฎระเบียบให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยได้เสนอแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้โรงเรียนสามารถรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนได้ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเปิดกว้างให้เด็กทุกกลุ่มสามารถเข้าเรียนได้ในทุกพื้นที่ของประเทศไม่จำกัดเฉพาะบางพื้นที่ดังที่เคยปฏิบัติมา และรัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับโรงเรียนในอัตราเดียวกับที่จัดสรรให้กับนักเรียนไทย ในวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้จัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุง และออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 และใน พ.ศ. 2552 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำคู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่บุคลากรทางการศึกษา หลังจากนั้นเมื่อ พ.ศ. 2560 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกคู่มือฉบับปรับปรุงใหม่ ซึ่งในคู่มือฉบับปรับปรุงนี้มีการแก้ไขและปรับระเบียบ กฎหมาย และเนื้อหาเพื่อให้มีความเป็นปัจจุบันและเหมาะสมกับสถานการณ์ในประเทศและนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ดาวน์โหลด

คู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560)

https://drive.google.com/file/d/1ZGizoQpN5uMHPqV4lDrylRrdc-CTM_/view?usp=sharing

2.2.1 การรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย

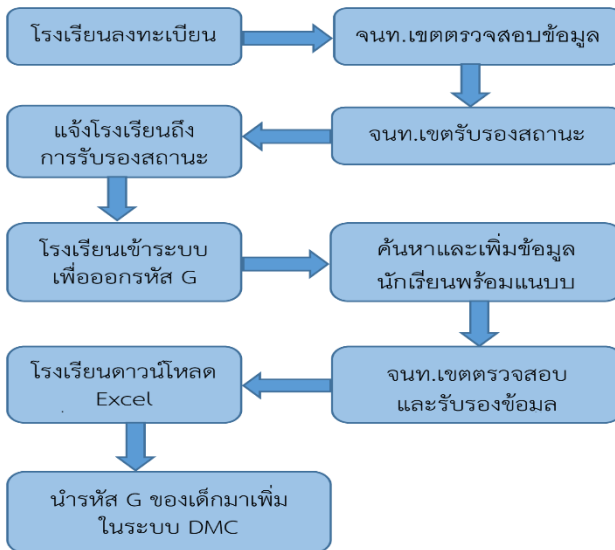
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 ระบุชัดเจนว่า เด็กทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะมิสัญชาติใด เชื้อชาติใด มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่ มีสิทธิได้รับการศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยสถานศึกษาของรัฐที่รับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะได้รับเงินอุดหนุนรายหัวในอัตราเดียวกับที่รัฐจ่ายให้แก่เด็กไทย และสถานศึกษาต้องออกหลักฐานทางการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย

อนึ่ง การรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนในโรงเรียนไทยแยกเป็นคนละประเด็นกับสถานะบุคคลของเด็กข้ามชาติ กล่าวคือ การได้รับการศึกษาในโรงเรียนไทยไม่ได้ทำให้สถานะบุคคลของเด็กเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้หลายโรงเรียนมีความกังวลว่าการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนจะทำให้โรงเรียนมีความผิดทางกฎหมายในฐานะที่ให้ที่พักพิงแก่คนต่างด้าว เกี่ยวกับประเด็นนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ชี้แจงว่า “การรับนักเรียนอย่างเปิดเผย บันเทิงการนักเรียน หลักฐานการศึกษา และให้การศึกษิตตามปกติ ไม่เป็นการช่วยเหลือให้เด็กพ้นจากการจับกุมโรงเรียน หรือผู้บริหาร หรือวัดจึงไม่มีความผิด” (หน้า 113)

ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียน ให้สถานศึกษาปฏิบัติตาม “คู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยศึกษากฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจัดทำแผนการรับนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภาคบังคับ และทำประกาศรับนักเรียน พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการรับ

นักเรียน จากนั้นให้สถานศึกษาสำรวจเด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับที่ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร (ท.ร. 14 ท.ร. 13) ของนักเรียนที่อยู่ในชุมชนและเขตพื้นที่บริการ ตาม พฐ. 02 (แบบสำรวจข้อมูลประชากรวัยเรียนก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ) โดยเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรให้ทำเครื่องหมายในช่องที่ระบุว่าไม่มีหลักฐาน ท.ร. 14 จากนั้นให้สถานศึกษาสรุปข้อมูลจากแบบ พฐ. 02 ลงในบัญชีรายชื่อเด็กที่มีอายุก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับเข้าเรียนตาม พ.ร.บ. การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 (แบบ พฐ. 03) ในกรณีที่เด็กไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก ให้โรงเรียนกำหนดรหัส G และตามด้วยเลข 12 หลัก⁶

แผนภาพ 2.2 แนวทางดำเนินการออกรหัส G สำหรับสถานศึกษา ขั้นตอนการลงทะเบียนและออกรหัส G ในระดับโรงเรียน

ที่มา: กลุ่มสารสนเทศ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

⁶ เลขหลักที่ 1 คือ G, หลักที่ 2 และ 3 หมายถึงรหัสจังหวัด, หลักที่ 4 และ 5 หมายถึงรหัสอำเภอ, หลักที่ 6 และ 7 หมายถึง รหัสปีการศึกษา, หลักที่ 8 ถึง 13 หมายถึงเลขลำดับที่ของนักเรียนในฐานข้อมูล DMC

แผนภาพ 2.3 ประกาศรับนักเรียนข้ามชาติในจังหวัดระนอง

อยากให้ลูกไปโรงเรียนจังเลยทำยังไงดี?

ส่งลูกไปโรงเรียนสิ
โรงเรียนข้ามชาติรองรับนักเรียนทุกคน
พ่อแม่ลูกๆไม่ต้องกังวลใจมันดีเกินเอี่ยม
หน้ามาทางโรงเรียนของลูกๆเลยไม่ต้อง
กลัวกับคนอื่นสิ

นักเรียนทุกคน!
ได้เรียนรู้อะไรอย่างเต็มที่ตลอดทั้งปี
เรียนฟรีเลยได้สิทธิ์เช่นคนไทย

คณิตศาสตร์
 $2 \times 8 - 2 = 18$
 $5 \times 8 - 2 = 38$
 $12 \times 20 - 5 = 27$
 $25 - 4 \times 3 = 13$

จบการศึกษา
จบการศึกษาเหมือนคนไทยอย่างทุกเรื่อง
เรียนฟรีได้ทุนช่วยเหลือส่วนหนึ่ง

การละแวกที่แตกต่างมีอะไรดีบ้าง...!

การละแวกที่แตกต่างมีอะไรดีบ้าง...
อยู่ที่ไหนก็สนุก
อยู่ที่ไหนก็ปลอดภัย
อยู่ที่ไหนก็มีความสุข
ได้มาทำกิจกรรมต่างๆได้เรียนรู้อะไรอย่างเต็มที่
พ่อแม่ลูกๆไม่ต้องกังวลใจมันดีเกินเอี่ยม
หน้ามาทางโรงเรียนของลูกๆเลยไม่ต้อง
กลัวกับคนอื่นสิ

การที่ลูกแตกต่างมีอะไรดีบ้าง...
ได้เรียนรู้อะไรอย่างเต็มที่ตลอดทั้งปี
เรียนฟรีเลยได้สิทธิ์เช่นคนไทย

อังกฤษ
 $2 \times 8 - 2 = 18$
 $5 \times 8 - 2 = 38$
 $12 \times 20 - 5 = 27$
 $25 - 4 \times 3 = 13$

จบการศึกษา
จบการศึกษาเหมือนคนไทยอย่างทุกเรื่อง
เรียนฟรีได้ทุนช่วยเหลือส่วนหนึ่ง

สนับสนุนโดย
รัฐบาล ระนอง

สนับสนุนโดย
จังหวัดระนอง

การรับนักเรียนข้ามชาติ

เรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระนอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จังหวัดระนอง

Want to send your children to school?

You can!
Just bring your children to school
and enroll them. Bring your and your
children's identification documents
along with you, but it is fine if you
don't have them. Our school
welcomes everyone!

Safe & free education
Every student is able to learn in a
safe and secure environment. The
education is free. Your children have
the same rights to education as Thai
children.

Mathematics
 $2 \times 8 - 2 = 18$
 $5 \times 8 - 2 = 38$
 $12 \times 20 - 5 = 27$
 $25 - 4 \times 3 = 13$

Graduate with a degree!
They will graduate with an official degree
that allows them to further their
education as they wish!

Designed by
Natfapan Prassangin

19

ที่มา: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระนอง

ในการรับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียน สถานศึกษาต้องตรวจสอบหลักฐานต่อไปนี้

- 1) สูติบัตร
- 2) หากไม่มีสูติบัตร ให้เรียกหลักฐานอื่นคือ “หนังสือรับรองการเกิด” “บัตรประจำตัวประชาชน” “สำเนาทะเบียนบ้าน” หรือหลักฐานที่ทางราชการจัดทำขึ้น
- 3) หากไม่มีทั้งสูติบัตร หนังสือรับรองการเกิด บัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ให้เรียกหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้ หรือเอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ได้
- 4) หากไม่มีหลักฐานใดเลย ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรเอกชนทำ “บันทึกแจ้งประวัติบุคคล” เป็นหลักฐานในการนำมาลงหลักฐานทางการศึกษา อนึ่งในการทำบันทึกแจ้งประวัติบุคคลนั้นให้ถือหลัก “จดตามแจ้ง” คือ จดข้อมูลตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล ถ้ามีเหตุอันใดทำให้ค้นพบภายหลังว่าผู้ให้ข้อมูลแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ เช่น แจ้งวันเดือนปีเกิดของนักเรียนผิดจากความเป็นจริง เจ้าหน้าที่หรือครูผู้จดตามแจ้งไม่มีความผิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)
- 5) หากไม่มีบิดามารดา หรือผู้ใดที่สามารถให้ข้อมูลประวัติบุคคลได้ ให้สถานศึกษาซักถามประวัติบุคคลจากผู้มาสมัคร หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อลงใน “บันทึกแจ้งประวัติบุคคล” (แผนภาพ 2.4)

หลังจากนั้นให้สถานศึกษารายงานผลการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน ทั้งในพื้นที่เขตบริการและนอกพื้นที่เขตบริการของสถานศึกษา ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องที่จัดการศึกษาภาคบังคับแก่นักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ รายงานต้นสังกัด ตามแบบ พฐ. 09 ในวันทำการแรกของเดือนมิถุนายน ในการลงทะเบียนนักเรียนนั้น ให้สถานศึกษาปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 9 (1) และ (2) คือ

- 1) ในกรณีที่ เป็นหลักฐานทางการศึกษาเป็นรายบุคคล เช่น สมุดประจำตัวนักเรียน นักศึกษา ใบส่งตัว ประกาศนียบัตร ไม่ต้องบันทึกหมายเหตุใด ๆ
- 2) ในกรณีที่ เป็นหลักฐานทางการศึกษาที่เป็นหลักฐานรวมที่ใช้บันทึกข้อมูลของนักเรียนนักศึกษาทั้งชั้นเรียน หรือจำนวนมากกว่าหนึ่งคน เช่น ทะเบียนนักเรียน นักศึกษา สมุดประจำชั้น บัญชีเรียกชื่อ เป็นต้น ให้หัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมายบันทึกไว้ เฉพาะในสมุดทะเบียนนักเรียน นักศึกษา โดยบันทึกลงในช่องหมายเหตุพร้อมลงนามกำกับข้อความว่า “ไม่มีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร” ให้สถานศึกษาเอาหมายเหตุนี้ออก เมื่อ นักเรียนนำหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมาแสดงภายหลัง

แผนภาพ 2.4 แบบบันทึกแจ้งประวัติบุคคล

บันทึกแจ้งประวัติบุคคล

เขียนที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....เกี่ยวกับผู้สมัครเข้าเรียนในฐานะ.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ซอย.....ถนน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ขอแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติบุคคล เพื่อการสมัครเข้าเรียน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับ
นักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๔ ดังต่อไปนี้

๑. ชื่อ - สกุล ผู้สมัครเรียน เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เชื้อชาติ.....
สัญชาติ.....เกิดที่ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ประเทศ.....เลขประจำตัวประชาชน.....

๒. ชื่อ - สกุล บิดา.....อาชีพ.....
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ประเทศ.....เลขประจำตัวประชาชน.....

๓. ชื่อ - สกุล มารดา.....อาชีพ.....
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ประเทศ.....เลขประจำตัวประชาชน.....

๔. ชื่อ - สกุล ผู้ปกครอง.....อาชีพ.....
เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
เลขประจำตัวประชาชน.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

๕. ชื่อองค์กรเอกชนที่ให้การอุปการะผู้สมัคร
สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ซอย.....ถนน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้แจ้งไว้ข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

รูปถ่ายผู้สมัครเข้า
เรียน

ลายเซ็นที่กำกับเมื่อ
ขานชื่อตัวเมื่อเขียน
ของผู้สมัครเข้าเรียน

(ลงชื่อ).....ผู้แจ้งผู้เขียน
(.....)
(ลงชื่อ).....ผู้รับแจ้ง
(.....)
(ลงชื่อ).....ผู้พิมพ์ลายมือ
(.....)
(ลงชื่อ).....พยาน
(.....)

เอกสารการทะเบียนราษฎรสำหรับผู้ไม่มีสัญชาติไทย

1. สูติบัตร

เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่เกิดในประเทศไทย สามารถขอ มีสูติบัตร (ใบเกิด) ได้ โดยในกรณีที่เกิดที่โรงพยาบาล สถานีอนามัย หรือ คลินิก พ่อแม่ของเด็กสามารถขอหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร. 1/1) หลังจากนั้นนำหนังสือรับรองการเกิดไปขอแจ้งการเกิดต่อนายทะเบียน ในเขตอำเภอหรือเทศบาลที่เด็กเกิดภายใน 15 วัน เพื่อออกสูติบัตร ในกรณีที่เด็กเกิดนอกสถานพยาบาล ให้พ่อแม่ติดต่อแจ้งเกิดต่อผู้ใหญ่บ้าน ภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่เด็กเกิดเพื่อขอรับใบรับการแจ้งเกิด (ท.ร. 1 ตอนหน้า) และนำไปยื่นเรื่องต่อนายทะเบียนที่อำเภอเพื่อขอออกสูติบัตร

สำหรับเด็กที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่มีสูติบัตร เนื่องจากไม่ได้ แจ้งเกิดหรือแจ้งเกิดแล้วสูติบัตรสูญหาย สามารถขอหนังสือรับรองการ เกิด (ท.ร. 20/1) โดยนำหลักฐานคือ สำเนาทะเบียนบ้าน หรือ สำเนา ทะเบียนประวัติ (ท.ร. 38 ท.ร. 38/1 ท.ร. 38ก หรือ ท.ร. 38ข) พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานแสดงว่าเกิดในประเทศไทย (ถ้ามี) และพยานบุคคล ที่น่าเชื่อถือ 2 คน พร้อมทั้งรูปถ่าย 2 นิ้ว 2 รูป ไปยื่นต่อสำนักทะเบียน อำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้นั้นเกิด หรือมีชื่อในทะเบียนบ้าน ทะเบียนประวัติ หรือที่มีภูมิลำเนาปัจจุบัน

2. ทะเบียนบ้าน (ท.ร. 14 หรือ ท.ร. 13)

เมื่อบุคคลได้รับการแจ้งเกิดและได้สูติบัตรแล้วนายทะเบียนจะ เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้านตามท้องที่ของพ่อแม่ อย่างไรก็ตาม หากเกิดต่าง ท้องที่

จะได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนกลางของสำนักทะเบียน ซึ่งพ่อแม่จะต้องขอแจ้งย้ายออกเพื่อนำใบแจ้งการย้ายไปแจ้งย้ายเข้าทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่จริง

ในกรณีที่ไม่ได้มีการแจ้งเกิดและไม่ได้รับการบันทึกรายการบุคคลในเอกสารทะเบียนราษฎร สามารถยื่นคำร้องขอมีชื่อในทะเบียนบ้านได้ โดยต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าบ้านผู้มีชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. 14) และมีเอกสารที่แสดงว่ามีสิทธิที่จะอาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างถูกต้อง

3. บัตรประจำตัวสำหรับแรงงานข้ามชาติ 3 สัญชาติ

แรงงานข้ามชาติสัญชาติ เมียนมา ลาว และ กัมพูชา ผู้ได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยได้จะต้องไปรายงานตัวต่อสำนักทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตในพื้นที่ที่ทำงานเพื่อมีรายชื่อใน “แบบรับรองการทะเบียนประวัติของคนต่างด้าว” (ท.ร. 38/1) และจัดทำบัตรประชาชนที่มีเลขประจำตัว 13 หลักที่ขึ้นต้นด้วย 00 (บัตรสีชมพู) เด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติ (ผู้ติดตาม) ก็ทำบัตรสีชมพูเช่นกัน

แผนภาพ 2.5 แนวทางการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย

(ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการวันที่ 19 มกราคม 2561)

ใ้แก่นักเรียน**มี**หลักฐานทางทะเบียนราษฎรเหล่านี้หรือมีเลขประจำตัว 13

หลัก

The collage shows three official Thai documents:

- Top Left:** บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (NON THAI IDENTIFICATION CARD) for Mr. Todsak Tangsua, born 10 Jan. 2007.
- Top Right:** บัตรประชาชน (Thai National ID Card) for น.ร. ๓๘ ก. ๗๖ ๑.
- Bottom Left:** ทะเบียนราษฎร (Thai National Register Card) for น.ร. ๑๓๓, showing family details and registration information.

25

ให้ ดำเนินตามขั้นตอนปกติ ของการรับนักเรียนเข้าเรียนของสถานศึกษา

ถ้านักเรียน ไม่มี หลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือมีเลข 13 หลัก

1. สถานศึกษาจัดทำ “บันทึกแจ้งประวัติบุคคล” (แผนภาพ 2.4) ตามคำบอกเล่าของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือตัวเด็ก
2. สถานศึกษากำหนดรหัสประจำตัวนักเรียนตามต้นสังกัดกำหนด (G, P หรืออื่น ๆ)
3. สถานศึกษาประสานกับผู้ปกครองเพื่อขอเอกสารที่ระบุตัวตนของนักเรียน
4. สถานศึกษาประสานกับสำนักทะเบียนอำเภอ สำนักทะเบียนท้องถิ่นเพื่อแจ้งขอจัดทำเอกสารทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวในระบบฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎร
5. เมื่อนักเรียนได้เอกสารทะเบียนราษฎรและได้เลข 13 หลักแล้ว ให้สถานศึกษาใช้เลขนี้ในฐานข้อมูลผู้เรียนแทนรหัส G และแก้ไขข้อมูลในทะเบียนนักเรียนที่เป็นอักษรสีแดงออก (กรณีที่ไม่สามารถออกเลขประจำตัว 13 หลัก ให้สถานศึกษาใช้รหัส G ที่กำหนดไว้)

***** ใน พ.ศ. 2563 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร (เด็กรหัส G) ได้รับเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวันและ อาหารเสริมนมเช่นเดียวกับเด็กไทย

2.2.2 การออกหลักฐานทางการศึกษาให้กับนักเรียนข้ามชาติ

หลักฐานทางการศึกษาถือเป็นเอกสารทางราชการตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นในการออกหลักฐานทางการศึกษาต่าง ๆ ระหว่างที่นักเรียนข้ามชาติเรียนอยู่ในโรงเรียน ให้สถานศึกษาปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 ข้อ 9 (1) และ (2) คือ

- 1) ในกรณีที่เป็นหลักฐานทางการศึกษาเป็นรายบุคคล เช่น สมุดประจำตัวนักเรียน นักศึกษา ใบส่งตัว ประกาศนียบัตร ไม่ต้องบันทึกหมายเหตุใด ๆ
- 2) ในกรณีที่เป็นหลักฐานทางการศึกษาที่เป็นหลักฐานรวมที่ใช้บันทึกข้อมูลของนักเรียนนักศึกษาทั้งชั้นเรียน หรือจำนวนมากกว่าหนึ่งคน เช่น ทะเบียนนักเรียน นักศึกษา สมุดประจำชั้น บัญชีเรียกชื่อ เป็นต้น ให้หัวหน้าสถานศึกษา หรือผู้ได้รับมอบหมายบันทึกไว้เฉพาะในสมุดทะเบียนนักเรียน นักศึกษา โดยบันทึกลงในช่องหมายเหตุพร้อมลงนามกำกับข้อความว่า “ไม่มีหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร”

นอกจากนี้ หากระหว่างในระหว่างที่นักเรียนข้ามชาติศึกษาอยู่ในโรงเรียน ผู้ปกครองนำหลักฐานเพิ่มเติมทางทะเบียนราษฎรมาให้ เช่น สูติบัตร หนังสือเดินทาง ทะเบียนบ้าน หรือ ทร. 38 ที่ระบุข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น วัน เดือน ปีเกิด ชื่อบิดามารดา สถานที่เกิด และสัญชาติ ให้สถานศึกษาตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน และให้ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว สำหรับรายละเอียดของแนวปฏิบัติ สามารถศึกษาได้จาก “คู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560)” (หน้า 63-64)

2.2.3 การติดตามนักเรียนข้ามชาติที่ขาดเรียน

การออกกลางคัน เป็นปัญหาที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ นักเรียนข้ามชาติ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักเรียนข้ามชาติ อาจแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยที่เป็นผลมาจากครอบครัว และ ปัจจัยที่มาจากตัวนักเรียนเอง ปัจจัยจากครอบครัว เช่น ครอบครัวย้ายกลับ ประเทศ หรือย้ายไปทำงานที่จังหวัดอื่น หรือครอบครัวต้องการให้นักเรียน ออกจากโรงเรียนเพื่อไปทำงานหารายได้จนเจือครอบครัว หรือผู้ปกครอง อาจไม่มีเงินส่งให้เรียน หรือในบางกรณีนักเรียนต้องออกไปช่วยดูแลน้อง เป็นต้น ปัจจัยที่มาจากตัวเด็กเอง เช่น เด็กข้ามชาติบางคนเบื่อหน่ายการเรียน มีปัญหาด้านประพฤติ ทำให้ไม่อยากมาโรงเรียนและออกกลางคันในที่สุด

เมื่อนักเรียนข้ามชาติขาดเรียนไม่ว่าจะเป็นสาเหตุใด สถานศึกษาต้องดำเนินการติดตาม โดยในขั้นแรกถ้าให้นักเรียนขาดเรียน ติดต่อกันเกิน 5 วัน หรือขาดเรียนเกิน 7 วันในระยะเวลา 1 เดือน ให้ สถานศึกษาทำหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ปกครองทราบ (แบบ พฐ.14) เพื่อ ติดตามนำนักเรียนมาเข้าเรียน หนังสือแจ้งเตือนต้องส่งถึงผู้ปกครองโดย ไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือ ส่งถึงมือผู้ปกครองโดยตรง ในกรณีที่ผู้ปกครอง ไม่รู้ภาษาไทย สถานศึกษาอาจฝากหนังสือไปกับเด็กนักเรียนข้ามชาติที่อยู่ ในชุมชนเดียวกันและให้เด็กข้ามชาติช่วยสื่อสาร หรือสถานศึกษาอาจแปล เอกสารเป็นภาษาของนักเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจ

หากส่งหนังสือแจ้งเตือนแล้ว 2 ครั้ง ผู้ปกครองยังไม่ส่งเด็ก เข้าเรียน ให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาภาคบังคับทราบ

2.2.4 การย้ายที่เรียนระหว่างปี

เมื่อผู้ปกครองที่เป็นแรงงานข้ามชาติย้ายสถานที่ทำงาน มักจะย้ายบุตรหลานของตนออกจากโรงเรียนด้วย ในกรณีเช่นนี้โรงเรียน

ต้องแจ้งให้ผู้ปกครองนำนักเรียนข้ามชาติไปเข้าเรียนในสถานศึกษาในพื้นที่
ที่ผู้ปกครองย้ายไปอยู่ใหม่ โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) ให้ผู้ปกครองยื่นคำร้องขอย้ายที่เรียนโดยใช้แบบ พฐ. 19
- 2) สถานศึกษาทำหนังสือส่งนักเรียนไปยังสถานศึกษาใหม่ที่ขอย้ายเข้า (แบบ พฐ. 20) พร้อมทั้งส่งหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้ของนักเรียน (ปพ. 1) สมุดประจำตัวนักเรียน (ปพ. 6) ระเบียบสะสมผลการเรียน (ปพ. 8) และสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ปพ. 9)
- 3) สถานศึกษาขออนุญาตจำหน่ายนักเรียนต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยใช้แบบ พฐ. 20
- 4) สถานศึกษาที่นักเรียนขอย้ายเข้า รับเอกสารหลักฐานของนักเรียนที่ย้ายเข้ามาเรียน และแจ้งการรับเข้าเรียนให้สถานศึกษาเดิมทราบพร้อมทั้งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยใช้แบบ พฐ. 19/2 กรณีย้ายภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน หรือสังกัดเดียวกัน หรือแบบ พฐ. 19/4 กรณีที่ย้ายไปในสถานศึกษาต่างสำนักงานเขตหรือต่างสังกัด
- 5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่กำกับดูแลสถานศึกษาที่นักเรียนย้ายออก พิจารณาและแจ้งผลให้สถานศึกษาทราบ (แบบ พฐ. 20/2) เมื่อได้รับรายงานว่านักเรียนย้ายเข้าเรียนในสถานศึกษาใหม่แล้ว
- 6) กรณีได้รับแจ้งจากสถานศึกษาที่นักเรียนย้ายเข้าว่านักเรียนไม่ได้เข้าเรียน สำนักงานเขตไม่อนุญาตให้จำหน่ายนักเรียน (แบบ พฐ. 19/4)

- 7) กรณีที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่อนุญาตให้จำหน่ายนักเรียนตามเหตุผลข้อ 7 ให้สถานศึกษาติดตามนักเรียนมาเข้าเรียน (แบบ พฐ. 19/1) หากไม่สามารถติดตามนักเรียนมาเข้าเรียนได้ ให้ดำเนินการขออนุญาตจำหน่ายนักเรียนออกจากทะเบียนรับนักเรียน ด้วยเหตุผลว่านักเรียนไม่มีตัวตนอยู่ในพื้นที่

หลายครั้งที่ผู้ปกครองนักเรียนข้ามชาตินำบุตรหลานของตนออกจากสถานศึกษาแต่ไม่ได้นำไปเข้าเรียนในสถานศึกษาใหม่ หรือนำไปเข้าเรียนในสถานศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในสังกัดของรัฐ เช่น ศูนย์การเรียน ในกรณีเช่นนี้ให้สถานศึกษาที่นักเรียนย้ายออกติดตามให้ผู้ปกครองนำนักเรียนไปเข้าเรียน ในการจำหน่ายนักเรียนออกจากทะเบียนนักเรียนสถานศึกษาที่นักเรียนย้ายออกต้องได้รับการยืนยันจากสถานศึกษาที่นักเรียนย้ายเข้าว่านักเรียนได้เข้าเรียนแล้วจริง ในกรณีที่นักเรียนไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาที่ขอย้ายเข้า และไม่สามารถติดตามนักเรียนได้ให้ดำเนินการขออนุญาตจำหน่ายนักเรียนออกจากทะเบียนนักเรียน ด้วยเหตุที่นักเรียนไม่มีตัวตนอยู่ในพื้นที่

2.3 การจำหน่ายนักเรียนข้ามชาติออกจากโรงเรียน

การจำหน่ายนักเรียนออกจากทะเบียนของโรงเรียนทำได้ในกรณีเหล่านี้

- 1) นักเรียนย้ายสถานศึกษา (ต้องได้รับการยืนยันการรับนักเรียนจากสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่นักเรียนย้ายเข้าเรียนเสียก่อน)
- 2) นักเรียนถึงแก่กรรม
- 3) นักเรียนขาดเรียนติดต่อกันเป็นเวลานาน และไม่มีตัวตนของผู้ปกครอง และนักเรียนไม่แจ้งย้ายที่อยู่ ในกรณีเช่นนี้ ให้

สถานศึกษาขอหนังสือรับรองการไม่มีตัวตนของผู้ปกครอง และนักเรียนจากผู้ใหญ่บ้าน หรือนายอำเภอ/กิ่งอำเภอ หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดการศึกษา ภาคบังคับ จากนั้นสถานศึกษาขออนุญาตจำหน่ายนักเรียน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ หน่วยงานที่จัดการศึกษาภาคบังคับ

- 4) นักเรียนอายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ เมื่อนักเรียนอายุ พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับและนักเรียน หรือผู้ปกครอง นักเรียนไม่ประสงค์จะให้นักเรียนเรียนในสถานศึกษาต่อไป ให้สถานศึกษาพิจารณาจำหน่ายนักเรียนออกจากทะเบียน นักเรียน แล้วรายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาภาคบังคับ ทราบ (ใช้แบบ พฐ. 20/3) อนึ่ง นักเรียนที่พ้นเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ต้องการเรียนในสถานศึกษาใน ระบบสามารถศึกษาต่อในการศึกษานอกระบบ (กศน.) ได้

2.4 การออกหลักฐานการจบการศึกษาให้กับนักเรียน

เอกสารหลักฐานการจบการศึกษาสำหรับนักเรียน มีดังต่อไปนี้

- 1) ระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ (ปพ. 1) ออกให้แก่นักเรียนเมื่อ เรียนจบแต่ละช่วงชั้น หรือ เมื่อนักเรียนย้ายสถานศึกษา
- 2) หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา (ปพ. 2) ออกให้แก่นักเรียนเมื่อ เรียนจบช่วงชั้นเท่านั้น
- 3) แบบรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล หรือสมุด แจ็งเกรด (ปพ. 6) เป็นเอกสารที่ครูประจำชั้นออกให้แก่นักเรียน ในชั้น เทอมละ 1 ครั้ง หรือปีละ 1 ครั้ง โดยครูประจำชั้นบันทึกผล

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ลงนาม เสนอให้ผู้อำนวยการโรงเรียน
ลงนาม และให้นักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองลงนาม

- 4) เอกสารระเบียบสะสม (ปพ. 8) เป็นเอกสารที่บันทึกข้อมูล
เกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งด้านการเรียน
สุขภาพ ซึ่งใช้เมื่อนักเรียนย้าย หรือ จบปีการศึกษาเพื่อเป็น
ข้อมูลให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับนักเรียน
- 5) สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ (ปพ. 9) หมายถึงสมุดที่ใช้ประกอบการ
ย้ายสถานศึกษา ที่บันทึกความก้าวหน้าของการเรียนของ
นักเรียน เช่น เรียนวิชาอะไรไปบ้าง ที่จุดประสงค์ ที่หน่วยการเรียนรู้

หลักฐานการจบการศึกษาเหล่านี้มีความสำคัญเนื่องจากสามารถ
นำไปเป็นหลักฐานในการสมัครเรียนต่อ สมัครงาน ย้ายสถานศึกษา หรือใช้
เพื่อดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการออกหลักฐานการศึกษาให้
สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อแก้ไขตรวจสอบข้อมูลนักเรียนในการ
จบการศึกษา คือ 1) ชื่อและนามสกุลของนักเรียน 2) เลขประจำตัวนักเรียน
3) วัน เดือน ปีเกิด 4) ชื่อบิดามารดา หรือชื่อผู้ปกครอง ให้ถูกต้อง

2.5 ปัญหาที่พบเกี่ยวกับหลักฐานทางการศึกษาของนักเรียนข้ามชาติ

ปัญหา อนาคตของเด็กรหัส G หลังจากนักเรียนเรียนจบจากโรงเรียนจะเป็นอย่างไร จากข้อมูล พ.ศ. 2559 จังหวัดสมุทรสาครมีเด็กที่มีรหัส G จำนวน 692 คน (นักเรียนสังกัด สพฐ. จำนวน 637 คน สังกัดอาชีวศึกษา จำนวน 55 คน จังหวัดระนองมีเด็กรหัส G จำนวน 1,160 (สังกัด สพฐ. 1,080 คน สังกัดอาชีวศึกษา 80 คน) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

33

การแก้ปัญหา

เลข G เป็นเลข 13 หลักที่สถานศึกษาออกให้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น นักเรียนข้ามชาติสามารถเรียนได้ด้วยเลข G จนถึงระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำนักเรียนที่มีเลข G เข้าสู่กระบวนการพิจารณากำหนดสถานะ

ในกรณีที่นักเรียนเรียนจบระดับอุดมศึกษาและต้องการขอสัญชาติไทย ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ปัญหา ข้อมูลในหลักฐานแสดงตัวตนของนักเรียนไม่ตรงกัน เมื่อนักเรียน มาสมัครเรียนใช้หลักฐาน คือ ทร. 38 ชื่อใน ทร. 38 ของนักเรียน คือ เอ และวันเดือนปีเกิด เป็นวันที่ 1 สิงหาคม 2548 เนื่องจากตอนที่ไปทำ ทร. 38 แม่จำวันเกิดไม่ได้ และนายจ้างแจ้งชื่อ “เอ” ตามที่ได้ยิน ผู้ปกครองเรียกชื่อเด็ก เมื่อเด็กข้ามชาติคนนี้มีมาสมัครเข้าเรียน โรงเรียน ยึดข้อมูลตาม ทร. 38 และออกหลักฐานทางการศึกษาให้ตามนี้ จนจบ การศึกษาในใบ ปพ. 1 ก็ใช้ชื่อ เอ และระบุวันเดือนปีเกิด ตาม ทร. 38 ต่อมาภายหลังเด็กข้ามชาติไปทำหนังสือเดินทางซึ่งต้องใช้ชื่อจริงตาม บัตรประชาชนของเมียนมา ซึ่งเป็นชื่อ Ai Ong Win (สมมติ) และวัน เดือนปีเกิดเป็นวันที่ 3 มกราคม 2546 ซึ่งไม่ตรงกับ ปพ. 1 และ ทร. 38 เมื่อเด็กข้ามชาติคนนี้ไปสมัครเรียนต่อ และต้องใช้หลักฐานยืนยันตัวตน จึงมีปัญหาเรื่องชื่อและวันเดือนปีเกิดไม่ตรงกัน

การแก้ปัญหา

ในกรณีนี้ต้องพิสูจน์ว่าคุณคนที่ชื่อใน ทร. 38 ใน ปพ. 1 และ ในหนังสือ เดินทางเป็นคนเดียวกัน ทำได้ 2 ทางคือ

- 1) ติดต่อหน่วยงานที่ทำหนังสือเดินทางของเมียนมาให้แก้ไขการสะกด ชื่อในหนังสือเดินทางให้ใกล้เคียงกับชื่อไทย
- 2) ลงบันทึกประจำวันแจ้งการเปลี่ยนชื่อ จาก “เอ” เป็น Ai Ong Win และนำบันทึกประจำวันไปให้โรงเรียน ในการแก้ไขวันเดือนปีเกิดให้ โรงเรียนดำเนินการตาม “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การแก้วัน เดือน ปีเกิด ของนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2547”

ปัญหา เรื่องเลขบัตรสีชมพูในหลักฐานการจบการศึกษา ปพ. 1 ไม่ตรงกับบัตรสีชมพูที่นักเรียนมี (บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (พื้นหลังสีชมพู) เนื่องจากนักเรียนไปทำบัตรสีชมพูใหม่หลังจากจบการศึกษา เมื่อจะไปสมัครเรียนต่อจึงไม่สามารถทำได้เพราะหลักฐานไม่ตรงกัน สถานศึกษาไม่รับด้วยเหตุผลที่ว่าคนที่เรียนจบมีชื่อใน ปพ. 1 กับคนที่มีชื่อในบัตรสีชมพูไม่ใช่คน ๆ เดียวกัน

การแก้ปัญหา ต้องดูว่าหลักฐานใดเกิดขึ้นภายหลังให้แจ้งโรงเรียนแก้ไขให้เป็นไปตามหลักฐานนั้น
การแก้ไข ปพ. 1 ให้ขีดเส้นฆ่าข้อความที่เขียนผิด แล้วเขียนข้อมูลที่ถูกต้องไว้ข้างบน และให้นายทะเบียนลงนามกำกับ

สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม

บทที่ 3

วัฒนธรรมกับการจัดการศึกษา

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับการศึกษา

“วัฒนธรรม” หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นเพื่อการดำรงชีวิต ลักษณะของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งคือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ เช่น เราต้องเรียนรู้ประเพณี ภาษา ความเชื่อ ค่านิยม ระบบปฏิบัติของสังคมที่เราอาศัยอยู่เพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง และอยู่ในสังคมนั้นอย่างมีความสุข การที่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้นี้เอง ทำให้การศึกษาเข้ามามีบทบาท เราอาจกล่าวได้ว่าการศึกษากลายเป็นกลไกถ่ายทอดวัฒนธรรม ทั้งนี้ไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในสถาบันการศึกษาเช่น โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการศึกษาที่ถ่ายทอดผ่านกระบวนการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม หรือที่เรียกว่าสังคมประกิต (Socialization) ที่ผู้เรียนเรียนรู้จากครอบครัว จากสื่อ จากการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการเหล่านี้ก็ถือเป็นเครื่องมือหรือกลไกในการถ่ายทอดวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน นอกจากการเรียนผ่านกระบวนการสังคมประกิตที่กล่าวมาแล้ว โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญอีกสถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมสู่คนรุ่นต่อไป โรงเรียนไม่ได้ทำหน้าที่เพียงถ่ายทอดความรู้และทักษะในการดำรงชีวิตเพียงอย่างเดียว แต่ยังถ่ายทอดแบบแผนการดำรงชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณีของสังคม ตัวอย่างของวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านการศึกษหรือ โรงเรียนมีดังต่อไปนี้

1) **ประเพณี**ต่าง ๆ เช่น ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีลอยกระทง ประเพณีขึ้นปีใหม่ ประเพณีเหล่านี้อาจถ่ายทอดผ่านทางเนื้อหาในแบบเรียน หรือ ผ่านทางกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน

2) **ภาษา** ถึงแม้ว่าก่อนเข้าโรงเรียนเด็กจะสามารถพูดภาษาได้แล้วก็ตาม ภาษาที่เด็กเริ่มพูดเป็นภาษาแรกเรียกว่า “ภาษาแม่” หรือภาษาที่หนึ่ง แต่โรงเรียนก็มีหน้าที่สอนภาษาที่ใช้ในสังคมนอกเหนือจากที่ใช้ในครอบครัวให้แก่ นักเรียน เช่น การสอนการใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานที่รวมทั้งโอกาส การสอนการเขียนแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ในกรณีของนักเรียนที่ภาษาแม่ไม่ใช่ภาษาเดียวกับที่ใช้ในสังคม โรงเรียนทำหน้าที่สอนภาษาที่ใช้ในสังคมให้กับนักเรียนเหล่านี้ด้วย เช่น กรณีของนักเรียนข้ามชาติที่ใช้ภาษาเมียนมา หรือภาษามอญเป็นภาษาแม่ ในการถ่ายทอดภาษาให้กับนักเรียนนั้น โรงเรียนอาจสอนโดยทางตรงเช่น ในวิชาภาษาไทย มีการสอนการอ่าน การเขียน การใช้คำราชาศัพท์ หรือคำศัพท์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล นอกจากสอนโดยตรงแล้ว โรงเรียนยังสอนการใช้ภาษาให้ถูกต้องในระหว่างที่นักเรียนเรียนอยู่ในโรงเรียน เช่น ครูอาจจะติตติงนักเรียนที่พูดไม่มีหางเสียง นักเรียนที่พูดคำหยาบอาจโดนทำโทษ เป็นต้น นอกจากภาษาพูดแล้วภาษาท่าทาง หรือภาษากายก็เป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านทาง การศึกษาด้วยเช่นกัน เช่น ในประเทศไทยเมื่อเดินสวนกับผู้ใหญ่หรือเดินผ่านผู้ใหญ่ สิ่งที่ควรปฏิบัติคือการทำความเคารพโดยการไหว้ หรือการหยุดยืนให้ผู้ใหญ่เดินไปก่อน หรือเวลายืนต้องไม่ยื่นค้ำหัวผู้ใหญ่หรือยืนในระดับสูงกว่าผู้ใหญ่ เหล่านี้เป็นภาษากายที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านทาง การศึกษา

3) **ค่านิยม** โรงเรียนปลูกฝังค่านิยมหลักของสังคมให้แก่ นักเรียนมากมาย เช่น ค่านิยมเรื่องความสะอาด ความซื่อสัตย์ การเคารพเชื้อพึง

ผู้ใหญ่ สิ่งเหล่านี้ถูกปลูกฝังผ่านกฎระเบียบของโรงเรียน กิจกรรมที่โรงเรียนจัด หรือสอดแทรกผ่านเนื้อหาที่สอนในชั้นเรียน

4) การรับประทานอาหาร โรงเรียนถ่ายทอดวัฒนธรรมการรับประทานอาหารสู่นักเรียน เช่น การรับประทานอาหารที่สูง สะอาด การไม่รับประทานอาหารต้องห้ามตามศาสนา และความเชื่อ การใช้เครื่องมือในการรับประทานอาหาร เช่น การใช้ช้อนส้อม การใช้ตะเกียบ เป็นต้น

5) การแต่งกาย การแต่งกายเป็นวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านทางการศึกษา บางโรงเรียนมีการกำหนดวันในหนึ่งสัปดาห์ให้นักเรียนแต่งกายตามชุดประจำชาติ ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือเครื่องแบบนักเรียน ในประเทศไทย นักเรียนส่วนใหญ่ใส่เครื่องแบบนักเรียนแบบเดียวกัน เครื่องแบบนักเรียนในโรงเรียนรัฐไทยสำหรับนักเรียนหญิงเป็นเสื้อสีขาวกระโปรงสีน้ำเงิน สำหรับนักเรียนชายเป็นเสื้อสีขาวกางเกงสีเทาหรือสีดำ เครื่องแบบนักเรียนในประเทศเมียนมาเป็นเสื้อสีขาว และโสร่ง หรือผ้าถุงสีเขียว การแต่งกายนี้สะท้อนวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ

3.2 วัฒนธรรมมอญดั้งเดิมในจังหวัดสมุทรสาคร

ชาวมอญในจังหวัดสมุทรสาครนั้นอาจจำแนกเป็นสองกลุ่มคือชาวมอญที่อยู่ดั้งเดิมตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ช่วง พ.ศ. 2358 และชาวมอญที่อพยพเข้ามาใหม่ในฐานะแรงงานข้ามชาติเมื่อประมาณ พ.ศ.2531 เป็นต้นมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องระบุว่าคนมอญได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งในจังหวัดสมุทรสาครเป็นเวลาช้านานแล้ว มอญยุคแรกที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งที่สมุทรสาครนั้นเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 หรือรัชกาลที่ 3 ในราว พ.ศ. 2358 (เพชรรัตน์ ตั้งโชคทวีคุณ, 2554) โดยเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ เพื่อหลบหนีการเกณฑ์แรงงาน และการตกอยู่ใต้การปกครองของพม่า

ภายหลังกระจายกันไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนที่เป็นจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี เมืองสาคร และลพบุรีในปัจจุบัน ส่วนชาวมอญในจังหวัดสมุทรสาครนั้นยังมีการถกเถียงระหว่างนักวิชาการ บ้างก็ว่าเป็นกลุ่มที่อพยพมาจากปทุมธานี และพระประแดง บ้างก็ว่าเป็นกลุ่มที่อยู่ที่สมุทรสาครมานานก่อนหน้านั้นแต่ไม่ระบุว่าอพยพมาเมื่อใด บ้างก็ว่าชาวมอญที่ย้ายมาตั้งรกรากที่จังหวัดสมุทรสาครช่วงเดียวกับชาวมอญที่อพยพไปตั้งรกรากที่บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ชุมชนมอญเก่าแก่แห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาครคือ ชุมชนวัดเกาะ จากหลักฐาน ปัจจุบันชาวมอญในชุมชนวัดเกาะจะเรียกตนเองว่า “คนไทยเชื้อสายมอญ” และจะไม่ชอบถูกเรียกว่า “คนมอญพม่า” เนื่องจากสำหรับชาวมอญดั้งเดิมที่อพยพมาในประเทศไทยแล้ว “พม่า” กับ “มอญ” ไม่ใช่พวกเดียวกัน ประกอบกับไม่ต้องการถูกเหมารวมว่าเป็นพวกเดียวกันกับแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาที่อพยพเข้ามาใหม่ (เพชรรัตน์ ตั้งโชควิศิฐณ, 2554)

คนมอญที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยในระยะแรกมักจะทำบ้านเรือนอยู่ใกล้น้ำ เช่น ในประเทศไทยเราจะเห็นได้ในแถบริมแม่น้ำเจ้าพระยา ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรปราการ หรือริมแม่น้ำแม่กลองในจังหวัดราชบุรี ริมแม่น้ำท่าจีนในจังหวัดสมุทรสาคร สาเหตุประการหนึ่งเนื่องจากความสะดวกในการคมนาคม ลักษณะบ้านเรือนของชาวมอญนั้นจะคล้ายกับบ้านเรือนไทยในภาคกลาง มีการยกพื้นสูง มีหน้าจั่ว มีระเบียง ใต้ถุนโล่งเป็นที่เก็บเครื่องมือในการทำนาและอุปกรณ์หาปลา บ้านเรือนของชาวมอญในยุคแรกจะปลูกโดยหันหน้าไปทางทิศเหนือเนื่องจากเป็นทิศที่ชาวมอญอพยพมา นอกจากนั้นบ้านเรือนของชาวมอญยังมีลักษณะที่เรียกว่า การปลูกบ้านแบบ “มอญขวาง” ซึ่งบ้างก็ว่าเป็นการปลูกบ้านหันไปทางทิศ

เหนือที่ขวางแนวการไหลของแม่น้ำที่ไหลจากเหนือไปได้ หรือเป็นการปลูกขวางแนวพระอาทิตย์โดยหันห้องที่มีผีบ้านผีเรือนที่ขามมอญนับถือไปทางทิศตะวันออก (เพชรรัตน์ ตั้งโชคทวีคุณ, 2554)

ความเชื่อของคนมอญนอกจากจะส่งผลถึงการสร้างบ้านเรือนแล้วยังส่งผลถึงสถาปัตยกรรมการสร้างวัดหรือศาสนสถานอีกด้วย เช่น ตำนานเสาหงส์ของมอญที่เป็นเอกลักษณ์ในวัดมอญที่จะต้องมีการสร้างเสารูปหงส์ไว้บนยอดเพื่อเป็นสัญลักษณ์ เนื่องจากเชื่อว่าหงส์เกี่ยวข้องกับการเกิดเมืองหงสาวดี ตำนานของเสาหงส์นั้นบ้างก็ว่าเกิดจากพระพุทธรูปเจ้าเสด็จมาทอดพระเนตรเห็นหงส์เล่นน้ำอยู่ชายทะเล จึงทรงทำนายว่าบริเวณนั้นจะต้องกลายเป็นที่ตั้งของนครหงสาวดี นอกจากเสาหงส์แล้วในวัดมอญจะมี “ธงตะขาบ” ซึ่งเป็นธงที่ใช้การทอดผ้ายาวโดยใช้ไสไม้ไผ่ยึดและคันเป็นระยะมองคล้ายตะขาบ ในวัดมอญจะแขวนธงตะขาบไว้บนเสาหงส์ในวันสำคัญทางประเพณีต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ เนื่องจากขามมอญเป็นคนที่เลื่อมใสในพุทธศาสนาดังนั้นในทุกชุมชนของขามมอญจะต้องมีวัดอย่างน้อยหนึ่งวัด เช่น วัดเกาะในตำบลบ้านเกาะ วัดน้อยนางหงส์ ตำบลท่าเงิน จังหวัดสมุทรสาคร

ในอดีตคนไทยเชื้อสายมอญในจังหวัดสมุทรสาครที่อพยพมายังพูดภาษามอญกันเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่ออยู่นานขึ้นจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เริ่มพูดภาษาไทยมากขึ้น ในปัจจุบันภาษามอญจะใช้เฉพาะกับคนที่คุ้นเคยสนิทสนม หรือเฉพาะกับคนในครอบครัว ส่วนเด็กเล็กเมื่ออยู่ที่บ้านจะใช้ภาษามอญสื่อสารกับพ่อแม่ แต่เมื่อเข้าโรงเรียนจะพูดภาษาไทยมากขึ้น และพูดภาษามอญน้อยลง ส่วนการเขียนนั้น คนมอญที่มีอายุจะยังคงเขียนภาษามอญได้ ส่วนคนรุ่นหลังอ่านและเขียนภาษามอญได้น้อยมาก

อาหารของชาวมอญส่วนใหญ่จะใกล้เคียงกับอาหารของคนไทย เช่น คนมอญรับประทานขนมจีน ข้าวแช่ แกงกระเจี๊ยบเป็นต้น ที่ชุมชนวัดเกาะชาวมอญมักจะทำอาหารเหล่านี้เพื่อถวายพระ เช่น แกงเลียงผักปลัง แกงส้มกระเจี๊ยบ แกงมะตาด แกงลูกมะสัน แกงมะรุ้ม แกงขี้เหล็ก แกงบอน ขนมจีนของคนมอญนั้นจะเรียกว่า คะนอมจิน หมายความว่า แป้งหมักที่บีบออกมาเป็นเส้นเล็ก ๆ สีขาวที่ทำให้สุก อาหารที่มักจะขาดไม่ได้บนโต๊ะอาหารของชาวมอญคือแกงกระเจี๊ยบ

วัดเป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญที่สำคัญ เช่น งานบวช งานศพ พิธีบวชของชาวมอญยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมอยู่ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรม รูปแบบการสวด และการแต่งกายของผู้มาร่วมงาน

3.3 แรงงานจากประเทศเมียนมาในประเทศไทย

นอกจากชาวไทยเชื้อสายมอญที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลากว่า 200 ปี ยังมีแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาที่ทะลักเข้ามาในประเทศไทยประมาณ พ.ศ. 2531 เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศเมียนมาที่มีการปราบปรามประชาชน ทำให้ชาวเมียนมาหนีเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดดของประเทศไทยในระยะนั้น ทำให้มีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในภาคประมงและก่อสร้าง เป็นแรงดึงดูดให้มีคนจากประเทศเพื่อนบ้าน อพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทย (กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ, 2552) ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2535 แรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้อยู่ในสถานะผู้ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายและแนวปฏิบัติที่รองรับการทำงานของคนต่างชาติในอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน อย่างไรก็ตามตั้งแต่ พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา

รัฐบาลไทยใช้นโยบายผ่อนผันการทำงานของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยผ่านมติคณะรัฐมนตรีและการทำข้อตกลงสัญญาทวิภาคี (MOU) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเมียนมา ลาว และกัมพูชา เพื่อผลักดันให้แรงงานข้ามชาติอยู่ภายใต้กฎหมาย ถึงแม้จะมีนโยบายเช่นนี้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2539 จำนวนแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายในประเทศไทยในปัจจุบันคิดเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนแรงงานข้ามชาติทั้งหมด (กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ, 2552)

ข้อมูลจากสำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาครระบุว่าแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร ใน พ.ศ. 2563 มีจำนวนถึง 440,073 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2563) โดยแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาคิดเป็นประมาณร้อยละ 90 ของจำนวนแรงงานข้ามชาติทั้งหมด ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) เป็นชาติพันธุ์มอญ ส่วนน้อยที่มาจากชาติพันธุ์อื่น คือ กะเหรี่ยง คะฉิ่น คะยา ไทยใหญ่ ปะหล่อง และ พม่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในภาคการประมง เช่น เป็นลูกเรือประมง ทำงานในกิจการต่อเนื่องประมง บ้างก็ทำงานในภาคการเกษตร เช่น เป็นแรงงานในสวน ทำไร่ บ้างก็ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือทำงานในภาคบริการ เช่น ร้านอาหาร ทำงานบ้าน จากงานวิจัยของวาทีณี บุญชะลิกชี ฐิติพร ศรีวรรณภา เบญจวรรณ นิลคง และพงษ์ศักดิ์ หมั่นศักดิ์ (ม.ป.ป.) พบว่าแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาเข้ามาทำงานและอาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นระยะเวลาต่างกัน ที่นานที่สุดน่าจะเข้ามาเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว (ช่วงระหว่าง 2531 - 2540) สาเหตุหลักที่แรงงานเหล่านี้ตัดสินใจเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพราะประเทศไทยมีสภาพการทำงานที่ดีกว่าในประเทศตนเองและรายได้จากการทำงานก็สูงกว่า โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสาครที่มีกิจการหลายประเภทที่ต้องการแรงงานจำนวนมาก ทำให้แรงงานข้ามชาติอพยพจากประเทศเมียนมา หรือย้ายมาจากจังหวัดอื่นเพื่อ

ทำงานในจังหวัดสมุทรสาคร แรงงานจากประเทศเมียนมาเดินทางเข้ามาในจังหวัดสมุทรสาครผ่านทางชายแดนรอยต่อระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่เข้ามาทางชายแดนระหว่งทวาย เข้ามาทำงานโดยผ่านการชักชวนของญาติหรือคนที่รู้จักที่ทำงานในพื้นที่อยู่แล้ว บางคนเข้ามาผ่านการชักชวนของนายหน้า ซึ่งต้องจ่ายค่านายหน้าโดยเฉลี่ยประมาณคนละ 25,000 บาท

3.3.1 แรงงานเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร

แรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกระทุ่มแบน จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีชุมชนแรงงานข้ามชาติถึง 73 ชุมชนใน 3 อำเภอนี้ (วาทีณี บุญชะลิกษ์ และคณะ, ม.ป.ป.) ลักษณะของที่อยู่อาศัยจะเป็นห้องเช่าในตึกแถว โดยในหนึ่งห้องจะอยู่กันหลายคนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในไทยส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวหรือญาติพี่น้องที่อยู่ในประเทศเมียนมาทุกเดือน หลายคนวางแผนว่าจะกลับไปอยู่ประเทศของตนเองเมื่อเก็บเงินได้มากพอ หรือในบั้นปลายของชีวิต เพราะฉะนั้นหลายคนมีการเตรียมการโดยการให้ลูกของตนเรียนภาษาเมียนมาตามศูนย์การเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีที่ต้องกลับไปอยู่ประเทศเมียนมา

วิถีชีวิตของแรงงานจากประเทศเมียนมาในจังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่เป็นการทำงาน วันหยุดจะไปทำบุญที่วัดหรือไปเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า ถ้ามีวันหยุดยาว เช่น วันสงกรานต์บางคนกลับไปเยี่ยมบ้านที่ประเทศเมียนมา แต่ส่วนใหญ่จะไม่ได้กลับไป เนื่องจากกลับไปครั้งหนึ่งมีค่าใช้จ่าย ประกอบกับถ้าไม่มีหลักฐาน เช่น หนังสือเดินทางหมดอายุ หรือใบ ทร. 38 หมดอายุยิ่งทำให้กลับไปไม่ได้ การอาศัยอยู่ในประเทศไทยแรงงานจากประเทศเมียนมาเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมไทยผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หรือบางคนที่เคยเรียนในโรงเรียนไทยก็จะอ่านหนังสือหรืออ่านข่าวที่เป็นภาษาไทย แรงงานส่วนใหญ่เรียนภาษาไทยจาก

การติดต่อกับคนไทยในชีวิตประจำวัน เช่นเรียนจากเพื่อนร่วมงานคนไทย เรียนจากหัวหน้างาน

3.3.2 แรงงานเมียนมาในจังหวัดระนอง

สภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดระนองมีเขตแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาเป็นแนวยาว มีจุดผ่านแดนเชื่อมกับเกาะสอง จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีประชากรน้อย (ข้อมูลเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ระบุว่า มีประชากร 193,370 เป็นผู้อยู่ไม่มีสัญชาติไทย 15,097 คน) แต่มีอุตสาหกรรมประมง และกิจการต่อเนื่องจากการทำประมง เช่น โรงงานแปรรูปอาหารทะเล อู่ต่อเรือ โรงงานน้ำแข็ง ที่ต้องการแรงงานจำนวนมาก ประกอบกับสถานการณ์การเมืองที่ไม่สงบที่รัฐบาลทหารเมียนมาใช้กำลังปราบปรามประชาชนใน พ.ศ. 2531 หรือที่เรียกว่าเหตุการณ์ 8/8/88 (ณัฐชวัล โกศากพานิชวงศ์, 2559) ประกอบกับแรงดึงดูดจากค่าจ้างแรงงานในประเทศไทยที่สูงกว่า ทำให้แรงงานเมียนมาหลบหนีเข้ามาทำงานในจังหวัดเป็นจำนวนมาก แรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาในจังหวัดระนองส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ทวาย มะริด เมาะละแหม่ง อย่างกุ่ม แล้วเดินทางมาที่เกาะสองเพื่อเข้ามาที่จังหวัดระนอง แรงงานส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาโดยผ่านนายหน้า นอกจากแรงงานข้ามชาติแล้วจังหวัดระนองยังมีกลุ่มคนที่เรียกว่า “คนสองน้ำ” หรือคนไทยพลัดถิ่น ซึ่งหมายถึงคนเชื้อชาติไทยที่อาศัยอยู่ที่เมืองมะริดและมลิวัลย์ในเกาะสอง ซึ่งเคยเป็นดินแดนของไทย ก่อนที่จะเสียดินแดนส่วนนี้ให้กับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 5 หลังจาก พ.ศ. 2547 พบว่าคนกลุ่มนี้เดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดระนอง บางคนมีญาติพี่น้องในจังหวัดระนอง คนสองน้ำส่วนมากอาศัยอยู่ในอำเภอกระบุรี อำเภอเมืองและที่เกาะตาครุฑ หรือเกาะอื่น ๆ หลังจากเหตุการณ์สึนามิเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 เรื่องราวเกี่ยวกับคนสองน้ำเป็นที่รู้จักมากขึ้นเนื่องจากทางราชการดำเนินการสำรวจ และจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลพลัดถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากภัยสึนามิที่มีปัญหาเรื่องสัญชาติ

(ปริญา ปานชานา, 2548) และมีกระบวนการคืนสัญชาติไทยให้กับคนพลัดถิ่น หรือคนสองน้ำ อย่างไรก็ตามยังมีคนไทยพลัดถิ่นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการคืนสัญชาติ

ในชีวิตประจำวันทั่วไปคนเมียนมาแต่งกายไม่ต่างจากคนไทย ยกเว้นเวลาไปทำบุญที่วัดที่จะแต่งกายตามวัฒนธรรม ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุง มีผ้าสไบพาดไหล่ซ้าย เอกลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือการทาแป้งทานาคา ซึ่งเป็นเครื่องสำอางที่ทำจากเปลือกไม้และเนื้อไม้จากต้นทานาคานำมาบดหรือฝนกับหิน สรรพคุณคือ การป้องกันแสงแดด ลดฝ้า กระ รักษารอยแผลเป็น ผดผื่น อาการคันต่าง ๆ คนเมียนมาทาแป้งทานาคาทั้งหญิงและชาย เอกลักษณะอีกประการหนึ่งของคนเมียนมาคือ การเทินของไว้บนศีรษะ โดยเฉพาะเวลาไปทำบุญ เนื่องจากความเชื่อที่ว่าศีรษะเป็นของสูงการเทินของไว้บนนั้นคือเป็นมงคล

อาหารที่ชาวเมียนมาชอบรับประทานจะต่างจากอาหารไทยตรงที่ไม่มีกะทิและไม่หวานจัด เช่น แกงแดง มีน้ำแกงสีแดงข้น ใส่เนื้อสัตว์ชิ้นใหญ่ นอกจากนั้นคนเมียนมายังชอบกินหมาก เมื่อมาอยู่เมืองไทยบางคนก็ปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในประเทศไทย โดยกินหมากน้อยลงหรือเลิกไปเลย แต่บางคนก็ยังคงกินหมากอยู่ (วาทีณี บุญชะลักซี่ และคณะ, ม.ป.ป) อย่างไรก็ตามชาวเมียนมาหลายคนหลีกเลี่ยงที่จะแสดงอัตลักษณ์เหล่านี้ เนื่องจากไม่ต้องการเป็นเป้าสายตาและไม่อยากให้ออกว่าแตกต่างจากคนไทย เพราะอาจโดนตำราวจเรียกจับ

3.4 เสียงจากเด็กข้ามชาติในประเทศไทย

รู้สึกว่าเป็นคนไทยค่ะ แต่มีอยู่จุดเดียวที่ทำให้เราต่างจากคนไทยคนอื่นคือ “สัญชาติ”

“ตุ”⁷ เป็นหญิงสาวอายุ 23 ปี ผู้เขียนพบกับตุระหว่างที่เดินทางไปเก็บข้อมูลที่จังหวัดระนอง ผ่านการแนะนำของผู้อำนวยการสถานศึกษาท่านหนึ่งซึ่งเคยเป็นครูในโรงเรียนที่ตุเรียน ตุเกิดที่โรงพยาบาลระนอง เป็นทายาทรุ่นที่สองของผู้ย้ายถิ่นจากประเทศเมียนมา (Second-generation migrants from Myanmar) พ่อของตุเป็นชาวเมียนมาเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ยังเด็ก ตุเล่าให้ฟังว่าพ่อนอกจากจะพูดภาษาไทยคล่องแล้วยัง “แหลงใต้” หรือพูดภาษาไทยถิ่นใต้ได้คล่องอีกด้วย เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ประเทศไทยใหม่ๆ พ่อของตุอาศัยอยู่ที่วัด ทำงานเป็นช่างยนต์ พ่อของตุถือบัตรสีชมพู (บัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทย) ที่ขึ้นต้นด้วยเลข 6 แม่ของตุเป็นคนทวาย เป็นแม่บ้านพร้อมกับทำงานโรงงานแปรรูปประมง ตุมีพี่สาวหนึ่งคน อายุห่างกัน 2 ปี

ตุเรียนโรงเรียนไทยตั้งแต่เกิด โดยเริ่มเข้าเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนรัฐแห่งหนึ่ง และเรียนต่อชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนเดียวกัน ตุเล่าว่าสมัยนั้นที่โรงเรียนยังไม่มียกเรียนข้ามชาติมากเท่าสมัยนี้ ตอนที่ย้ายอยู่ตุเป็นคนเดียวในห้องที่ไม่มีสัญชาติไทย เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษา ตุสมัครเรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนสตรี

⁷ ชื่อสมมติ

ประจำจังหวัด เมื่อเรียนจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พ่อของตุ๋นอยากให้ตุ๋นเรียนต่อสายอาชีพ เช่น เทคนิค เพื่อเรียนจบแล้วจะได้มีงานทำ เช่น งานในสำนักงาน งานธุรการ งานนั่งโต๊ะที่ไม่ต้องใช้แรงงาน พ่อของตุ๋นชอบพูดเสมอว่า “เรียนไปทำไม เรียนไปก็ไม่ได้ทำงานสูง ๆ ตี ๆ มหาวิทยาลัยมีไว้ให้คนไทยเรียน คนอย่างเราต่อให้เรียนจบ [มหาวิทยาลัย] ไปก็ทำงานอย่างคนไทยไม่ได้ เพราะเราไม่ใช่คนไทย” พี่สาวของตุ๋นเลือกเรียนต่อในวิทยาลัยเทคนิคตามความต้องการของพ่อ แต่สำหรับตุ๋นแล้วมีความมุ่งมั่นอยากเรียนให้สูง ตุ๋นเล่าว่าตนเองเคยวาดแผนอนาคตไว้ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ว่าอยากเรียนจนจบปริญญาเอก อยากมีค่านำหน้าชื่อว่า ดอกเตอร์ ตุ๋นเล่าให้ฟังว่าได้เคยเขียนแผนอนาคตบนกระดาษว่าถ้าต้องการไปถึงจุดนั้นต้องเรียนอะไร เรียนอย่างไรและมีวิธีอย่างไรบ้าง ถึงแม้คนรอบข้างจะไม่เห็นด้วยแต่ตุ๋นติดกับตัวเองเสมอว่า “เราทำได้”

ตุ๋นวางแผนว่าจะเรียนด้วยบัตรสีชมพู หรือถ้าต่ออายุบัตรสีชมพูไม่ได้ก็จะใช้หนังสือเดินทางไปจนกว่าจะเรียนจบ ในขณะที่เดียวกันตุ๋นก็เริ่มศึกษาเรื่องการขอสัญชาติไทยตั้งแต่ตอนนั้น ผู้เขียนถามตุ๋นว่ามีใครแนะนำหรือให้คำปรึกษาใหม่ในเรื่องการขอสัญชาติไทย เพราะสำหรับผู้เขียนแล้วเป็นการยากที่เด็กอายุขนาดนั้นจะรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการขอสัญชาติ ซึ่งสลับซับซ้อนและมีขั้นตอนมากมาย ตุ๋นให้คำตอบที่ทำให้ผู้เขียนทึ่งว่า “ไม่มี” ตุ๋นและพี่สาวศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสัญชาติไทยด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต และเริ่มรวบรวมเอกสารที่จำเป็นในการขอสัญชาติไทยตั้งแต่นั้น นอกจากตุ๋นและพี่สาวที่เก็บหลักฐานในการเรียนและทำกิจกรรมระหว่างเรียนแล้ว พ่อของตุ๋นเองก็เป็นผู้ที่เก็บหลักฐานสำคัญที่ใช้ระบุตัวตนไว้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นสูติบัตร หรือการแจ้งชื่อให้ตรงกันในหลักฐานต่าง ๆ

ตุ๋นเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนเดิม ในขณะที่เรียนอยู่นั้นตุ๋นเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การแข่งขันทางวิชาการ

และทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ได้รับเกียรติบัตรต่าง ๆ มากมาย ตูเก็บหลักฐานเหล่านั้นไว้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็เกียรติบัตร วุฒิบัตร หรือรูปถ่าย การเข้าร่วมกิจกรรม ตูและพี่สาวเริ่มยื่นเรื่องขอสัญชาติเมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีเจ้านายของพ่อพาไปเกริ่นให้กับเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่อง

การเดินทางขอสัญชาติดำเนินไปพร้อม ๆ กับการเตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัย ตูเล่าให้ฟังว่าช่วงนั้นเป็นช่วงที่ “หนักมาก” สำหรับตู โดยเฉพาะการหาวิทยาลัยที่รับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนเป็นเรื่องที่ยากและท้าทายมาก โชคดีที่ตูมีครูแนะแนวที่โรงเรียนช่วยติดต่อกับมหาวิทยาลัยให้ เมื่อแรกติดต่อไปหลายมหาวิทยาลัย แต่มหาวิทยาลัยเหล่านั้นมีเงื่อนไขการรับเข้าเรียนว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย จนในที่สุดได้ทราบว่าที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลามีโครงการส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ให้เข้าเรียน โดยเป็นโครงการของมหาวิทยาลัยเอง ครูแนะแนวที่โรงเรียนเป็นผู้โทรศัพท์ไปสอบถามมหาวิทยาลัยให้และสอบถามเงื่อนไขเรื่องสัญชาติว่าถ้าไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนได้ไหม มหาวิทยาลัยตอบว่าได้และให้ส่งหลักฐานสมัครเข้าเรียน เมื่อผ่านการคัดเลือกตวจึงได้เข้าเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยตั้งแต่นั้น

ในขณะที่เรียนมหาวิทยาลัยตูเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมค่ายผู้นำ รับหน้าที่เป็พิธีกรในงานต่าง ๆ เป็ดีใจ และแน่นอนว่าตูเก็บหลักฐานการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นไว้ทั้งหมด ทุกครั้งที่ปิดเทอมกลับบ้านมาอยู่ที่จังหวัดระนอง ตูและพี่สาวจะต้องไปตามเรื่องสัญชาติที่ยื่นขอไว้ จนเจ้าหน้าที่จำได้ว่า “สองพี่น้องนี้มีมาอีกแล้ว”

ในขณะที่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 ตูได้รับทุนการศึกษาต่อเนื่องจนเรียนจบ ตูเรียนจบด้วยผลคะแนนยอดเยี่ยม (เกียรติคุณอันดับหนึ่ง) และได้เข้า

ทำงานในแผนกควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ในบริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดระนอง

พร้อม ๆ กับเวลาที่เรียนจบมหาวิทยาลัยตุ๊กก็ได้สัญชาติไทยพอดี เวลาทั้งหมดตั้งแต่เริ่มยื่นเรื่องจนได้สัญชาติไทยเป็นเวลา 5 ปีกว่า ในระหว่างนั้นตุ๊กและพี่สาวถูกเรียกไปสัมภาษณ์และสอบประวัติหลายครั้ง เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ตู๊บรรยายความรู้สึกตอนที่ได้สัญชาติว่า ดีใจและภูมิใจมากที่สุดที่เราทำได้ “มันดีใจ มันโล่งใจ แทบไม่เชื่อว่าเป็นจริง” เมื่อได้สัญชาติไทยตุ๊กและพี่สาวต้องทำบัตรประชาชนไทย ซึ่งต้องแจ้งชื่อ และนามสกุล ตู๊และพี่สาวตั้งนามสกุลเองโดยใช้คำที่มีความหมายดีและเป็นมงคลในภาษาไทย ในขณะที่ตุ๊เล่าถึงความรู้สึกเมื่อรู้ผลว่าได้สัญชาติไทยนั้น ผู้เขียนรับรู้ได้ว่าตุ๊รู้สึกดีใจและภูมิใจมากจริง ๆ พร้อม ๆ กันนั้นผู้เขียนรู้สึกนับถือ และทึ่งกับความพยายามของเด็กสองคนที่ฝ่าฟันทุกอย่างกันมาจนได้สัญชาติ

ตลอดระยะเวลา 1 ชั่วโมงที่คุยกัน ตุ๊ย้ำหลายครั้งว่าตัวเองรู้สึกว่าเป็นคนไทย ไม่ต่างจากคนไทยคนอื่น มีความสามารถในการเรียนไม่ต่างจากเด็กไทย เพียงแต่มีอย่างเดียวที่ทำให้ตุ๊แตกต่างจากเด็กไทยคนอื่น คือ “สัญชาติ” ซึ่งความแตกต่างนี้สร้างข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างให้กับตุ๊ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการได้รับทุนการศึกษาบางทุน การเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย หรือ การประกอบอาชีพ ตู๊นิยามสภาวะการณ์เช่นนี้ของตนเองว่าเป็นเหมือน “เหวลึก” ตู๊เล่าว่า “สิ่งนี้มันเหมือนเหวลึก เรามีทุกอย่างเหมือนกับคนอื่น มีความสามารถ เรียนหนังสือได้ แต่แค่สัญชาติ ทำให้เราแตกต่างไป คนมองเราต่างไป ว่าเราไม่ใช่คนไทย” ในระหว่างที่เรียน ตู๊พยายามไม่ให้ใครรู้ว่าไม่ใช่คนไทย ตู๊เลือกที่จะปักทั้งชื่อ และนามสกุลลงบนชุดนักเรียน แทนที่จะใช้ชื่ออย่างเดียวกับที่ปรากฏในหลักฐานทางทะเบียนราษฎรของตน (ตุ๊ใช้แซ่ที่เป็นนามสกุลเดิมของพ่อปักลงบนชุด

นักเรียน) เมื่อเรียนในระดับมหาวิทยาลัยดูพยายามไม่ใช้บัตรสีชมพู แต่เลือกใช้บัตรนักศึกษาเป็นหลักฐานแสดงตัวตน เพราะฉะนั้นคนส่วนใหญ่จึงไม่มีใครรู้ว่าดูไม่มีสัญชาติไทย ยกเว้นเพื่อนสนิทและครูแผนกทะเบียน

เมื่อฟังเรื่องราวทั้งหมดของดู สิ่งหนึ่งที่คุณเขียนสัมผัสได้คือ “ความมุ่งมั่น” ที่จะไปถึงจุดมุ่งหมาย ทั้ง ๆ ที่หนทางนั้นไม่ง่าย หลังจากที่ดูเขียนกลับจากจังหวัดระนอง ส่งอีเมลมาถึงผู้เขียนว่า

“ชีวิตที่เกิดขึ้นโดยไร้สัญชาติเหมือนเกิดมาพร้อมกับ การถูกตีกรอบทางความคิดทั้งชีวิตเลยคะ ยิ้ม เล่น มีความสุขได้ แต่ก็ไม่เคยสุด แม้แต่ตอนจะตัดสินใจลงแข่งขันในงานวิชาการ ก็กลัวว่าต้องยื่นบัตรประจำตัวให้คนอื่นดู ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์แบบนี้ กรอบในชีวิตจะเริ่มแคบชัดมากขึ้นจนคนรอบข้างสังเกตเห็นได้ อายมากคะ เหมือนเริ่มกลายเป็นตัวประหลาด โรงเรียนเป็นที่เดียวที่ทำให้เรากลมกลืนคะ เพราะเราใช้บัตรนักเรียน ใส่ชุดนักเรียน เรียนได้เทียบเท่ากับเพื่อนในห้อง เป็นที่เดียวที่ทำให้รู้สึกว่ามีสิทธิเท่าเทียมกับทุกคน กรอบในชีวิตจะจางจนเกือบมองไม่เห็นทุกครั้งที่ได้ไปเรียนหนังสือคะ

ในช่วงของการรอคอยที่ยาวนานหลังยื่นเอกสารเพื่อขอสัญชาติ บ่อยครั้งที่เริ่มรู้สึกว่า หรือจริง ๆ แล้วเราไม่สมควรได้รับมัน ยิ่งคิดก็ยิ่งต้องพยายามพิสูจน์ตัวเองให้ทุกคนเห็น เพียงแค่หวังว่าตัวหนูจะไม่ถูกตัดสินเพียงเพราะกรอบชีวิตที่หนูควบคุมอะไรไม่ได้เลย

สุดท้ายแล้วหนูเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาที่มีความฝัน ต้องการมีชีวิตอิสระ มีบ้านที่อบอุ่น ดำเนินชีวิตเพื่อไปให้ถึงฝันที่ตัวเองตั้งไว้ได้อย่างราบรื่นเหมือนกับมนุษย์ทั่วไปเท่านั้นเองคะ”

“ถึงแม้ว่าในใจจะรู้ว่าหนูไม่ใช่คนไทย
แต่หนูรู้สึกว่าเป็นประเทศของหนูเหมือนกัน”

แอปเปิล⁸ หญิงสาววัย 24 ปี เป็นลูกแรงงานข้ามชาติชาวมอญในจังหวัดสมุทรสาคร แอปเปิลเกิดที่โรงพยาบาลจุฬาฯ เนื่องจากพ่อกับแม่ทำงานก่อสร้างอยู่ที่กรุงเทพมหานครในขณะนั้น พ่อกับแม่ของแอปเปิลอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยประมาณ พ.ศ. 2531 - 2535 ถึงแม้จะเกิดในประเทศไทยแต่แอปเปิลไม่มีสูติบัตรเนื่องจากพ่อกับแม่ไม่มีความรู้เรื่องการแจ้งเกิดและหลักฐานการเกิด หลังจากเกิดได้ไม่นานพ่อกับแม่ย้ายมาทำงานที่ไซต์งานก่อสร้างในจังหวัดสมุทรสาคร แอปเปิลจึงติดตามมาเมื่อถึงวัยเรียน แอปเปิลเริ่มเรียนอย่างไม่เป็นระบบที่ศูนย์การเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับลูกหลานแรงงานข้ามชาติชาวมอญในละแวกบ้าน ถึงแม้ศูนย์การเรียนแห่งนั้นจะสอนโดยใช้ภาษามอญเป็นหลัก แต่ก็มีวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แอปเปิลจึงได้เรียนภาษาไทยขั้นพื้นฐานจากศูนย์การเรียนแห่งนั้น หลังจากนั้นเมื่ออายุประมาณ 8 - 9 ปี มีเพื่อนรุ่นเดียวกันซึ่งเป็นหลานของผู้อำนวยการโรงเรียนชวนไปสมัครเข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร ก่อนเข้าเรียนผู้อำนวยการโรงเรียนทดสอบความรู้ของแอปเปิลอย่างไม่เป็นทางการ โดยให้อ่านหนังสือเรียนที่วางอยู่บนโต๊ะ เมื่อทดสอบแล้วว่าแอปเปิลสามารถอ่านออกและเขียนได้ ผู้อำนวยการโรงเรียนจึงรับแอปเปิลเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แอปเปิลเล่าว่าตอนที่เข้าเรียนนั้นโรงเรียนเธอเป็นเด็กนักเรียนข้ามชาติเพียงคนเดียวในโรงเรียน แอปเปิลชอบเรียนและเรียนได้ดี ขณะที่เรียนที่โรงเรียน แอปเปิลร่วมกิจกรรมหลายอย่างและทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน

⁸ ชื่อสมมติ

เช่น เป็นนางรำของโรงเรียน ประกวตเขียนเรียงความได้รางวัล ได้รางวัลชนะเลิศจากการประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง แอปเปิลเล่าให้ฟังระหว่างที่เรียนในโรงเรียน คุณครูและเพื่อน ๆ ทุกคนยอมรับในตัวของเธอ เนื่องจากเธอสามารถเรียนหนังสือได้เหมือนกับนักเรียนไทยคนอื่น พูดภาษาไทยได้เหมือนกับเด็กไทย ได้รับทุนการศึกษาทุกปี หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แอปเปิลได้เข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร สำหรับแอปเปิลแล้วการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ “ถึงแม้ว่าเราเรียนจบ ป. 6 เราก้ยังไม่มีความรู้มาก เราก้ยังเป็นกรรมกรอยู่” ซึ่งพ่อแม่ของแอปเปิลก็เห็นด้วยและสนับสนุน “พ่อแม่อยากให้เราเรียนสูง ๆ เพราะพ่อกับแม่บอกว่าไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการศึกษา” พ่อแม่ไม่เคยบอกให้แอปเปิลออกจากโรงเรียนมาทำงาน หลังจากเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา แอปเปิลก็ยังคงเป็นเด็กกิจกรรมที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียนเสมอ เช่น เคยเป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่ง Story Telling ภาษาอังกฤษ ได้เข้ารอบไปแข่งต่อระดับภาคและได้เหรียญทองกลับมาจากการแข่งขันครั้งนั้น หลังจากเรียนจบมัธยมศึกษาตอนต้น แอปเปิลได้เข้าเรียนต่อที่วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งในจังหวัด จันทบุรี ปวช. และเรียนต่อระดับ ปวส. อีก 2 ปี หลังจากนั้นเทียบโอนไปมหาวิทยาลัย และเรียนต่อจนปัจจุบัน (เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563) เมื่อเทียบกับเพื่อนเด็กข้ามชาติ รุนราวคราวเดียวกัน ที่ส่วนใหญ่จะออกไปทำงาน เช่น ทำงานโรงงาน มีครอบครัว แอปเปิลถือว่าได้รับการศึกษาสูงกว่าคนอื่น แรงผลักดันอย่างหนึ่งที่ทำให้แอปเปิลตัดสินใจเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยคือ เธอรู้ว่าถ้าเรียนจบระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจะสามารถขอสัญชาติไทยได้

แอปเปิลทำงานพิเศษแทบทุกวันเพื่อหาเงินเป็นค่าเล่าเรียน และเพื่อแบ่งเบาภาระทางบ้านเนื่องจากมีน้องอีก 2 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่เช่นกัน เพราะเธอเกิด เต็บโต และเรียนหนังสือในเมืองไทย เพื่อนส่วนใหญ่เป็นคนไทย แอปเปิลจึงคุ้นเคยกับภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยมากกว่าวัฒนธรรม

ของตนเอง แอปเปิลเล่าว่าเธอฟังภาษามอญออกเพราะพ่อกับแม่พูดกันด้วยภาษามอญ ตัวเธอเองพูดภาษามอญได้นิดหน่อย แต่ไม่ชัดเจน ตั้งแต่เกิดเธอเคยกลับไปเที่ยวที่ประเทศเมียนมาเพียงครั้งเดียว เธออธิบายการกลับไปประเทศเมียนมาครั้งนั้นว่า “เหมือนคนไทยไปเที่ยวต่างประเทศค่ะ ไปไม่กี่วันก็รู้สึกคิดถึงบ้านตัวเอง” ในอนาคตแอปเปิลวางแผนว่าจะอยู่ประเทศไทย ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมา ทำงานทำ สำหรับแอปเปิลแล้วถึงแม้เธอจะไม่ได้มีสัญชาติไทยแต่เธอรู้สึกว่าประเทศไทยเป็นบ้าน เป็นประเทศของเธอเช่นเดียวกัน “ถึงแม้ว่าในใจหนูจะรู้ว่าหนูไม่ใช่คนไทย แต่หนูรู้สึกว่าเป็นประเทศของหนูเหมือนกัน”

แอปเปิลบอกว่าเธอรู้สึกขอบคุณและรู้สึกที่ได้รับโอกาสจากครูในโรงเรียนทุกคนที่เคยสอนเธอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ต่อ เรื่องทุนการศึกษา แอปเปิลเล่าว่า รุ่นน้องหลายคนที่เป็นเด็กข้ามชาติมองเธอเป็นตัวอย่างในด้านการศึกษา หลายคนมาขอคำปรึกษาจากเธอโดยเฉพาะเวลาที่เธอกลับไปเยี่ยมโรงเรียนเดิม

ถึงแม้ภายนอกแอปเปิลจะดูไม่แตกต่างจากคนไทยคนอื่น แต่ลึก ๆ แล้วเธอรู้สึกว่าตัวเองแตกต่าง “เวลามีคนถามว่า ทำไมเธอมีแค่ชื่อ ทำไมไม่มีนามสกุล ถึงแม้จะเป็นคำถามที่ธรรมดา แต่มันเป็นคำถามที่ถูกถามซ้ำ ๆ เหมือนตอกล้วย” แอปเปิลย้ำหลายครั้งว่าคำถามนี้ซ้ำเติมให้เธอเห็นถึงความแตกต่างระหว่างตัวเธอกับคนไทยคนอื่น

“ถ้าหนูไม่ได้เรียนก็ต้องมีอาชีพเหมือนพ่อแม่
ถ้าไม่ได้เรียนก็ต้องอยู่ในวงจรชีวิตแบบเดิม
ทำงานที่ใช้แรงงาน ถ้าได้เรียนสูงก็น่าจะเลือก
อาชีพที่ดีได้”

เอ⁹ อายุ 20 ปี เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยรัฐบาลที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง เธอเกิดที่อำเภอเมือง จังหวัดระนอง พ่อของเอเป็นชาวมอญ ส่วนแม่เป็นคนเมียนมาที่อพยพจากเมืองเมาะลำไยเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นเวลากว่า 20 ปีแล้ว พ่อของเอทำงานร้านวัสดุก่อสร้าง ส่วนแม่เป็นแม่บ้าน เอมีพี่น้องทั้งหมด 3 คน ทุกคนเกิดและเติบโตในประเทศไทยทั้งสิ้น เอเล่าให้ผู้เขียนฟังว่าเธอเกิดที่บ้านที่จังหวัดระนอง โดยหมอต้าแยะเป็นผู้ทำคลอดให้ เธอจึงไม่มีหลักฐานรับรองการเกิด เริ่มแรกเอเข้าเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้ไทยเมียนมาที่จังหวัดระนอง หลังจากเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้เป็นเวลา 2 - 3 ปี เอเข้าเรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดระนองจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และได้ย้ายเข้ามาเรียนมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ

ตลอดระยะเวลาที่เรียนในระบบการศึกษาไทย เอใช้ ทร. 38/1 เป็นหลักฐานยืนยันตัวตน และ ใช้ชื่อ “เอ” เป็นทั้งชื่อเล่นและชื่อจริง เอเล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อน เธอมีทั้งชื่อไทยและนามสกุลไทยที่บาทหลวงที่ศูนย์การเรียนรู้ไทยเมียนมาตั้งให้ และใช้ชื่อนั้นเป็นเวลา 6 ปีตลอดระยะเวลาที่เรียน

⁹ ชื่อสมมติ

ระดับประถมศึกษา อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา เธอตัดสินใจใช้ชื่อ “เอ” ซึ่งเป็นชื่อที่ครอบครัว เพื่อน และทุกคนเรียกเธอ แทนที่จะใช้ชื่อและนามสกุลไทยที่บาทหลวงตั้งให้ “ชื่อนี้คือเรา คืออัตลักษณ์ของเรา” เธอเล่าว่าชื่อ “เอ” มาจากชื่อภาษาเมียนมาที่แม่ตั้งให้ ซึ่งออกเสียงคล้ายกับคำว่า “เอ” ในภาษาไทย เมื่อนายจ้างของพ่อพาเธอไปแจ้งชื่อผู้ติดตามและได้ยื่นแม่ของเธอเรียกชื่อภาษาพม่า จึงเข้าใจว่าเธอชื่อ “เอ” และแจ้งชื่อนี้ในหลักฐาน ทร. 38/1 เธอใช้ชื่อนี้มาตลอด เมื่อถามว่าทำไมจึงไม่ใช่ชื่อและนามสกุลตามที่เคยใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา และไม่กลัวว่าการใช้ชื่อเพียงคนเดียวโดยไม่มีนามสกุลจะเป็นเป้าให้คนล้อหรือ เธอตอบว่าเธอมั่นใจกับชื่อนี้ และในความเป็นจริงก็ไม่มีใครล้อเธอ แต่เธอเคยได้ยินว่ารุ่นน้องที่เป็นเด็กข้ามชาติจากประเทศเมียนมาและใช้ชื่อพยางค์เดียวโดนเพื่อนในโรงเรียนล้อ การยืนยันที่จะใช้ชื่อ “เอ” อาจเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องก็ได้เนื่องจากทั้งหลักฐานการจบการศึกษา (ปพ. 1) และบัตรประจำตัวผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน ระบุว่าเธอชื่อ “เอ” เธอจึงไม่มีปัญหาเรื่องชื่อในหลักฐานไม่ตรงกันเช่นที่เด็กนักเรียนข้ามชาติหลายคนประสบ

เนื่องจากเอเป็นเด็กที่มีผลการเรียนดี เธอจึงยื่นคะแนนสะสมและ Portfolio ผ่านระบบการคัดเลือกผู้สมัครเข้ามหาวิทยาลัย (TCAS) รอบแรก และได้เข้าเรียนในคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับต้น ๆ ของประเทศ เธอเล่าว่าเธอเป็นคนเดียวในครอบครัวที่ได้เรียนในระดับอุดมศึกษา พี่ชายและน้องสาวของเธอเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น แล้วต้องออกมาทำงานเพื่อจุนเจือครอบครัว เมื่อถามว่าทำไมเธอจึงมุ่งมั่นที่จะเรียนต่อระดับอุดมศึกษา และครอบครัวของเธอสนับสนุนอย่างไรบ้าง เธอเล่าให้ฟังว่า เมื่อเธอเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ่อและแม่ของเธอตัดสินใจย้ายกลับประเทศเมียนมาเนื่องจากพ่อของเธอป่วย คนในครอบครัวของเธอจึงคุยกันอย่างจริงจังเกี่ยวกับเส้นทางเดินในชีวิตของเธอ เอให้เหตุผลกับครอบครัวว่าเธอเกือบจะจบมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว

ถ้ากลับเมียนมาไปตอนนี้เท่ากับว่าที่เรียนมาทั้งหมดสูญเปล่า เธอมาไกลกว่าพี่น้อง มาไกลเกินกว่าที่จะกลับไปเริ่มต้นใหม่ที่ประเทศเมียนมา ท้ายที่สุดครอบครัวก็รั้งเธอไว้ไม่ได้ เธอจึงอยู่ในประเทศไทยและเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา แน่แน่นอนว่าในด้านการเงินเธอต้องพึ่งตัวเองทั้งหมด โชคดีที่หลังจากเข้ามหาวิทยาลัยเธอได้ทุนการศึกษาเต็มจำนวน และได้ทุนสำหรับค่าครองชีพร่วมด้วย ถึงกระนั้นก็ยังไม่พอ เธอต้องทำงานพิเศษควบคู่ไปกับการเรียน เช่น เป็นล่ามภาษาไทย - เมียนมา เธอเล่าให้ฟังว่าเธอทำงานพิเศษส่งตัวเองเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และยังใช้เงินส่วนนั้นจนเจ็ครอบครัวย่าง ผู้เขียนถามเธอว่า อะไรที่ทำให้เธอมุ่งมั่นที่จะเรียนมหาวิทยาลัย ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวไม่ได้สนับสนุนเท่าที่ควร เธอตอบว่า “เพราะบ้านหนูจน ถ้าหนูไม่ได้เรียนก็ต้องมีอาชีพเหมือนพ่อแม่ ถ้าไม่ได้เรียนก็ต้องอยู่ในวงจรชีวิตแบบเดิม ทำงานที่ใช้แรงงาน ถ้าได้เรียนสูงก็น่าจะเลือกอาชีพที่ดีได้” เมื่อเธอเข้ามหาวิทยาลัยจึงเป็นเรื่องที่เกินความคาดหมายของคนรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว หรือคนในชุมชนที่เธออยู่

เอ่วางแผนอนาคตว่าหลังจากเรียนจบจะใช้ความรู้ที่เรียนมาทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ และตั้งใจว่าจะยื่นขอสัญชาติไทย ผู้เขียนถามเธอว่าเธอคิดว่าตนเองเป็นคนไทย หรือเป็นคนเมียนมา เธอตอบทันทีว่าเธอคิดว่าเธอเป็นคนไทย แน่แน่นอนว่าพ่อและแม่ของเธอเป็นคนเมียนมา แต่เนื่องจากเธอเกิด เติบโต เรียนหนังสือและใช้ชีวิตในประเทศไทยมาตลอดโดยไม่เคยกลับไปประเทศเมียนมาเลย ถึงแม้เธอจะรู้วัฒนธรรมของประเทศเมียนมา เช่น พูดและเขียนภาษาพม่าได้ แต่เธอย้ำว่าอัตลักษณ์ของเธอคือคนไทย อยู่ในสิ่งแวดล้อมของคนไทยและวัฒนธรรมไทยมาตลอด นี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เธอตัดสินใจจะยื่นขอสัญชาติหลังจากเรียนจบ

“ผมอยากขอบคุณคุณครูทุก ๆ ท่านมาก ๆ ที่ทำให้ชาวต่างชาติอย่างพวกผม อ่านออกเขียนได้ ให้ความรู้มากมาย เรื่องวัฒนธรรม เรื่องความคิด ความอดทน การขยัน ขอขอบคุณมาก ๆ ที่ทำให้พวกผมมีงานที่ดีกว่า”

สินอายุ 22 ปี เกิดที่มอญและย้ายมาอยู่ประเทศไทยเมื่ออายุประมาณ 10 ขวบ สินเคยเข้าเรียนในโรงเรียนที่ประเทศเมียนมาก่อน เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย สินเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่ออายุ 12 ปี ที่โรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร ผู้เขียนเคยสัมภาษณ์สินครั้งแรกเมื่อตอนที่สินอายุ 18 ปีและกำลังจะเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันสินได้รับวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายจากการเรียน กศน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการเรียนตามอัธยาศัย)

ตลอดระยะเวลาที่เรียนในระดับประถมศึกษา สินมีผลการเรียนดี และมีความประพฤติดี เป็นที่รักของเพื่อนนักเรียนและครูในโรงเรียน จนได้รับเลือกให้เป็นประธานนักเรียน ในระหว่างเรียนสินไม่เคยถูกล้อว่าเป็นเด็กข้ามชาติ เนื่องจากในโรงเรียนที่สินเรียนมีนักเรียนข้ามชาติมากกว่านักเรียนไทย แต่เมื่อสินและเพื่อน ๆ ต้องไปทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนจากโรงเรียนอื่น สิน เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ในโรงเรียนถูกล้อว่าเป็นเด็กข้ามชาติจากประเทศเมียนมาเพราะทุกคนรู้ว่าโรงเรียนที่สินเรียนมีเด็กข้ามชาติเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก (กว่าร้อยละ 90 เป็นนักเรียนข้ามชาติ)

สินตัดสินใจออกไปทำงานเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยได้เข้าทำงานที่โรงงานเฟอร์นิเจอร์ พร้อมกับลงทะเบียนเป็นนักศึกษาของ กศน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการเรียนตามอัธยาศัย)

ไปพร้อม ๆ กัน สิ้นใช้เวลา 4 ปีในการเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจุบันสินทำงานโรงงานผลไม้อบแห้งในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ควบคุมคุณภาพ (Quality Control)

สินเล่าให้ฟังว่า สาเหตุที่เขาตัดสินใจออกมาทำงานและเรียนในระบบ กศน. แทนที่จะเรียนในระบบโรงเรียน เนื่องจากถ้าเรียนในระบบ กศน. เขาสามารถทำงานได้เต็มเวลา และมีรายได้จากการทำงานมาจุนเจือครอบครัวและเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน ทั้งที่ในใจแล้วถ้าเลือกได้เขาอยากเรียนในโรงเรียนเหมือนกับเพื่อนคนอื่น ๆ เพราะการเรียนในโรงเรียนทำให้เขามีโอกาสฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมมากกว่า เมื่อเทียบกับการเรียน กศน. ที่เขาต้องค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเองมาก สินมีพี่น้อง 4 คน ในครอบครัวมีเขาคนเดียวที่เรียนจนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นพ่อแม่ของเขาจึงอยากเห็นเขาเรียนจนจบปริญญาตรี

สินเล่าให้ฟังว่าการเรียนในโรงเรียนไทยมีประโยชน์มากเมื่อเขาเข้าสู่โลกของการทำงาน สินสามารถพูดและอ่านเขียนได้คล่องทั้งภาษาไทยและภาษาเมียนมา ทำให้เขาสามารถสื่อสารกับหัวหน้าคนไทยได้อย่างคล่องแคล่ว และยังช่วยเป็นล่ามแปลให้กับเพื่อนร่วมงานชาวเมียนมาที่ไม่เข้าใจภาษาไทย สินคิดว่าภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการใช้ชีวิตและทำงานอยู่ในประเทศไทย และปฏิเสธไม่ได้ว่าการเรียนในโรงเรียนไทยช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยให้กับเขามาก นอกจากนั้นความรู้ที่ได้เรียนจากโรงเรียน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ ยังมีประโยชน์กับเขามากในการทำงาน

สินวางอนาคตของตัวเองไว้ว่าอยากกลับประเทศเมียนมาและทำธุรกิจส่วนตัว โดยนำความรู้ที่ได้รับระหว่างอยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่ได้จากโรงเรียนหรือความรู้ที่ได้จากการทำงานไปใช้ในการทำธุรกิจ

เช่น การแปรรูปผลไม้ สิ้นคิดที่ว่าถ้าเขาได้เรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย จะช่วยให้เขาได้งานที่ดีขึ้นหากยังอยู่ในประเทศไทย และ ถ้ากลับประเทศเมียนมาไปการเรียนระดับมหาวิทยาลัยจะเป็นประโยชน์มากในการทำธุรกิจระหว่างประเทศเมียนมาและประเทศไทย

ผู้เขียนถามสินว่าถ้ามีคนมาถามเขาว่าเป็นคนชาติอะไร สินตอบทันทีว่า เขาจะบอกว่าเขาเป็นคนเชื้อชาติมอญ สัญชาติเมียนมา สินและครอบครัวยังคงรักษาวัฒนธรรมของประเทศเมียนมาไว้อย่างเหนียวแน่น ไม่ว่าจะเป็นภาษา ทั้งการพูด การอ่านการเขียน และอาหาร

สินฝากถึงครูที่เคยสอนเขาว่า “เรื่องนี้ผมอยากบอกมาก อยากขอบคุณคุณครูทุก ๆ ท่านมาก ๆ ที่ทำให้ชาวต่างชาติอย่างพวกผม อ่านออกเขียนได้ ให้ความรู้มากมาย เรื่องวัฒนธรรม เรื่องความคิด ความอดทน การขยัน ขอขอบคุณมาก ๆ ที่ทำให้พวกผมมีงานที่ดีกว่า”

บทที่ 4

อคติและความเชื่อเหมารวมที่ส่งผลต่อการศึกษา

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของคนไทยที่มีต่อแรงงานข้ามชาติชี้ให้เห็นว่าคนไทยยังมีทัศนคติด้านลบต่อแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติ เช่น การเคี้ยวหมากของชาวเมียนมาที่คนไทยมองว่าไม่สะอาด หรือที่פקอาศัยของชาวเมียนมาที่คนไทยบางคนมองว่าไม่ถูกสุขอนามัย หรือในมิติของการจ้างงาน แรงงานไทยบางส่วนยังคงเชื่อว่าแรงงานข้ามชาติเข้ามาแย่งงานคนไทย และถ้าทำงานแบบเดียวกัน แรงงานไทยควรจะได้ค่าจ้างและสิทธิประโยชน์จากการทำงานมากกว่าแรงงานข้ามชาติ คนไทยบางคนมีความหวาดระแวงว่าแรงงานข้ามชาติเข้ามาสร้างปัญหาให้กับสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาการพนัน (วัฒนา กาญจนานิจ, 2562) หรือมองว่าแรงงานข้ามชาติเป็นพาหะนำโรค (Sunpuwan & Niyomsilpa, 2012) อคติเหล่านี้เห็นได้ชัดมากในช่วงที่พบจำนวนผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) จำนวนมากในจังหวัดสมุทรสาคร แรงงานข้ามชาติถูกตราหน้าว่าเป็นผู้นำเชื้อโรคนั้นเข้ามาสู่สังคมไทย มีการเลือกปฏิบัติเช่น ร้านค้าบางร้านไม่ขายของให้กับแรงงานข้ามชาติ หรือแรงงานข้ามชาติถูกรังเกียจเมื่อทำกิจกรรมในพื้นที่เดียวกับคนไทย

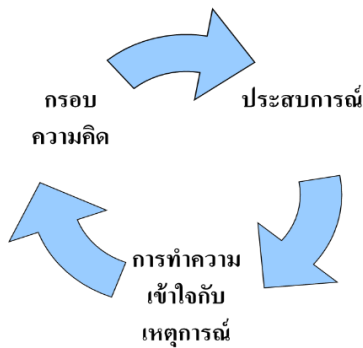

4.1 อคติเกิดจากไหน

อคติ (Prejudice) คือ ความเชื่อ หรือความรู้สึกทางลบที่มีต่อคนหรือกลุ่มบุคคลโดยยังไม่ได้พิสูจน์ ความเชื่อและความรู้สึกด้านลบเหล่านี้ส่งผลถึงการปฏิบัติที่ไม่ดี ไม่เป็นธรรม หรือไม่ถูกต้องต่อกลุ่มบุคคลเหล่านั้น เช่น อคติที่มีต่อแรงงานข้ามชาติว่าเป็นพาหะนำโรค หรือเป็นคนโหดร้าย มักก่ออาชญากรรม ส่งผลให้คนไทยหลีกเลี่ยงที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับแรงงานข้ามชาติ หรือใช้คำพูดที่ไม่ดีต่อแรงงานข้ามชาติ เช่น โไล้ให้กับประเทศ หรือเหยียดเชื้อชาติ (Racism)

อีกคำหนึ่งที่คล้ายกับ อคติ คือ ความเชื่อเหมารวม (Stereotype) ซึ่งเป็นความเชื่อหรือความคิดที่ว่า คนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มต้องมีลักษณะเดียวกันหมด เช่น คนญี่ปุ่นเป็นคนตรงต่อเวลา (สมมติ) หรือแรงงานข้ามชาติโหดร้าย (สมมติ) ความเชื่อเหมารวมอาจเป็นความเชื่อทางบวกหรือทางลบก็ได้ แต่อคตินั้นส่วนใหญ่เป็นความเชื่อ หรือความรู้สึกทางลบ

แผนภาพ 4.1 อคติเกิดจากไหน

Allport (1979, อ้างถึงใน Sleeter & Grant, 2003) อธิบายว่าอคติเกิดจากประสบการณ์ของคนทั้งประสบการณ์ทางตรงเช่น เคยมีปฏิสัมพันธ์กับแรงงานข้ามชาติ หรือประสบการณ์ทางอ้อมเช่น ได้ฟังเรื่องราวจากคนอื่น ทำให้เกิดการตีความประสบการณ์เหล่านั้น ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากครอบครัว โรงเรียนและสื่อ ทำให้ตีความประสบการณ์และนำมาสร้างเป็นกรอบความคิด เมื่อวงจรมีดำเนินซ้ำ ๆ กล่าวคือ เมื่อมีประสบการณ์ปฏิสัมพันธ์กับคนจากกลุ่มนั้นอีก และได้รับข้อมูลจากครอบครัว โรงเรียน หรือสื่อ กรอบความคิดหรือความเชื่อที่เริ่มก่อตัวก็จะชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นความเชื่อเหมารวม หรืออคติในที่สุด ยกตัวอย่างเช่น เด็กชั้นอนุบาลเจอแรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมาในชุมชนของตัวเอง อาจเจอตอนไปตลาดกับผู้ปกครอง ชาวเมียนมาคนนั้นอาจทาแป้งทานาคา นุ่งผ้าถุงหรือผ้าโสร่ง พอกลับบ้านผู้ปกครองบอกเด็กว่าอย่าเข้าไปใกล้ พวกเขาโหดร้ายและสกปรก เมื่อมีข่าวเกี่ยวกับแรงงานชาวเมียนมาก่ออาชญากรรม ผู้ปกครองย้ำกับเด็กว่า เห็นไหม พวกเขาโหดร้าย กรอบความคิดเกี่ยวกับแรงงานจากประเทศเมียนมาเริ่มก่อขึ้นในสมองของเด็ก เมื่อวงจรมีซ้ำกันนี้เกิดซ้ำ ๆ กรอบความคิดของเด็กที่ว่าชาวเมียนมาโหดร้ายและสกปรกกลายเป็นความเชื่อเหมารวม หรืออคติ เมื่อเด็กคนนี้เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อนร่วมชั้นเป็นเด็กนักเรียนลูกหลานแรงงานชาวเมียนมา อคติเหล่านี้จะส่งผลต่อการปฏิบัติ เช่น หลีกเลียงที่จะพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นเหล่านั้น ใช้คำพูดล้อเลียนหรือล้อเลียน

อคติไม่ได้เกิดขึ้นโดยทันที แต่ใช้เวลาสั่งสมประสบการณ์และการตีความประสบการณ์ซ้ำ ๆ จนสร้างเป็นกรอบแนวคิดทางลบต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สังเกตได้ว่าเด็กเล็ก ๆ ยังไม่มีอคติ ถึงแม้พวกเขาจะเริ่มมองเห็นความแตกต่างระหว่างรูปลักษณ์ภายนอกของคน เช่น สีผิว เพศ ความผิดปกติของร่างกายตั้งแต่อายุ 2 - 3 ขวบ แต่ความแตกต่างเหล่านี้ไม่ได้

เชื่อมโยงไปกับอคติ หรือ ความเชื่อเหมารวมใด ๆ เด็กจะรับรู้เพียงว่าคน ๆ นั้นผิวดำ ผิวขาว มีหนวด แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงลักษณะทางกายภาพที่มองเห็นเข้ากับความเชื่อ หรือความรู้สึกลึบ ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อเด็ก ๆ เติบโตขึ้น และได้รับข้อมูลจากสื่อ โรงเรียน ครอบครัว หรือเพื่อน ๆ พวกเขาจะเริ่มให้ความหมายของลักษณะทางกายภาพเหล่านั้น เช่น คนผิวดำ เป็นคนโหดร้าย (เป็นเพียงตัวอย่างสมมติ)

อคติอาจเปลี่ยนแปลงได้หากคน ๆ นั้นได้พบเจอกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่ค้านกับอคติของตน ซึ่งต้องใช้เวลาานาน คนส่วนใหญ่เมื่อพบกับเหตุการณ์ที่ไม่ตรงกับกรอบความคิดของตนเองมักจะคิดว่าประสบการณ์นั้น ๆ เป็นเรื่องยกเว้น มากกว่าจะปรับกรอบความคิดของตนเอง เช่น ถ้าคน ๆ หนึ่งเชื่อว่า “แรงงานข้ามชาติสกปรกและโหดร้าย” แต่เมื่อวันหนึ่งได้พบกับแรงงานข้ามชาติที่มีน้ำใจ คน ๆ นั้นจะคิดว่า “คนนี้อาจเป็นข้อยกเว้น” มากกว่าที่จะเปลี่ยนกรอบความคิดหรืออคติของตัวเองว่า “แรงงานข้ามชาติไม่ได้สกปรกหรือโหดร้ายทุกคน”

4.2 การลดอคติและความเชื่อเหมารวม

อคติก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี โดยเฉพาะอคติในสถานศึกษา เช่น ครูมีอคติต่อนักเรียน หรือนักเรียนมีอคติต่อเพื่อนที่มีวัฒนธรรม เชื้อชาติ หรือสัญชาติต่างไปจากตนเอง สถานศึกษาเป็นสถาบันสำคัญที่จะช่วยปรับกรอบความคิดหรือช่วยลดอคติของนักเรียนที่มีต่อคนกลุ่มต่าง ๆ ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถใช้แนวทางเหล่านี้ในการลดอคติและความเชื่อเหมารวมของนักเรียน

1) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน

เนื่องจากอคติเกิดจากการตีความประสบการณ์จากข้อมูลที่ได้รับจากครอบครัว โรงเรียนและสื่อ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อนักเรียนมีอคติหรือความเชื่อเหมารวมต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น เมื่อนักเรียนถามว่าทำไมคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงโหดร้าย หรือทำไมแรงงานข้ามชาติจึงชอบก่ออาชญากรรม ครูต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียนว่า คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้โหดร้ายทุกคน เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นยังไม่มีใครรู้สาเหตุว่าเกิดจากใคร หรือคนกลุ่มไหน หรือในกรณีของแรงงานข้ามชาติที่ก่ออาชญากรรม ไม่ใช่แรงงานข้ามชาติทุกคนที่ก่ออาชญากรรม ทุกสังคมมีทั้งคนดีและคนไม่ดี แรงงานข้ามชาติก็เช่นเดียวกัน แรงงานข้ามชาติที่เป็นคนดียังมีอีกเยอะ เพราะฉะนั้นนักเรียนต้องไม่เหมารวมว่าทุกคนเหมือนกันหมด

2) การเรียนและทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

การเรียนเป็นกลุ่ม คือ การใช้กลุ่มหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มเป็นสื่อในการเรียน ครูต้องใช้วิธีการสอนแบบนี้อย่างสม่ำเสมอในห้องเรียน ในการแบ่งกลุ่มนั้นต้องทำด้วยความเท่าเทียม และพยายามให้มีความหลากหลายในกลุ่ม ประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่มนอกจากจะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่มแล้ว การได้พบกับคนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมอาจเปลี่ยนอคติ หรือความเชื่อเหมารวมของคนได้ เช่น ถ้านักเรียนมีอคติต่อเพื่อนที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติว่าเป็นคนที่ไม่น่าคบ แต่ต้องทำงานกลุ่มร่วมกับนักเรียนข้ามชาติที่เป็นคนมีน้ำใจและขยัน ความเชื่อเหมารวมหรืออคติที่มีอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการทำงานเป็นกลุ่ม คือ ความรู้สึกร่วมของการเป็นกลุ่มใหม่ของคนที่มาจากกลุ่มเดิมที่หลากหลาย การมีเป้าหมายเดียวกันอาจทำให้คนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและช่วยลดการแบ่งแยก ดังนั้น

การจัดกิจกรรมกลุ่มที่ดีนั้นนักเรียนต้องมีความรับผิดชอบผลงานร่วมกัน และควรมีการกำหนดบทบาทของนักเรียนในกลุ่มต้องทำด้วยความเท่าเทียม ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกลุ่มอย่างแท้จริง

3) การจำลองประสบการณ์และการใช้บทบาทสมมุติ

ประสบการณ์จำลอง คือ การที่คนสามารถรับรู้ความรู้สึก ได้สัมผัสกับชีวิตของคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมและสื่อต่าง ๆ เช่น การแสดงละครสะท้อนสังคม การอ่านวรรณกรรม และการชมภาพยนตร์ ประสบการณ์จำลองบางอย่างอาจมีจุดประสงค์เพื่อลดอคติ โดยเฉพาะ หรือ ต้องการให้เกิดความเห็นใจและเข้าใจสภาพของคนที่แตกต่างกันไปจากตนเอง เช่น อาจให้นักเรียนในชั้นแสดงบทบาทสมมุติกรณีเพื่อนนักเรียนข้ามชาติต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจและเห็นอกเห็นใจเพื่อนที่มีสภาพทางครอบครัวและความจำเป็นแตกต่างไปจากตนเอง

4) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม

กิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกลุ่มที่มีความต่างทางวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมสอนภาษาไทยให้กับเด็กข้ามชาติที่พูดภาษาไทยไม่คล่อง เป็นอีกทางหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนได้สัมผัสกับสมาชิกของกลุ่ม อย่างไรก็ตามกิจกรรมนี้จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ นักเรียนต้องมีความตั้งใจจริง และต้องตระหนักว่าการกระทำของตนเองมีผลต่อชุมชนอย่างมาก การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อชุมชนเช่นนี้อาจจะทำให้นักเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มคนที่นักเรียนเข้าไปทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือด้วย

5) การสอนทักษะทางสังคมให้นักเรียน

การสอนทักษะทางสังคมแบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ประเภทแรกคือ การสอนทักษะทางสังคมให้แก่เด็กนักเรียนที่มาจากวัฒนธรรม กระแสหลักที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวัฒนธรรมอื่น ทักษะสังคมที่สอนให้กับ นักเรียนกลุ่มนี้ก็เช่น การเชื่อใจและไว้วางใจต่อกัน การเปิดใจ การแสดง ความรู้สึกทางภาษาพูดและภาษากายที่ชัดเจน การแสดงความขัดแย้งอย่างสันติ เมื่อมีการแก่งและการล้อเลียนกันเกิดขึ้นในห้องเรียน ครูต้องกำหนดกฎ ที่ใช้ร่วมกันในห้อง สำหรับเด็กเล็ก ๆ ที่ยังไม่รู้ว่าคำพูดหรือการกระทำของ ตนเองไปทำร้ายคนอื่น ครูต้องสอนให้นักเรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และจัดการ กับความโกรธ ครูควรหาถึงสาเหตุของอคติ หรือความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ที่ เกิดขึ้น การแก่งอาจเกิดจากอคติของกลุ่มเพื่อน หรือความไม่พอใจหรือ กลัวว่าคนอื่นจะมีบทบาทแทนตนเอง เช่น กรณีที่นักเรียนข้ามชาติได้รับ เลือกลงให้เป็นหัวหน้าห้อง นักเรียนไทยบางคนอาจคิดว่าเพื่อนนักเรียนข้าม ชาติจะมาแทนที่หรือแข่งกับคนไทย ซึ่งความคิดเหล่านี้เกิดทับซ้อนกับอคติ ที่มีอยู่เดิมว่าแรงงานข้ามชาติจะมาแย่งงานคนไทย ในกรณีเช่นนี้ครูควร จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับนักเรียนว่า ที่นักเรียนข้ามชาติได้เป็นหัวหน้าห้อง หรือ ประธานนักเรียนนั้นเนื่องจากเป็นคนที่มีความสามารถและความประพฤติดี เพื่อนคนอื่น ๆ จึงเลือกนักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นักเรียนข้ามชาติหรือ นักเรียนไทย ถ้ามีความสามารถและมีความประพฤติดีก็เป็นหัวหน้าห้องได้ ทุกคน นอกจากเด็กที่มาจากวัฒนธรรมกระแสหลักแล้วครูควรสอนทักษะ ทางสังคมให้กับเด็กข้ามชาติ หรือเด็กที่ตกเป็นเป้าของการล้อเลียนหรือ การกลั่นแกล้ง ทักษะทางสังคมที่ควรจะสอนให้กับเด็กกลุ่มนี้ก็เช่น การมี ส่วนร่วมในชั้นเรียน การทำงานร่วมกับคนอื่น การสื่อสาร การมีหน้าที่ที่เป็นมิตร สิ่งที่สำคัญคือ ครูต้องติดตามดูการใช้ทักษะทางสังคมที่สอนให้แก่เด็กและ ชื่นชมเมื่อเด็กใช้ทักษะได้เหมาะสม

เพื่อนชอบคำว่า “อีเขา”

(นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์)

เขาไล่ให้กลับบ้าน

(นักเรียนข้ามชาติ)

68

เขาเรียกเราว่า “ไอ้พม่า”

(นักเรียนข้ามชาติ)

อยากให้เข้าใจว่าหนูเป็น
กะเหรี่ยงก็เหมือนคนไทย
หนูเป็นเด็กดี

อยากให้เข้าใจว่าคนถูกล้อ ก็เสียใจเป็น
ปัจจุบันเป็นอาเซียนกันแล้ว เราต้องอยู่ร่วมกัน
อย่ามาพูดแบบนี้

(นักเรียนข้ามชาติ)

บทที่ 5

รูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

รูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

69

5.1 การสอนเพื่อสร้างความเข้าใจและลดอคติระหว่างผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน

ในโรงเรียนที่มีนักเรียนมาจากหลากหลายวัฒนธรรม เช่น โรงเรียนรัฐไทยในปัจจุบันที่มีทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติเรียนอยู่ด้วยกัน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจทำให้นักเรียนเกิดความไม่เข้าใจกัน ซึ่งความไม่เข้าใจกันนี้ถ้ารุนแรงมากขึ้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งหลายรูปแบบ เช่น การแบ่งพรรคแบ่งพวก การล้อเลียน การทะเลาะเบาะแว้ง ดังนั้นรูปแบบการสอนที่โรงเรียนจำเป็นต้องสอนให้กับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม¹⁰ คือ การสอนเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม ลดความเชื่อเหมารวม และลดอคติระหว่างกัน

---

¹⁰ รูปแบบการสอนนี้ไม่จำกัดอยู่ในโรงเรียนที่นักเรียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเท่านั้น โรงเรียนทั่วไปสามารถนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ได้เช่นกัน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม ลดอคติ ลดความเชื่อเหมารวม หรือลดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องต่อคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

รูปแบบการสอนนี้เน้นการปลูกฝังให้นักเรียนรู้ว่าคนแต่ละคนแตกต่างกัน และแต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ลดการล้อเลียน หรือการกลั่นแกล้ง โดยสอนให้นักเรียนคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น (Empathy) สอนให้รู้ว่าคำพูดหรือการกระทำบางอย่างทำร้ายความรู้สึกของคนอื่น นอกจากนี้จะทำให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างแล้วรูปแบบการสอนนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง จุดมุ่งหมายสูงสุดของวิธีการสอนนี้คือต้องการให้เกิดความสงบสุขและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

การสอนเพื่อสร้างความเข้าใจและลดอคติระหว่างผู้เรียนสามารถสอดแทรกได้ในทุกรายวิชา ไม่ว่าจะเป็นวิชาศิลปะ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย หรือการงานอาชีพ นอกจากนั้นยังสามารถสอดแทรกได้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดงานในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและลดอคติระหว่างผู้เรียนต่างวัฒนธรรม ครูผู้สอนอาจใช้เทคนิคการสอนต่อไปนี้

1) การเรียนและการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

การเรียนเป็นกลุ่ม คือ การใช้กลุ่มหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มเป็นเทคนิคการสอน ในการแบ่งกลุ่มนั้นต้องทำด้วยความเท่าเทียมและต้องมีความหลากหลายอยู่ในกลุ่ม เช่น ต้องมีทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติ มีทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ครูอาจใช้วิธีนับในการแบ่งกลุ่มและไม่ควรให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันเองเพราะนักเรียนจะเลือกอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อนสนิท นอกจากนั้นครูต้องกำหนดบทบาทของสมาชิกกลุ่มให้เท่าเทียมกันโดยอาจใช้การผลัดกันให้นักเรียนมีบทบาทในกลุ่ม เช่น เป็นหัวหน้ากลุ่ม เป็นตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอ เป็นผู้จัดบันทึกประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่มนอกจากจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกลุ่มแล้ว การได้พบกับคนที่มาจากหลากหลาย

วัฒนธรรมอาจเปลี่ยนอคติ หรือความเชื่อเหมารวมของนักเรียนได้ เช่น ถ้า นักเรียนมีความเชื่อว่าเพื่อนที่มาจากบางวัฒนธรรมโหดร้าย หรือไม่น่าคบ การทำงานในกลุ่มอาจทำให้นักเรียนเปลี่ยนความเชื่อนั้น ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของการทำงานเป็นกลุ่ม คือ ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน หรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพราะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ลุล่วงไปด้วยกัน

วิธีการทำกิจกรรมกลุ่มที่ใช้กันอย่างแพร่หลายเรียกว่า วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือ Cooperative Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบกลุ่มที่ให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 4 - 5 คน โดยมีวิธีการแบ่งกลุ่ม และการทำกิจกรรมหลายแบบ เช่น การแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คละนักเรียนที่เรียนเก่งและเรียนอ่อนให้อยู่กลุ่มเดียวกัน) การแข่งขันระหว่างกลุ่ม เป็นต้น

2) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน

ถ้าความเพิกเฉย ความเคยชิน ความไม่ใส่ใจทำให้เกิดอคติแล้ว ข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยลดอคติได้ เช่น ถ้านักเรียนถามว่า “ทำไมคน...ถึงโหดร้าย” ครูต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าทุกกลุ่มมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่ได้หมายความว่าคนที่ เป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะโหดร้ายไปเสียทุกคน หลายครั้งที่ในบทเรียน หรือ หลักสูตรไม่เน้นข้อมูลด้านบวกของคนกลุ่มต่าง ๆ การขาดข้อมูลเช่นนี้ส่งสารไปยังสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ ว่าพวกเขาไม่สำคัญ ตัวอย่างกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงอคติที่ตนเองมีต่อกลุ่ม คือ การให้นักเรียนบรรยายลักษณะของคนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ครูอาจเอารูปชาวตะวันตกผิวขาว ผมสีทอง ใส่สูทให้นักเรียนดูแล้วถามนักเรียนว่า คิดถึงอะไร จากนั้นนำรูปของแรงงานข้ามชาติให้นักเรียนดู แล้วถามว่า นักเรียนคิดถึงอะไร จากนั้นครูอาจนำข่าวที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีของแรงงานข้ามชาติมาให้นักเรียนอ่าน หรือข่าวการทำผิดกฎหมายของชาวตะวันตกให้นักเรียนอ่าน แล้วสรุปให้นักเรียนฟังว่า นักเรียนไม่ควรมี

ความเชื่อเหมารวมหรืออคติต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ควรใช้วิจารณ์ญาณ การสังเกต การรับข้อมูลรอบด้าน เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

3) การจำลองประสบการณ์และการใช้บทบาทสมมติ

ประสบการณ์จำลอง คือ การที่คนสามารถรับรู้ความรู้สึก ได้ สัมผัสกับชีวิตของคนที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนผ่านกิจกรรมและสื่อต่าง ๆ เช่น การแสดงละคร การอ่านวรรณกรรม การชมภาพยนตร์ ประสบการณ์ จำลองบางอย่างอาจมีจุดประสงค์เพื่อลดอคติโดยเฉพาะ หรือต้องการให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) และเข้าใจสภาพของคนที่มีวัฒนธรรม ต่างจากตนเอง เช่น การแสดงบทบาทสมมติเป็นเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อทำงานหาเลี้ยงครอบครัว อาจทำให้นักเรียนไทยเข้าใจชีวิตของนักเรียนข้ามชาติได้มากขึ้น

การสอนเพื่อสร้างความเข้าใจและลดอคติระหว่างผู้เรียนที่มี วัฒนธรรมต่างกันเป็นวิธีการสอนที่นิยมอย่างมากโดยเฉพาะในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา แต่นักวิชาการทางการศึกษาหลายคนแสดงความ คิดเห็นว่ารูปแบบการสอนนี้มีข้อจำกัด คือ การไม่วิเคราะห์ถึงความไม่เท่าเทียม ในสังคมที่ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ ประสบ

5.2 การสอนที่เชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมของนักเรียน

ปฏิเสธไม่ได้ว่าวัฒนธรรมของนักเรียนมีอิทธิพลต่อรูปแบบการ เรียนที่นักเรียนถนัด แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กทุกคนที่มีวัฒนธรรม เดียวกันจะมีรูปแบบการเรียนแบบเดียวกัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ครูต้องทำคือ ต้องศึกษาว่านักเรียนในชั้นมีรูปแบบการเรียนแบบใดโดยการสังเกต หรือ สอบถามจากนักเรียน หรือ ครูคนอื่นที่เคยสอนนักเรียน ครูอาจใช้แบบ บันที่รูปแบบการเรียนที่นักเรียนแต่ละคนถนัด เมื่อพบว่านักเรียนมี รูปแบบการเรียนแบบใด ครูจะต้องปรับวิธีการสอน ให้สอดคล้องและ

เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของนักเรียน และให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอ่าน การให้ทำงานเป็นกลุ่ม การให้ทำงานคนเดียว การให้แสดงบทบาทสมมติ เทคนิคการสอนที่ใช้ในรูปแบบการสอนนี้มีดังนี้

1) การสอนแบบสองภาษา

นักเรียนข้ามชาติส่วนใหญ่ใช้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทยเป็นภาษาแม่¹¹ เมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนไทยที่ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอนมักจะประสบปัญหา เช่น ไม่เข้าใจภาษาไทย ไม่เข้าใจเนื้อหาในการเรียน สื่อสารกับครูและเพื่อนร่วมชั้นไม่รู้เรื่อง ครูที่สอนในโรงเรียนที่รับนักเรียนข้ามชาติเข้าเรียนสะท้อนว่าปัญหาเรื่องความแตกต่างทางภาษาเป็นปัญหาหลักในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนข้ามชาติ

นักเรียนข้ามชาติที่เข้าใจภาษาไทยเพียงเล็กน้อยจะไม่สามารถเรียนเนื้อหาทางวิชาการใหม่ ๆ ได้ และอาจมีพัฒนาการช้ากว่าผู้เรียนที่เข้าใจภาษาไทยได้ดี ในการสอนนักเรียนข้ามชาติครูอาจต้องใช้วิธีการสอนแบบสองภาษา (Bilingual Education) ซึ่งเป็นการสอนภาษาที่นักเรียนถนัดที่สุดเป็นสื่อในการเรียนภาษาไทย จนกว่านักเรียนจะเข้าใจภาษาไทยได้ดี ความเข้าใจผิดประการหนึ่งเกี่ยวกับการสอนแบบสองภาษา คือ การสอนสองภาษาไม่ช่วยให้นักเรียนเรียนภาษาไทยเท่ากับการสอนภาษาไทยอย่างเดียว อันที่จริงแล้วการสอนแบบสองภาษานอกจากจะช่วยให้นักเรียนเรียนภาษาไทยได้ดีแล้ว ยังเป็นการช่วยให้นักเรียนไม่ลืมภาษาแม่ของตนเอง นอกจากนี้การสอนแบบสองภาษาจะช่วยให้นักเรียนไทยเรียนรู้ภาษาของเพื่อนร่วมชั้นที่เป็นนักเรียนข้ามชาติด้วย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของการสอนแบบสองภาษาคือ ครูส่วนใหญ่พูดภาษาของนักเรียนข้ามชาติไม่ได้ โรงเรียนอาจต้องจ้างวิทยากร หรือขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองที่พูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาเมียนมา ภาษามอญ

¹¹ “ภาษาแม่” คือภาษาที่นักเรียนพูดได้เป็นภาษาแรก และเป็นภาษาที่นักเรียนใช้ที่บ้าน

หรือภาษาของนักเรียนข้ามชาติ ให้มาช่วยสอน โรงเรียนที่มีนักเรียนไทย และนักเรียนข้ามชาติเรียนอยู่ด้วยกันอาจบรรจุเรื่องการสอนแบบสองภาษาเป็นนโยบายหลักของโรงเรียน และสร้างให้เป็นจุดเด่นของโรงเรียน เช่น “นักเรียนทุกคนในโรงเรียน ทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติจะได้เรียนรู้และมีทักษะทั้งภาษาไทยและภาษาเมียนมา” และจัดหาทรัพยากร เช่น บุคลากร สถานที่ และสื่อการเรียนการสอนสองภาษา

นอกจากการสอนสองภาษาในชั้นเรียนแล้ว ในการติดต่อกับ ผู้ปกครองนักเรียน ครูอาจต้องสื่อสารในระบบสองภาษา เช่น การส่งจดหมายติดต่อกับทางบ้านของนักเรียน หรือการส่งรายงานผลการเรียนของนักเรียน ครูควรเขียนสื่อสารเป็นสองภาษา สำหรับนักเรียนบางคน ที่พูดภาษาแม่ในชั้นเรียนหรือในโรงเรียน ครูต้องไม่ทำโทษ หรือบังคับให้นักเรียนพูดแต่ภาษาไทยเท่านั้น ครูควรจะมีภาษาแม่เป็นฐานในการสอนภาษาไทยให้กับนักเรียน ครูควรสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในห้องเรียน หรือในโรงเรียนนักเรียนควรใช้ภาษาไทยเพื่อให้ครูและเพื่อนร่วมชั้นเข้าใจ ส่วนในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ เช่น เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน นักเรียนอาจใช้ภาษาของวัฒนธรรมนักเรียน

2) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน

หลักสูตรและเนื้อหาในแบบเรียนควรสะท้อนมุมมองและประสบการณ์ของนักเรียน เช่น รูปภาพในหนังสือ สื่อการเรียนการสอน ควรมีการบูรณาการวัฒนธรรมของนักเรียนเข้ากับแผนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนควรนำเสนอมุมมองจากหลากหลายวัฒนธรรม กล่าวโดยสรุป ในการสอนรูปแบบนี้ครูจะใช้วัฒนธรรมของนักเรียนเป็นฐานในการสอน โดยครูจะเห็นความสำคัญของคลังความรู้ที่นักเรียนนำติดตัวมาจากบ้านว่าเป็นเสมือนสะพานที่จะเชื่อมไปสู่เนื้อหาในหลักสูตร

3) การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และชุมชนของนักเรียน

ครูควรไปเยี่ยมบ้านและชุมชนของนักเรียนข้ามชาติ เพื่อศึกษาถึงชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของนักเรียนข้ามชาติ นอกจากนั้นครูควรศึกษาว่าผู้ปกครองของนักเรียนข้ามชาติคาดหวังอะไรจากโรงเรียน และอธิบายถึงความสำคัญของการศึกษาให้ผู้ปกครองของนักเรียนเข้าใจ ดูว่าผู้ปกครองของนักเรียนมีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียนอย่างไร เช่น สอบถามว่าพ่อแม่มีวิธดูแลให้ลูกทำการบ้านอย่างไร หรือมีระบบช่วยเหลือการเรียนของลูกหรือไม่ ถ้าไม่มีครูอาจต้องช่วยแนะนำ หรือครูอาจหาองค์กร หรือหน่วยงานที่อยู่ใกล้บ้านนักเรียนให้ช่วยดูแลในเรื่องนี้ ครูควรสื่อสารด้วยภาษาที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนข้ามชาติเข้าใจและเป็น การสื่อสารสองทาง คือ ให้พ่อแม่ของนักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นไม่ใช่ครูพูดอยู่ฝ่ายเดียว ครูหลายคนเข้าใจผิดว่าความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนคือการเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียนอย่างเดียว ซึ่งความจริงแล้วไม่ใช่เช่นนั้น แต่หมายถึงการที่ครูเข้าไปรู้จักครอบครัว รวมถึงชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่เพื่อช่วยในการเรียนของนักเรียน

4) คาดหวังสูงในตัวนักเรียนทุกคน

จุดมุ่งหมายหลักของวิธีการสอนแบบนี้คือเพื่อให้ นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนไทยหรือนักเรียนข้ามชาติสามารถเรียนได้ดีและประสบความสำเร็จในการเรียน บางครั้งการยกตัวอย่าง หรือเชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตที่มาจากกลุ่มทางสังคมเดียวกับนักเรียนเป็นวิธีช่วยให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียน เช่น อาจเชิญตัวแทนนักเรียนข้ามชาติที่เรียนในระดับอุดมศึกษา หรือประสบความสำเร็จในการทำงาน มาพูดในโรงเรียนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน

5.3 การสอนเพื่อความเท่าเทียมและการเปลี่ยนแปลงสังคม

การสอนรูปแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อบ่มเพาะทักษะในการแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมให้กับผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าทรัพยากร โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร และอำนาจ ควรมีการกระจายอย่างเท่าเทียมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อแก้ปัญหาที่คนบางกลุ่มถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและเอาัดเอาเปรียบ เทคนิคการสอนที่ใช้ในรูปแบบการสอนนี้มีดังนี้

- 1) การสอนให้นักเรียนรู้จักสถานะและปัญหาที่ตนเองและกลุ่มของตนเองประสบ

นักวิชาการหลายคนเห็นพ้องกันว่า วิธีหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาที่คนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มแรงงานข้ามชาติถูกเอาัดเอาเปรียบ คือ การสอนให้นักเรียนตระหนักถึงสภาพของตัวเองอย่างแท้จริง รู้กลไกของระบบต่าง ๆ ในสังคม เช่น กฎหมาย ระบบเศรษฐกิจ การจ้างงาน ระบบการศึกษา นักวิชาการที่สนับสนุนรูปแบบการสอนแบบนี้เห็นว่าโรงเรียนควรจะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความจริงในชีวิต สอนให้ได้มองเห็นทางเลือกของตนเอง แม้บางครั้งจะเป็นความจริงที่โหดร้ายแต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความไม่ยุติธรรมในสังคม เช่น สอนให้นักเรียนวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงานของแรงงานข้ามชาติ วิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาของเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติ เป็นต้น

- 2) การสอนทักษะการเคลื่อนไหวในสังคม

นอกจากการสอนเพื่อลดอคติระหว่างผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการสอนที่เชื่อมโยงเข้ากับวัฒนธรรมของนักเรียนแล้ว โรงเรียนควรสอนวิธีการเคลื่อนไหว หรือดำเนินการทางสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พุดอีกอย่างหนึ่งคือ โรงเรียนควรทำหน้าที่ฝึกผู้เรียนให้มีบทบาททางสังคม โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นเล็ก ๆ เช่น ในชั้นประถมศึกษา

ครูอาจสอนให้นักเรียนมีบทบาททางสังคม เช่น ตัวอย่างที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี เขียนจดหมายไปขอผู้อำนวยการโรงเรียนให้ซื้อเครื่องเล่นสไลเดอร์ให้ มีใจความว่า “ผอ.คะ หนูเป็นเด็กดี ผอ.คนดีซื้อสไลเดอร์สักทีสิคะ หนูเด็ก ป. 2 อยากได้มากคะ จากนั้น อ. ป. 2 และเพื่อนทุกคนคะ” (“ฝันเป็นจริง”, 2564) หลังจากเรื่องนี้เผยแพร่ออกไป ได้มีผู้ใจดีบริจาคเครื่องเล่นสไลเดอร์ให้กับโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เล่น

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ครูอาจจัดกิจกรรมอื่นเพื่อฝึกให้นักเรียนมีบทบาททางสังคม เช่น ให้นักเรียนสำรวจปัญหาของโรงเรียน ปัญหาของชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน หรือปัญหาของแรงงานข้ามชาติในละแวกโรงเรียน แล้วเสนอแนวทางแก้ไข นำเสนอผ่านสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์โรงเรียน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เฟซบุ๊ก หรือสื่อออนไลน์อื่น ๆ

3) การร่วมมือกันต่อสู้

การร่วมมือในที่นี้หมายถึง การร่วมมือระหว่างกลุ่มที่ถูกกดขี่หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น การร่วมมือระหว่างกลุ่มแรงงานข้ามชาติหลายสัญชาติ การร่วมมือนี้จะนำไปสู่ความเข้มแข็งในการต่อสู้ นอกจากนี้การร่วมมือกันยังอาจช่วยแก้ปัญหาการแบ่งฝักแบ่งพวก อย่างไรก็ตาม การทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ อาจเป็นเรื่องที่ท้าทายเนื่องจากแต่ละกลุ่มมักจะคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มของตนเองเป็นหลัก นักวิชาการเสนอว่าโรงเรียนอาจเป็นสถานที่ที่ทำให้เกิดความร่วมมือได้โดยนำคนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแรงงานข้ามชาติจากต่างชาติพันธุ์ ต่างสัญชาติ กลุ่มแรงงานและผู้ปกครองชาวไทย มาร่วมมือเพื่อทำกิจกรรมเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น อาจขอความร่วมมือจากผู้ปกครองทั้งผู้ปกครองชาวไทยและผู้ปกครองที่เป็นแรงงานข้ามชาติเพื่อทำกิจกรรมช่วยเหลือโรงเรียนหรือชุมชน

4) เทคนิคการสอนที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม

เทคนิคการสอนนี้เป็นเทคนิคการสอนที่ใช้กับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการสอนใด โดยการใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม ใช้ภาษาที่หลากหลาย และใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละวัฒนธรรม ควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อต้องยกตัวอย่างควรยกตัวอย่างหรือเหตุการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียน หรือประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มต่าง ๆ เน้นความร่วมมือระหว่างกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการสอนที่ใช้ในโรงเรียนที่มีผู้เรียนมาจากหลากหลายวัฒนธรรม คือ การสอนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียน การสอนที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของผู้เรียน หรือใช้วัฒนธรรมของผู้เรียนเป็นสื่อในการสอน และการสอนเพื่อสร้างเปลี่ยนแปลง และความเท่าเทียมระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ในบทต่อไปจะนำเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นโดยใช้เทคนิคการสอนที่นำเสนอไว้ในบทนี้ไปทดลองสอนจริง

บทที่ 6

แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม

ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่บูรณาการประเด็นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม แผนการจัดการเรียนรู้เหล่านี้ผู้เขียนพัฒนาขึ้นจากการวิจัยที่ผ่านมาและนำไปทดลองใช้จริงในห้องเรียนที่มีนักเรียนข้ามชาติเรียนอยู่ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถใช้แผนการจัดการเรียนรู้เหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีระหว่างนักเรียน เพื่อลดอคติและความเชื่อเหมารวมรวมทั้งเพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาที่นักเรียนข้ามชาติประสบ

79

6.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

โดยทั่วไปแล้ว แผนการจัดการเรียนรู้จะพัฒนาขึ้นจากหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการนำสาระการเรียนรู้ของรายวิชา และ ผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษานำมากำหนดไว้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษามีดังนี้ (สาวิตรี เหลืองสุริย์ และวรนุช ตุนทกิจ, สิงหาคม 2563)

- 1) สถานศึกษาจัดทำ**หลักสูตรสถานศึกษา**ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ
  - ส่วนนำ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
  - คำอธิบายรายวิชา โดยบูรณาการบริบทของท้องถิ่น ประเด็นสำคัญที่ส่วนกลางต้องการพัฒนาให้เกิดในผู้เรียน เช่น การต่อต้านทุจริต เศรษฐกิจพอเพียง เพศวิถีศึกษา
  - โครงสร้างรายวิชา
  - กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - เกณฑ์การจบการศึกษา
- 2) นำโครงสร้างรายวิชาออกมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเพื่อจัดกลุ่มเป็น**หน่วยการเรียนรู้** กำหนดความคิดรวบยอดของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเวลาเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และกำหนดน้ำหนักของคะแนนตลอดปี
- 3) นำหน่วยการเรียนรู้มาพัฒนาเป็น**แผนการจัดการเรียนรู้** ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้
  - **มาตรฐานการเรียนรู้ และ ตัวชี้วัด** มาตรฐานการเรียนรู้ คือ ข้อกำหนดถึงความรู้ (Knowledge: K) ทักษะหรือกระบวนการ (Process: P) และคุณลักษณะหรือเจตคติ (Attitudes: A) ที่ผู้เรียนต้องมีหลังเรียนจบ ส่วนตัวชี้วัด หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ และคุณลักษณะของผู้เรียน มีความเฉพาะเจาะจงและเป็นรูปธรรม ยกตัวอย่าง เช่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มาตรฐานการเรียนรู้ ท 4.1 ระบุว่า “ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษา

และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ” ตัวชี้วัดหนึ่งที่แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดคือ “ผู้เรียนวิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยคได้” และจากตัวชี้วัดนี้เอง ครูผู้สอนสามารถนำไปกำหนดสาระการเรียนรู้ เช่น ให้ผู้เรียนรู้จักชนิดและหน้าที่ของ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผล เช่น ครูอธิบายความหมาย และหน้าที่ของคำแต่ละประเภท จากนั้นทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน โดยให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบฝึกหัดโดยบอกชนิดและหน้าที่ของคำแต่ละประเภทในประโยคตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่แล้วในหนึ่งมาตรฐานการเรียนรู้จะประกอบด้วยตัวชี้วัดหลายตัว

- **สาระสำคัญ** หมายถึง เนื้อหา หลักการ และแนวคิดสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนเป็นความเรียงที่กระชับ ชัดเจนและได้ใจความ ในสาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วย สาระสำคัญเชิงเนื้อหาความรู้ (เนื้อหาความรู้สำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้) สาระสำคัญเชิงทักษะหรือกระบวนการ (ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติที่ผู้เรียนจะต้องทำในแผนการจัดการเรียนรู้) และ สาระสำคัญเชิงคุณลักษณะหรือเจตคติ (คุณลักษณะหรือเจตคติในแผนการจัดการเรียนรู้)
- **จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้** คือ ข้อความระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องเขียนให้

ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge: K) ทักษะ กระบวนการ (Process: P) และคุณลักษณะหรือเจตคติ (Attitudes: A) จุดประสงค์การเรียนรู้ต้องเขียนเป็น จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ โดยเขียนให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และผลการ เรียนรู้ พร้อมทั้งระบุเงื่อนไขหรือสถานการณ์และเกณฑ์ หรือความสามารถขั้นต่ำในการบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น 1) เมื่อกำหนดประโยค 10 ประโยค นักเรียนในแต่ละกลุ่ม สามารถจำแนกได้ว่าในประโยคเหล่านั้น ส่วนใดเป็น คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ในประโยคได้ ถูกต้อง 8 ใน 10 ประโยค (จุดประสงค์ด้านความรู้) 2) นักเรียนมีการจำแนกประเภทของคำอย่างเป็นระบบ (จุดประสงค์ด้านทักษะหรือกระบวนการ) 3) นักเรียนมี การทำงานเป็นทีมและร่วมมือกัน (จุดประสงค์ด้าน คุณลักษณะหรือเจตคติ) การเขียนต้องให้สอดคล้องกับ ตัวชี้วัด

- **คุณลักษณะอันพึงประสงค์** หมายถึง ลักษณะที่ต้องการ ให้เกิดกับผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก เช่น “ความสามารถ ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมือง และพลโลก”
- **สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน** หมายถึง คุณลักษณะเชิง พฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ หรือ ปฏิบัติงานหรือสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนในชั้นเรียน

- **สาระการเรียนรู้** หมายถึง ข้อความที่แสดงสิ่งที่ต้องสอน โดยครอบคลุมถึงสาระการเรียนรู้แกนกลางและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และ/หรือ สาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการเขียนสาระการเรียนรู้ นั้น ต้องเขียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อ
- **ภาระงาน/ ชิ้นงาน** หมายถึง หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ภาระงาน/ชิ้นงาน กำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดในแผนการจัดการเรียนรู้ อาจกำหนดโดยครูผู้สอน หรืออาจให้ผู้เรียนร่วมกำหนดขึ้น
- **กิจกรรมการเรียนรู้** หมายถึง วิธีการ หรือกิจกรรมที่ครูนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ช้สอน และขั้นสรุป โดยแต่ละขั้นใช้กระบวนการที่เหมาะสม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน
- **การวัดและประเมินผล** หมายถึง กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน อย่างเป็นระบบเพื่อสะท้อนให้เห็นความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งจุดเด่นที่ควรส่งเสริมและจุดด้อยที่ควรปรับปรุง ผลของการประเมินสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน

- **สื่อและแหล่งการเรียนรู้** สื่อการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือ ช่องทาง อุปกรณ์ ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ ผู้เรียนเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น วิดิทัศน์ สไลด์ ใบความรู้ หนังสืออ่านนอกเวลา แบบเรียน บทเรียนสำเร็จรูป คลิปในยูทูป แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง ประสบการณ์ แหล่งข้อมูล ข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคคลที่มีองค์ความรู้ สถานที่ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิด กระบวนการเรียนรู้
- **ความคิดเห็นของผู้บริหาร** เป็นการบันทึกการตรวจแผน การจัดการเรียนรู้เพื่อเสนอแนะหลังจากที่ได้ตรวจสอบ ความถูกต้อง และการกำหนดรายละเอียดของหัวข้อต่าง ๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้
- **บันทึกผลการจัดการเรียนรู้** เป็นการสรุปผลการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตาม แผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึกผลการจัดการเรียนรู้อาจ นำข้อมูลมาจากเกณฑ์การวัดผลการเรียนรู้ การสังเกต การสอบถาม โดยควรบันทึกทั้งผลด้านบวกและด้านลบ และนำเสนอแนวทางแก้ไขและพัฒนาไว้ด้วย ขั้นตอนการ บันทึกผลการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้ ครูผู้สอนเกิดการสะท้อนคิด และอาจนำไปสู่การทำวิจัยใน ชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้

6.2 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยหลักการแล้วแผนการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอน และต้องสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ในบทนี้อาจไม่ได้จัดทำเป็นขั้นตอนตามที่ได้กล่าวไว้ คือ จากหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ แล้วจึงทำแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจัดทำขึ้นโดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ดังนั้น ครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ในบทนี้ไปประยุกต์ใช้ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียน

เพลงสองภาษาสำหรับชั้นอนุบาล

เพลงช้าง

๑๐ ข้าง

สิ่ง สิ่ง สิ่ง สิ่ง สิ่ง   ข้าง ข้าง ข้าง ข้าง

๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐

สิ่งโก่ด้วยพู่ตะลา   น้องเคยเห็นข้างหรือเปล่า

๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐

สิ่งโก่โลงจีจีแบ   ข้างมันตัวโตไม่เบา

๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐

นะคาวฉะโก   นะมารขอ   จมูกยาวๆเรียกว่างวง

๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐

สิ่งส่วยกะ   นะมารเอ้ามะ   มีเขี้ยวไต้วง   เรียกว่างา

๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐

นาย้วย   มแยะซี-แลซี   อะมยี่ฉะอิ-   มีหู มีตา   หางยาว

๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐

ฟังเพลงช้างและเพลงมดภาษาเมียนมา
(ให้เสียงโดย อาจารย์สิทธิพร เนตรนิยม)

เด็ก ๆ ร้องเพลงช้าง

เพลงรถไฟ
อี:รูด: มียะทา
รถไฟ (Train)

อี:รูด: อี:รูด: อี:รูด: อี:รูด: อี:รูด:
รถไฟ ฉีกฉีก ฉีกฉีก

ล:รูด:ม:รูด: อี:รูด:บิ อี:รูด: อี:รูด:
รถไฟไม่ใช่รถเจ็ท มันทำด้วยเหล็กฉีกฉีก ฉีกฉีก

ฟังเพลงรถไฟภาษาเมียนมา
(ให้เสียงโดย อาจารย์สิทธิพร เนตรนิยม)

เด็ก ๆ ร้องเพลงรถไฟ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

การทักทายและการแนะนำตัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ภาษาไทย
สาระการเรียนรู้ที่ 4	หลักการใช้ภาษาไทย
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	การทักทายและการแนะนำตัว
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
ผู้เรียน	นักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม
มาตรฐานการเรียนรู้	ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกรู้สึกใน โอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์
ตัวชี้วัด	ท 3.1 ป. 1/4 พูดสื่อสารได้ตามวัตถุประสงค์
สาระการเรียนรู้แกนกลาง	การพูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่นการแนะนำตนเอง การกล่าวคำทักทาย

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจความสำคัญของการทักทาย รู้จักคำทักทายในภาษาไทย และภาษาของเพื่อนในห้อง นักเรียนรู้จักการแนะนำตัวด้วยชื่อของตนเองและของเพื่อน

ทักษะ

นักเรียนพูดทักทายและแนะนำตนเองได้อย่างถูกต้องทั้งในภาษาของตนเอง และภาษาของเพื่อนร่วมชั้น

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนที่มาจากประเทศอื่น ไม่ล้อเลียนชื่อเพื่อนที่ออกเสียงไม่เหมือนภาษาไทย หรือเพื่อนชาวเมียนมาที่ไม่มีนามสกุล

สาระสำคัญ

นักเรียนสามารถพูดและเข้าใจคำทักทายภาษาไทยและภาษาของเพื่อนร่วมชั้นเรียน นักเรียนสามารถแนะนำตนเองด้วยชื่อจริงและชื่อเล่น นักเรียนรู้จักชื่อของเพื่อนร่วมชั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูบอกนักเรียนว่าวันนี้เราจะเรียนเรื่องการทักทายและการแนะนำตัว ครูถามนักเรียนว่ารู้จักไหมว่าการทักทายคืออะไร การแนะนำตัวคืออะไร

ขั้นสอน

2. ครูอธิบายว่า เวลาเราเจอใคร ไม่ว่าจะเป็นเจอเพื่อน เจอผู้ใหญ่เช่น ครู คนรู้จัก เราควรจะกล่าวคำทักทายเป็นการแสดงมารยาทที่ดี ในภาษาไทยเรามีคำทักทายว่า “สวัสดี”
3. ครูให้นักเรียนฟังเพลง “สวัสดี” แล้ว ให้นักเรียนฝึกพูดคำว่า “สวัสดี”
4. ครูอธิบายว่าสวัสดีเป็นคำทักทายของคนไทย บางครั้งก็พูดอย่างเดียว บางครั้งก็มีการไหว้
5. ครูให้นักเรียนแบ่งเป็นสองฝั่ง แล้วทำท่าสวัสดีตามเพลง ครูถามว่าในห้องมีใครมาจากประเทศอื่น (เช่น เมียนมา กัมพูชา ลาว) ที่พูด

คำทักทายคำอื่นที่ไม่ใช่ สวัสดีบ้าง เวลาเจอกันทักทายกันว่าอย่างไร (ถ้าในห้องไม่มีนักเรียนที่มาจากประเทศอื่น ครูอาจถามว่าคำทักทายภาษาอังกฤษว่าอะไร ภาษาจีนว่าอะไร เป็นต้น)

6. ครูให้นักเรียนที่มาจากประเทศนั้น ๆ ออกมาพูดให้เพื่อนฟัง แล้วให้เพื่อนลองออกเสียงตาม
7. ครูถามว่ามีการแสดงท่าทางประกอบการพูดทักทายหรือไม่ ให้นักเรียนทำให้อู เช่น ทักทายด้วยการ จับมือ การสวัสดี
8. ครูให้นักเรียนฟังเพลงสวัสดีจากยูทูป
<http://kidsgamedd.blogspot.com/2016/05/3.html>
 (หากไม่มีคอมพิวเตอร์ครูอาจร้องให้นักเรียนฟัง)
9. ครูแจกเนื้อเพลงสวัสดีให้กับนักเรียน ให้นักเรียนอ่านเนื้อ
10. ครูเปิดเพลงสวัสดีอีกครั้งแล้วให้นักเรียนร้องตาม 2 รอบ
11. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นสองแถว ให้ยืนแถวตอนเรียงหนึ่งหันหน้าเข้าหากัน
12. ครูเปิดเพลงให้นักเรียนร้องตาม ถึงท่อนที่สวัสดี ให้นักเรียนกล่าวคำว่าสวัสดีแล้วไหว้
13. ครูบอกว่า บางครั้งหลังจากทักทาย ถ้าเราไม่รู้จักกันเราจะต้องแนะนำตัว เช่น เราต้องบอกชื่อ ว่าเราชื่ออะไร ชื่อเล่นชื่ออะไร
14. ครูบอกว่าเดี๋ยวครูจะให้นักเรียนบอกชื่อทีละคน ทั้งชื่อเล่น และชื่อจริง ดังนี้

“สวัสดี เราชื่อ...(ชื่อจริง)....ชื่อเล่นว่า....

เมื่อเพื่อนบอกชื่อ นักเรียนในชั้นก็ตอบรับว่า

สวัสดี....(ชื่อเพื่อน)

ขั้นสรุป

15. ครูสรุปว่า การท้าทายที่ถูกต้องเป็นการแสดงอัธยาศัย และมารยาทที่ดี ครูอยากให้นักเรียนไปใช้ เช่น เมื่อพบผู้ใหญ่ให้กล่าวหาว่า “สวัสดีค่ะ” พร้อมกับยกมือไหว้ เป็นต้น

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ เพลงสวัสดี

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ประเมินจากการสังเกตว่านักเรียนสามารถกล่าวคำทักทายและแนะนำตัวในภาษาไทยได้ถูกต้อง และยอมรับความหลากหลายของคำทักทายในภาษาอื่น

เพลงสวัสดี 1

สวัสดีแบบไทย ๆ แล้วก็ไปแบบสากล
สวัสดีทุก ๆ คนแบบสากล แล้วก็แบบไทย

เพลงสวัสดี 2

สวัสดีวันนี้พบบัน สุขใจพบบันได้พบบเธอ
โอ ลัน ลา ลัน ลัน ลา ลัน ลา
โอ ลัน ลา ลัน ลา ลัน ลา

เพลงสวัสดี 3

สวัสดีเธอจำ สวัสดี ชื่นชวียิ้มแย้มแจ่มใส
มาพบบันวันนี้แสนดีใจ รื่นเริงไปร้องรำให้สำราญ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ครอบครัวของฉัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ครอบครัวของฉัน
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตัวชี้วัด	ส 2.2 ป. 1/1 บอกโครงสร้าง บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและโรงเรียน ส 2.2 ป. 1/2 ระบุบทบาท สิทธิ หน้าที่ของตนเองในครอบครัวและโรงเรียน
สาระการเรียนรู้แกนกลาง	โครงสร้างของครอบครัวและความสัมพันธ์ของบทบาท หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้และเข้าใจความสำคัญของครอบครัว นักเรียนรู้ชื่อเรียกสมาชิกในครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ทักษะ

นักเรียนแนะนำตัวเองและครอบครัวของตนเองให้เพื่อนฟังได้

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนยอมรับและเข้าใจ ความหลากหลายของครอบครัวของเพื่อนร่วมชั้น

ภาระงานและชิ้นงาน

ภาระงาน: นักเรียนวาดรูปครอบครัวของตนเองพร้อมทั้งเขียนชื่อสมาชิกในครอบครัวประกอบ และออกมานำเสนอให้เพื่อนในชั้นฟัง

ชิ้นงาน: รูปสมาชิกครอบครัวของนักเรียน

สาระสำคัญ

โครงสร้างของครอบครัวแต่ละครอบครัวอาจแตกต่างกัน ทุกคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันตามบทบาทและหน้าที่ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้ถูกต้องและสมบูรณ์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่า รู้จักคำว่า "ครอบครัว" ไหม และครอบครัวประกอบด้วยสมาชิกคือใครบ้าง

ชั้นสอน

2. ครูให้ข้อมูลกับนักเรียนว่า ครอบครัวหมายถึงคนที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับเราอาจอยู่ด้วยกันหรือไม่ได้อยู่ด้วยกัน และหมายถึงคนที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดแต่อาศัยอยู่ด้วยกัน
3. โครงสร้างและสมาชิกของแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน บางครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็กมีพ่อ แม่ และลูก บางครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดใหญ่มีพ่อ แม่ ลูก และญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา อาศัยอยู่ด้วยกัน
4. ครูอธิบายความหมายของสมาชิกครอบครัวแต่ละคน
5. ครูให้นักเรียนดูรูปครอบครัวหลายๆ แบบ
  - ครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ลูก
  - ครอบครัวที่มีแต่พ่อและแม่คนเดียว
  - ครอบครัวที่ไม่มีทั้งพ่อและแม่ เด็ก ๆ อยู่กับปู่และย่าเท่านั้น
  - แล้วถามนักเรียนว่านักเรียนคิดว่าเป็นครอบครัวหรือไม่
6. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน บางครอบครัวอาจมีพ่อ แม่ ลูก พี่น้อง อยู่ด้วยกัน บางครอบครัวมีทั้งพ่อ แม่ พี่น้อง และปู่ย่า หรือตายาย อยู่ด้วยกัน บางครอบครัวมีแค่พ่อหรือแม่คนเดียวกับลูก บางครอบครัวไม่มีทั้งพ่อและแม่เด็ก ๆ อาศัยอยู่กับปู่ย่า หรือตายาย บางครอบครัวไม่มีทั้งพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือพี่น้อง เด็ก ๆ อยู่กับญาติหรือคนอื่น

ชั้นสรุป

7. แต่ละครอบครัวจะมีสมาชิกแตกต่างกันเพราะความจำเป็นและสภาพต่างกัน สิ่งสำคัญคือสมาชิกของครอบครัวรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง นักเรียนเป็นเด็ก เป็นลูกต้องเชื่อฟังพ่อแม่ หรือ

ป่วยตายาย ช่วยเหลืองาน ขยันเรียน ไม่เอาแต่เล่นเกมหรือดูโทรทัศน์

8. นักเรียนไม่ควรล้อเลียนเพื่อนที่มีครอบครัวแตกต่างจากตัวเอง
9. ครูให้นักเรียนวาดรูปครอบครัวของตนเองพร้อมทั้งเขียนชื่อสมาชิกในครอบครัวประกอบ
10. ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอสมาชิกในครอบครัวให้เพื่อนในชั้นฟัง

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้การสอน

ใบความรู้และรูปภาพแสดงครอบครัวที่หลากหลาย

97

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือการฟัง
2. ประเมินจากการวาดภาพสมาชิกในครอบครัว (นักเรียนรู้จักสมาชิกในครอบครัวของตนเอง)
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

ใบความรู้ โครงสร้างและสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน บางครอบครัวเป็นครอบครัวเล็กมีพ่อ แม่ และลูก บางครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ มีพ่อ แม่ ลูก และญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา อาศัยอยู่ด้วยกัน

ที่มา: Vector Free Downlad

<https://th.depositphotos.com/vector-images/happy-family.html>

บางครอบครัวมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว เรียกว่า
“ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว”

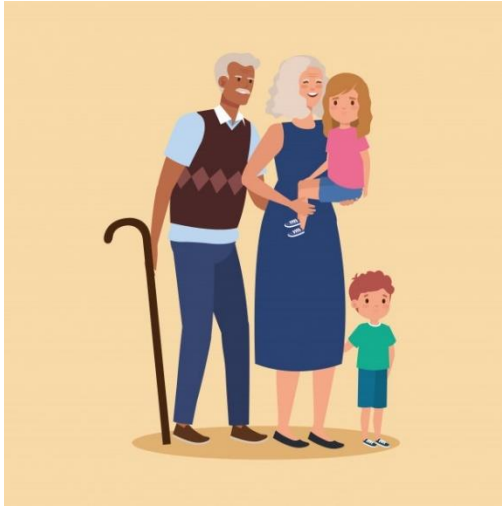
ที่มา: <https://www.freepik.com/free-vector>

ที่มา: <https://www.freepik.com/free-vector>

เด็ก ๆ บางคนอยู่กับ ปู่-ย่า ตา-ยาย โดยไม่มีพ่อแม่อยู่ด้วย
ครอบครัวแบบนี้เรียกว่า
“ครอบครัวข้ามรุ่น”

100

ที่มา: <https://www.freepik.com/free-vector>

แล้วครอบครัวของนักเรียนมีสมาชิกกี่คน
เป็นใครให้นักเรียนวาดรูปสมาชิกในครอบครัว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

ธงชาติของฉัน และธงชาติของเพื่อนฉัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชา	ประวัติศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ธงชาติของฉัน และธงชาติของเพื่อนฉัน
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
ผู้เรียน	นักเรียนไทยและนักเรียนชาวเมียนมา กะเหรี่ยง มอญ
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย
ตัวชี้วัด	ส 4.3 ป. 1/2 อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- 1) ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาติไทยที่เป็นความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมที่จะอนุรักษ์ไว้ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ธงชาติ เพลงชาติ พระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์ ภาษาไทย อักษรไทย)
- 2) การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี การเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ การเคารพศาสนวัตถุ ศาสนสถาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้จักธงชาติไทย และ ธงชาติของเพื่อนร่วมชั้นเรียน รวมทั้ง เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ในธงชาติ

ทักษะ

นักเรียนวาดรูปธงชาติไทย และธงชาติของประเทศ (หรือกลุ่มชาติพันธุ์) ของตนเอง

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนแลกเปลี่ยนและยอมรับวัฒนธรรมกัน โดยรู้จักสัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็นชาติของประเทศไทยและของเพื่อนร่วมชั้น

ภาระงานและชิ้นงาน

ชิ้นงาน นักเรียนวาดรูปและระบายสีธงชาติไทย และธงชาติของประเทศ หรือชาติพันธุ์ของตนเอง

สาระสำคัญ

สัญลักษณ์ของชาติไทยมีหลายสิ่ง เช่น ธงชาติไทย เพลงชาติไทย ภาษาไทย อาหารไทย คนไทย และ คนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ควร รู้จักสัญลักษณ์ของประเทศไทยและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่านักเรียนคิดว่าสัญลักษณ์ของชาติไทยคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร
2. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าสัญลักษณ์ของชาติไทยมีอะไรบ้าง
3. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนคิดถึงเหตุผล ที่ต้องให้ความสำคัญกับสัญลักษณ์ของชาติไทยถึงแม้นักเรียนไม่ใช่คนไทย

- ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าเพราะนักเรียนอยู่ในประเทศไทย จะได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

ขั้นสอน

- ครูอธิบายว่าสัญลักษณ์ของชาติไทยอย่างหนึ่งคือ ธงชาติ และเอาธงชาติ (หรือรูปภาพธงชาติ) ให้นักเรียนดู
- ครูตั้งคำถามว่าธงชาติไทยมีกี่สี และแต่ละสีหมายถึงอะไร
- ครูอธิบายความหมายของสีต่าง ๆ ในธงชาติไทย (ใบความรู้ที่ 1)

ขั้นชวนคิด

- ครูนำธงชาติเมียนมา (หรือรูปภาพธงชาติเมียนมา) ให้นักเรียนดู และถามนักเรียนว่ารู้ไหมว่าเป็นธงชาติของประเทศอะไร
- ครูถามนักเรียนเมียนมาว่าเคยเห็นธงชาติเมียนมาไหม เห็นที่ไหน
- ครูถามนักเรียนที่เป็นกะเหรี่ยง และมอญว่าเคยเห็นธงชาติของกะเหรี่ยงและมอญหรือไม่ ธงชาติของกะเหรี่ยงและมอญเป็นรูปอะไร
- ครูให้นักเรียนดูรูปภาพธงชาติกะเหรี่ยงและมอญพร้อมทั้งอธิบายความหมาย (ใบความรู้ที่ 2)

ขั้นสรุป

- ครูอธิบายว่าแต่ละประเทศและกลุ่มชาติพันธุ์มีสัญลักษณ์ของตนเอง การรู้จักสัญลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ดี แสดงถึงความรอบรู้ นักเรียนไทยนอกจากจะต้องรู้จักธงชาติไทยแล้ว ควรจะรู้จักธงชาติของเพื่อนโดยเฉพาะประเทศอาเซียน นักเรียนที่เป็นเมียนมา มอญ กะเหรี่ยง ควรจะรู้จักธงชาติตนเอง และธงชาติของประเทศไทยที่นักเรียนใช้ชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
- ครูให้นักเรียนวาดภาพธงชาติไทย และธงชาติของประเทศหรือกลุ่มชาติพันธุ์ของนักเรียนในกระดาษแผ่นเดียวกัน พร้อมทั้งระบายสีให้ถูกต้องสวยงาม

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ธงชาติไทย หรือรูปภาพธงชาติไทย
2. ธงชาติ หรือรูปภาพธงชาติเมียนมา มอญ กะเหรี่ยง
3. กระดาษแข็งสำหรับวาดเขียน
4. สีไม้ สีเทียน หรือสีชอล์ก

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินความเข้าใจความหมายของธงชาติในฐานะสัญลักษณ์ประจำชาติของนักเรียน
2. ประเมินความสามารถในการอธิบายความหมายของสีและสัญลักษณ์ในธงชาติ
3. ประเมินการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน

ใบความรู้ที่ 1 ธงชาติไทยและความหมาย

ธงชาติไทย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ธงไตรรงค์ แปลว่า ธงที่มีสามสี คำว่า “ไตร” แปลว่า 3 คำว่า “รงค์” แปลว่า สี

ธงชาติไทยประกอบไปด้วย 3 สี ดังนี้

สีแดง หมายถึง ชาติ

สีขาบ หมายถึง ศาสนา

สีน้ำเงิน หมายถึง
พระมหากษัตริย์

ใบความรู้ที่ 2

ธงชาติเมียนมา ธงชาติมอญ ธงชาติกะเหรี่ยง

ธงชาติเมียนมา

สีเหลือง หมายถึงความสามัคคี

สีเขียว หมายถึง สันติภาพ

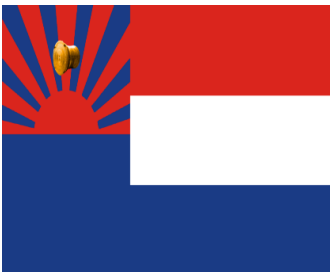
สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ

ดาวห้าแฉกสีขาว หมายถึง สหภาพอันมั่นคง

106

ธงชาติมอญ เป็นรูปหงส์บินสู่ดวงดาวสีน้ำเงิน
ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2533

ธงชาติกะเหรี่ยง มี 3 สี
สีแดง คือ ความกล้าหาญ
สีขาว คือ ความบริสุทธิ์
สีน้ำเงิน คือ สันติภาพ

รูปกลองกะเหรี่ยงบนพื้นพระอาทิตย์ 9 แฉก
กลอง หมายถึง โชคชัย

อาทิตย์ 9 แฉก หมายถึง ชาวกะเหรี่ยงจาก 9 เมือง

รูปภาพจากการจัดการเรียนรู้

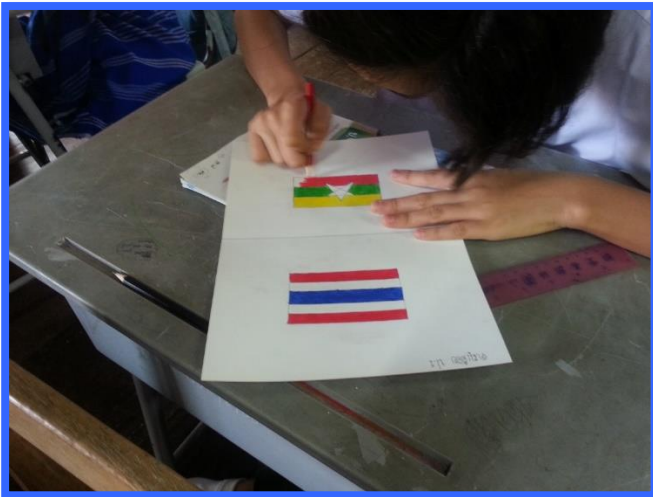
107

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน

รูปภาพจากการจัดการเรียนรู้

108

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เพลงชาติ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชา	ประวัติศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	เพลงชาติ
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
ผู้เรียน	นักเรียนไทยและนักเรียนชาวเมียนมา กะเหรี่ยง มอญ
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย
ตัวชี้วัด	ส 4.3 ป. 1/2 อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- 1) ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาติไทยที่เป็นความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมที่จะอนุรักษ์ไว้ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ธงชาติ เพลงชาติ พระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์ ภาษาไทย อักษรไทย)
- 2) การเคารพธงชาติ การร้องเพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี การเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ การเคารพศาสนวัตถุ ศาสนสถาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจความหมายของเพลงชาติไทย และ เพลงชาติของของเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ทักษะ

นักเรียนร้องเพลงชาติไทยได้ถูกต้อง

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนแลกเปลี่ยนและยอมรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยแสดงความสนใจ และไม่ดูถูกวัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้น

ภาระงานและชิ้นงาน

ภาระงาน - นักเรียนฝึกร้องเพลงชาติไทยให้ถูกต้อง

สาระสำคัญ

สัญลักษณ์ของชาติไทยมีหลายสิ่ง เช่น ธงชาติไทย เพลงชาติไทย ภาษาไทย อาหารไทย คนไทยต้องร่วมกันรักษาสัญลักษณ์ของชาติ เช่น เคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติให้ถูกต้อง ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง นอกจากนี้คนไทยแล้วคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยควรรู้จักสัญลักษณ์ของประเทศไทยเพื่อปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่านักเรียนร้องเพลงชาติไทยได้หรือไม่ เมื่อได้ยินเพลงชาติไทยต้องทำอะไร
2. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าเพราะนักเรียนอยู่ในประเทศไทย จะได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

ขั้นสอน

3. ครูอธิบายว่าสัญลักษณ์ของชาติไทยอย่างหนึ่งคือเพลงชาติ
4. ครูให้นักเรียนร้องเพลงชาติพร้อมกัน และ ถามนักเรียนว่าเมื่อได้ยินเพลงชาติต้องทำอะไร
5. นักเรียนทั้งห้องยืนตรงร้องเพลงชาติพร้อมกัน

ขั้นชวนคิด

6. ครูถามนักเรียนเมียนมา กะเหรี่ยง มอญ ว่าประเทศของนักเรียนมีเพลงชาติไหม ถ้ามีเปิดเพลงชาติตอนไหนและเมื่อได้ยินเพลงชาติทำอะไร
7. ครูถามให้นักเรียนเมียนมา กะเหรี่ยง มอญ ลองร้องเพลงชาติให้เพื่อนในห้องฟัง
8. ครูเปิดเพลงชาติของเมียนมา กะเหรี่ยง มอญ ให้นักเรียนฟัง (จากอินเทอร์เน็ต)

ขั้นสรุป

9. ครูอธิบายว่าแต่ละประเทศและกลุ่มชาติพันธุ์มีสัญลักษณ์ของตนเอง เพลงชาติก็เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง นักเรียนทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือไม่จะต้องรู้จักเพลงชาติไทย และปฏิบัติตนให้ถูกต้องเมื่อได้ยินเพลงชาติไทย ในขณะเดียวกันนักเรียนก็ควรรู้จักเพลงชาติของประเทศอื่น และรู้วิธีปฏิบัติตนเมื่อได้ยินเพลงชาตินั้น
10. ครูให้นักเรียนจับคู่กันไปฝึกร้องเพลงชาติไทย แล้วมาร้องให้ครูและเพื่อนฟังในสัปดาห์ถัดไป

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. เพลงชาติไทย
2. เพลงชาติเมียนมา มอญ กะเหรี่ยง

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนร้องเพลงชาติไทยได้ถูกต้องและรู้ความหมายของเพลงชาติไทย
2. นักเรียนรู้จักเพลงชาติของเพื่อนร่วมชั้นเรียน
3. ประเมินการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน

ใบความรู้

เพลงชาติไทย

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย
 เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน
 อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล
 ด้วยไทยล้วนหมายรักสามัคคี
 ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด
 เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
 สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี
 เถลิงประเทศชาติไทยทวีมีชัย ชโย

113

ความหมายของเพลงชาติไทย

ประเทศไทยเป็นที่รวมของคนไทย ทุกหนทุกแห่งเป็นของคนไทย
 ชาติไทยดำรงอยู่ได้ เพราะคนไทยมีความสามัคคี
 คนไทยเป็นผู้รักความสงบ แต่ถึงคราวรบก็ไม่เกรงกลัว
 คนไทยจะไม่ยอมให้ใครมาย่ำยีเอกราชของชาติไทยเป็นอันขาด
 เราพร้อมใจกันสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อชาติ
 ชาติไทยจะได้อยู่ด้วยความรุ่งเรืองและมีชัยชนะต่อไป

ใบความรู้: เพลงชาติเมียนมา และความหมาย

https://www.youtube.com/watch?v=y_rV2cX2O9E

ตะย้า มยะ ตา ลู ลา ซึ้น แน เมอ ตเหว่
โด ปเหย่ โด มเหย่
มย้า หลู่ คา เตียนน์ ญ์ยน์ จ้าน เส่ โบ
เซี้ย ตู่ หลี่ มยะ หว่าคะ พยู
ลีน เด ปเหย่
โด ปเหย่ โด มเหย่
ปเหยี่ เต้านน์ ชู อัมเหว่ อัมเย่
ติ ดัน เสะ
อะเตี้ยถ่าน ปยู เบ็ เทียนน์
เตียนน์ โซ เหล่
กาบ่า มาเจ๋ มยาหมา ปเหย่
โด โบ๋ บว้า อัมเหว่ สิ โม ชิ
มยะ ไน่ เบ่
ปเหยี่ เต้านน์ ชูโก่ อะเตะ เบ็
โล โด กะ กแห่ว เมอเหล่
ดำ โต ปเหย่ ดำ โต มเหย่ โต ไปน์
แต มเหย่
โด ปเหย่ โด มเหย่ เออจี๊ โก่ หลี่
หญ่า สว่า โต ตะเหว่
ท้าน เส้าน์ บ่า โซ เหล่ โต ต่า หุ่น
เบ่ อะโพ๊ ต่าน มเหย่

ความหมายของเพลงชาติพม่า
แห่งหนที่ปรากฏทั่วซึ่งความเป็นธรรมและ
เอกราช ประเทศของเรา...แผ่นดินของเรา
แห่งหนที่ปรากฏทั่วซึ่งสิทธิอันเท่าเทียม
และแนวทางที่ถูกต้อง
นำพาประชาชนไปสู่ชีวิตที่สงบสุข
ประเทศของเรา...แผ่นดินของเรา
ความเป็นสหภาพ อันเป็นมรดกตกทอด
สืบมา เราขอปฏิญาณเพื่อพิทักษ์สิ่งนี้
ไว้มัน トラบซั่วกัลปาวสาน
ตราบโลกแหลกสลาย แผ่นดินพม่า
จงคงอยู่ต่อไป
เรารักและเทิดทูนบ้านเมือง เพราะนี่คือ
มรดกที่แท้จริงจากบรรพชน
เราจักสละชีพ เพื่อปกป้องสหภาพของเราไว้
นี่คือชาติของเรา แผ่นดินของเรา
ซึ่งพวกเราเป็นเจ้าของ
เราจะแบกรับภาระเพื่อปกป้อง
ผลประโยชน์ของชาติและแผ่นดิน
นี่คือหน้าที่ที่เราพึงทำ
เพื่อแผ่นดินอันทรง
คุณค่าแห่งนี้

ใบความรู้ เพลงชาติมอญ

เรี่ยหนิงเก๋ม เรี่ยเจี่ยแวงจะราย จู้เจี่ยะเปี้ยลี้ยะโปย
ปะตอนโล่กอ ซิมปะลักปรัวโกะห์ อายกะมายโปย
ปะตัวจ้อตซ้มจะรือต เต๊ะแมงมั่วเปลี่ยะห์ปะห้โรง
ชะวักอ้อตซอม ราญช่ายปะตัวระะโมนญะ

ความหมายของเพลงชาติมอญ

ราชอาณาจักร ประวัติศาสตร์อันทรงเกียรติที่บรรพบุรุษของเรา
ได้สถาปนาขึ้นไว้ด้วยเลือดและเหงื่ออันล้ำค่า เป็นมรดกของเรา
ทั้งกายและใจ เราพึงรักษาอิสรภาพนี้ไว้
เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของทุกคน ในรามัญประเทศนี้เทอญ

<https://www.youtube.com/watch?v=UrDMI5hv-0A>

ใบความรู้ที่ 4

เพลงชาติกะเหรี่ยง

เย่อ ปว่า เก่อ ลื้อ แย เอ้อ ปว่า เลอะ อะ เก เก่อ เตอ เย่อ แอะ โดะ นา
เย่อ ปว่า เก่อ ลื้อ แย เอ้อ ปว่า เลอะ อะ เก เก่อ เตอ เย่อ แอะ โดะ นา
เย่อ ปว่า เก่อ ลื้อ แย เอ้อ ปว่า เลอะ อะ เก เก่อ เตอ เย่อ แอะ โดะ นา
เย่อ ปว่า เก่อ ลื้อ แย เอ้อ ปว่า เลอะ อะ เก เก่อ เตอ เย่อ แอะ โดะ นา
เน่อ แอะ คำ เต้าะ คำ โล เตอ มุย เน่อ แอะ ตู โล
เน่อ คำ อะ เก กือ เมว เย่อ แอะ โดะ นา

116

คำแปลเพลงชาติกะเหรี่ยง

เผ่าพันธุ์...น้องพี่ของฉัน
เรารัก...คุณความดีงาม
ฉันรัก...พี่น้องของฉัน
(และพี่น้องของฉัน) เขารักความยุติธรรม
แยกไปใครมาเยือนเรา เราดูแลอย่างดี
เราเชิดชูสิ่งที่ดี
เรารัก เผ่าพันธุ์ของตัวเอง

<https://www.youtube.com/watch?v=4ferLLx0-4E>

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

ภาษาของเรา

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชา	ประวัติศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ภาษาของเรา
หน่วยการเรียนรู้	สัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นชาติ
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
ผู้เรียน	นักเรียนไทยและนักเรียนชาวเมียนมา กะเหรี่ยง มอญ
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและอ้าง ความเป็นไทย
ตัวชี้วัด	ส 4.3 ป. 1/2 อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์ สำคัญของชาติไทยและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
สาระการเรียนรู้แกนกลาง	เอกลักษณ์อื่น ๆ เช่น ศาสนา การแต่งกาย วัฒนธรรม ประเพณีไทย เงินตรา แผนที่ ประเทศไทย อาหารไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้จักภาษาไทย และ ภาษาของประเทศ หรือชาติพันธุ์ของเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ทักษะ

นักเรียนพูดคำทักทายในภาษาของตนเอง และ คำทักทายในภาษาของเพื่อนร่วมชั้น

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนแลกเปลี่ยนและยอมรับวัฒนธรรมกัน ไม่ล้อเลียนภาษาของผู้อื่น

สาระสำคัญ

สัญลักษณ์ของชาติไทยมีหลายสิ่ง เช่น ธงชาติไทย เพลงชาติไทย ภาษาไทย อาหารไทย คนไทยต้องร่วมกันรักษาสัญลักษณ์ของชาติ เช่น เคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติให้ถูกต้อง ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ในประเทศไทยมีคนทีพูดภาษาอื่น เช่น เพื่อนในชั้นเรียนของเรา เราควรเรียนรู้ภาษาของเพื่อนร่วมชั้นและไม่ดูถูกล้อเลียนภาษาของเพื่อน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้พ้ายุชนะภาษาไทยแล้วถามว่า นี่คือภาษาอะไร
2. ครูถามอธิบายให้นักเรียนฟังว่านอกจากธงชาติและเพลงชาติแล้ว ภาษาเป็นสัญลักษณ์ของชาติอีกอย่างหนึ่ง ทุกประเทศก็มีภาษาของตนเอง

ขั้นสอน

3. ครูถามว่า นักเรียนพูดไทยได้ไหม อ่านได้ไหม พ้ายุชนะมีกี่ตัว สระมีกี่ตัว

4. ครูถามนักเรียนว่าสวัสดิภาษาไทยเป็นคำทักทาย แล้ว คำทักทายภาษาเมียนมา ภาษามอญ ภาษากะเหรี่ยงว่าอะไร
5. ครูให้นักเรียนออกมาพูดคำทักทายในภาษาของนักเรียนหน้าชั้น

ขั้นชวนคิด

6. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนคิดว่าทำไมนักเรียนจึงต้องรู้ภาษาของตนเอง และรู้ภาษาของเพื่อน

ขั้นสรุป

7. ครูอธิบายว่าแต่ละประเทศและกลุ่มชาติพันธุ์มีสัญลักษณ์ของตนเอง การรู้จักสัญลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ดี แสดงถึงความรอบรู้ นักเรียนไทยนอกจากจะต้องรู้จักภาษาไทยแล้ว ควรจะรู้จักภาษาของเพื่อน โดยเฉพาะประเทศอาเซียนเพื่อการติดต่อสื่อสารกัน นักเรียนที่เป็นเมียนมา มอญ กะเหรี่ยง ควรจะไม่ลืมภาษาของตนเองเพื่อการสื่อสารกับญาติพี่น้องในประเทศตน และควรจะต้องรู้จักและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง เนื่องจากนักเรียนอาศัยอยู่ในประเทศไทย การรู้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาเป็นเรื่องที่ดี
8. ครูให้นักเรียนเขียนคำว่าสวัสดิภาษาไทย และสวัสดิภาษาอื่นในสมุด

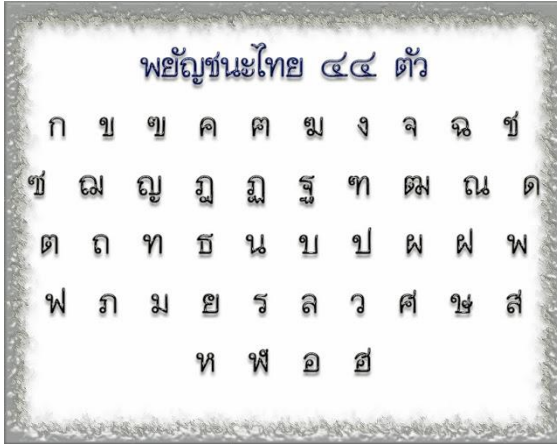
สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. แผ่นภาพพยัญชนะ และสระภาษาไทย
2. ตัวอักษรภาษาเมียนมา มอญ กะเหรี่ยง

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนรู้จักตัวอักษรภาษาไทย (พยัญชนะ และสระ)
2. นักเรียนเขียนคำว่าสวัสดิในภาษาไทย และภาษาของประเทศของนักเรียน หรือชาติพันธุ์ของนักเรียนได้ถูกต้อง
3. ประเมินการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน

ใบความรู้ พยัญชนะและสระในภาษาไทย

ที่มา: <https://www.pinterest.com/pin/384354149419923027/>

สระและวรรณยุกต์ไทย

อะ	อา	อิ	อี	อึ	อื	อุ	อู	เอะ	เอ
a	a	i	i	ue	ue	u	u	e	e
[aʔ]	[a:]	[i]	[i:]	[ue]	[ue:]	[u]	[u:]	[eʔ]	[e:]
แอะ	แอ	โอะ	โอ	เออะ	ออ	อัวะ	อัว	เอียะ	เอีย
ae	ae	o	o	o	o	ua	ua	ia	ia
[aeʔ]	[ae:]	[oʔ]	[o:]	[oʔ]	[o:]	[uaʔ]	[ua]	[iaʔ]	[ia:]
เอือะ	เอือ	เอือะ	เออ	อำ	ไอ	ไอ	เอา	อ๋	
uea	uea	oe	oe	am	ai	ai	ao	silences	
[ueaʔ]	[ue:a]	[ʔ]	[ʔ:]	[am]	[aj]	[aj]	[aw]	vowel	

ใบความรู้ ตัวอักษรภาษาเมียนมา

က กะจี	ခ กะกาย	ဂ กะแกง	ဃ กะยี่	င กะง
စ ชะลง	ဆ ชะเหล็ง	ဇ ชะกแว	ည ชะมีชอย	ည ยี่
ဋ กะตลันแชก	ဌ ชะจูนแบ	ဍ กะหมินแก	ဎ ชะหมิน มก	ဏ กะเรจี
တ ตะจูน บู่	ထ ทะสึน ทุ	ဒ ตะ ควาย	ဇ ชะอุไซ	န นะแห่ง
ပ ปะเส้า	ဖ พะจุก ทก	ဗ บะແหล်း	ဘ บะกะ	မ มะ
ယ ยะปแลก	ရ ยะเก้า	လ ลึะ	ဝ วะ	သ ตะ
	ဟ ฮึะ	င ตะจี	အ อะ	

ที่มา: <http://www.anantasook.com/myanmar-alphabet/>

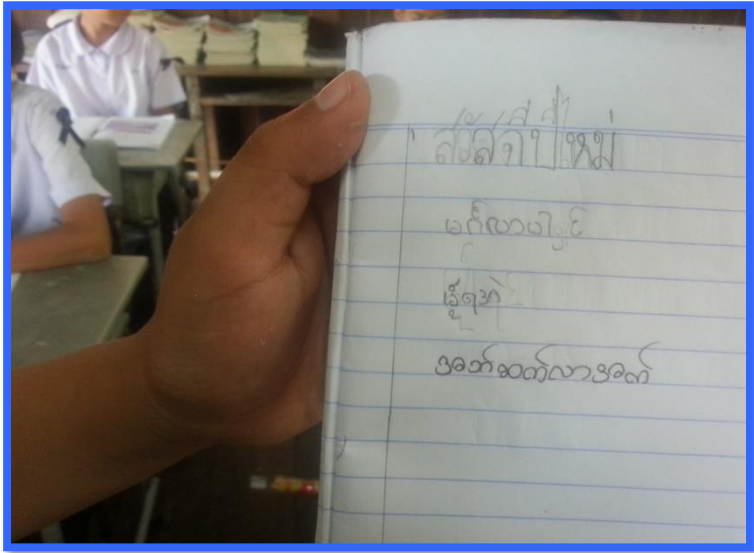
อักษรเมียนมาประกอบด้วยพยัญชนะและสระ โดยมีพยัญชนะ 33 ตัว ตั้งแต่ กะ ถึง อะ ซึ่งเสียงของพยัญชนะจะเปลี่ยนไปตามสระที่เขียนอยู่เหนือ ใต้ หรือข้าง ๆ พยัญชนะ อักษรเมียนมานั้นจะใกล้เคียงกับอักษรมอญมาก แต่วิธีการออกเสียงเมื่อประสมสระจะแตกต่างกัน

ใบความรู้ ตัวอักษรภาษาปาเกอญอ (กะเหรี่ยง)

ชนเผ่าปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) เป็นชนเผ่าที่มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง สำหรับภาษาเขียนนั้น ชนเผ่าปกาเกอญอใช้อักษรตระกูลเดียวกับภาษาเมียนมา โดยเรียกตัวอักษรเหล่านี้ว่า “ลิ วา”

ลักษณะเด่นที่ต่างจากภาษาไทย เช่น ภาษากะเหรี่ยงไม่มีพยัญชนะสะกด เพราะฉะนั้นคำที่มีพยัญชนะสะกด เช่น “กัก กัด กั๊บ” คนกะเหรี่ยงอาจออกเสียงคล้าย ๆ กัน

รูปภาพการจัดการเรียนรู้

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 อาหารประจำชาติ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชา	ประวัติศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 1
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	อาหารประจำชาติ
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
ผู้เรียน	นักเรียนไทยและนักเรียนชาวเมียนมา กะเหรี่ยง มอญ
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย
ตัวชี้วัด	ส 4.3 ป. 1/2 อธิบายความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
สาระการเรียนรู้แกนกลาง	เอกลักษณ์อื่น ๆ เช่น ศาสนา การแต่งกาย วัฒนธรรม ประเพณีไทย เงินตรา แผนที่ประเทศไทย อาหารไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้จักอาหารไทย อาหารของของเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ทักษะ

นักเรียนบอกชื่ออาหารไทย และอาหารประจำชาติ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ ของเพื่อนร่วมชั้นได้

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนแลกเปลี่ยนและยอมรับวัฒนธรรมกัน โดยแสดงความสนใจ และไม่ดูถูกวัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้น

สาระสำคัญ

อาหารถือเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะของคนในชาติอย่างหนึ่ง อาหารสะท้อนลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร และวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ในประเทศไทย อาหารหลายอย่างถือเป็นภาพแทนชาติไทย เช่น เมื่อคนต่างชาตินึกถึงประเทศไทยจะนึกถึงอาหารไทยบางอย่าง เช่น ต้มยำกุ้ง มีสมัน แกงเขียวหวาน ผัดไทย (ซึ่งอาจต่างไปจากอาหารที่คนไทยรับประทานในชีวิตประจำวัน) เช่นเดียวกัน คนในชาติอื่นก็มีอาหารที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาตินั้น ๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักเรียนดูรูปอาหารไทยในหนังสือเรียนแล้วถามว่านักเรียนรู้จักหรือไม่

ขั้นสอน

2. นักเรียนคิดว่าอาหารไทยที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทยมีอะไรบ้าง ทำไมจึงคิดเช่นนั้น

3. ที่ประเทศของนักเรียนมีอาหารอะไรที่เป็นอาหารประจำชาติบ้างที่บ้านนักเรียนรับประทานอาหารประจำชาติเหล่านี้หรือไม่
4. ครูถามนักเรียนว่าอาหารที่ครอบครัวของนักเรียนรับประทานทุกวันนี้มีอะไรบ้าง

ขั้นสรุป

5. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่าอาหารประจำชาติเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของประเทศ บางครั้งอาจแตกต่างจากอาหารที่คนในประเทศรับประทานในชีวิตประจำวัน

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. รูปภาพอาหารไทย (หรือตัวอย่างอาหารไทยของจริง)
2. รูปภาพอาหารของประเทศเมียนมา มอญ กะเหรี่ยง (หรืออาหารจริง)

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินความเข้าใจความหมายของอาหารประจำชาติ
2. ประเมินว่านักเรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างอาหารประจำชาติกับอาหารในชีวิตประจำวัน
3. ประเมินการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน

ใบความรู้ อาหารเมียนมา

“แวตตาโตวโท” หรือเครื่องในหมูพะโล้เสียบไม้ มีลักษณะคล้ายพะโล้ของไทย แต่จะเป็นการเสียบบนไม้ แล้วจิ้มน้ำจิ้มสีแดง กินกับเครื่องเคียงคือกระเทียมและพริก

“หล่าเพ็ด” เป็นอาหารที่ชาวพม่านิยม เป็น ใบชาหมัก กินกับเครื่องเคียง เช่น ถั่ว งาคั่ว กุ้งแห้ง ชิงมะพร้าวคั่ว คล้าย ๆ กับเมี่ยงคำของไทย

โม ฮิง กะ (Mo Hin Ga) หรือขนมจีนน้ำยาพม่า
น้ำยาทำจากปลา ไม่มีกะทิ ใส่ผัก คือ หอยกกล้วยและแบ่งถั่ว หรือข้าวคั่ว เพื่อให้ให้น้ำแกงข้น โรยหน้าด้วยถั่วเหลืองทอด ไข่ต้ม ปลาเส้นทอด ชาวพม่านิยมกิน โม ฮิง กะ ในตอนเช้า

อาหารประเภทยำ หรือสลัดต่าง ๆ (ละเพ็ดโตะ)
ชาวพม่านิยมรับประทานอาหารประเภทยำ หรือสลัดที่ประกอบด้วยวัตถุดิบหลากหลายชนิด เช่น ใบชาหมัก มะเขือเทศ ถั่วลิ้นเต่า ถั่วลิสง กะหล่ำปลีหั่นฝอย มากลูกเคล้าเข้าด้วยกัน รสชาติของสลัด หรือยำพม่าจะผสมกันระหว่าง เปรี้ยว เผ็ด และขมนิด ๆ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

ข้อตกลงและกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 2	พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 2
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ข้อตกลงและกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและอำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	ส 2.1 ป. 2/1 ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจความสำคัญของข้อตกลงและกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน บอกประโยชน์ของการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม นักเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองและเรื่องราวของเพื่อนในห้อง เช่น ข้อตกลงในแต่ละครอบครัว

ทักษะ

นักเรียนบอกข้อกำหนดในการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม นักเรียนทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนยอมรับวิถีชีวิตที่แตกต่างของเพื่อนร่วมชั้นเรียน

ภาระงานและชิ้นงาน

ภาระงาน: นักเรียนทำงานกลุ่มเพื่อระดมสมองว่าที่บ้านนักเรียนมีข้อตกลงอะไรบ้าง และส่งตัวแทนออกมานำเสนอให้เพื่อนฟัง

ชิ้นงาน: แผนที่ความคิด (Mindmap) แสดงข้อตกลงการอยู่ร่วมกัน

สาระสำคัญ

การอยู่ร่วมกันของคนไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน จำเป็นต้องมีการกำหนดข้อตกลง กฎระเบียบและกฎหมาย เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่า ที่บ้านของนักเรียนมีข้อตกลงอะไรบ้างร่วมกันบ้าง เช่น ต้องตื่นเช้า ต้องช่วยแม่ทำงาน ต้องกินข้าว ต้องอาบน้ำ

2. ครูถามนักเรียนว่า แล้วที่โรงเรียนมีข้อตกลงหรือกฎอะไรที่ต้องปฏิบัติร่วมกันบ้าง เช่น เข้าแถว มาโรงเรียนตรงเวลา เคารพครู รักษาความสะอาด

ขั้นสอน

3. ครูอธิบายว่าในสังคมที่มีคนอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องมีข้อตกลงร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม คือ ครอบครัว หรือสังคมที่มีสมาชิกมากขึ้น เช่น ในห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน ประเทศ
4. ครูบอกต่อว่า เช่น ที่บ้านของนักเรียน พ่อแม่ของนักเรียนมีข้อตกลงอะไรบ้างเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนต้องทำ หรือเวลานักเรียนมาโรงเรียน ก็มีกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม นักเรียนคิดว่าทำไมต้องเป็นแบบนั้น ถ้าไม่มีกฎระเบียบจะเกิดอะไรขึ้น เช่น ถ้าที่บ้านนักเรียนยอมให้นักเรียนตื่นกี่โมงก็ได้จะเป็นอย่างไร หรือยอมให้นักเรียนเล่นเกมมากเท่าไรก็ได้จะเป็นอย่างไร หรือที่โรงเรียนถ้าครูปล่อยให้เด็กเข้าแถวก็ไม่งก็ได้ หรือจะไม่เข้าแถวก็ได้จะเป็นอย่างไร จะเกิดปัญหาใช้ไหม จะเกิดความวุ่นวายไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ ดังนั้นการอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ ข้อตกลง เป็นข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่าย เช่น ทั้งพ่อแม่และนักเรียนตกลงร่วมกัน
5. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม โดยการนับ (นับ 1 ถึง 5 วันไปจนครบทุกคน แล้วให้คนที่นับเลขเดียวกันมาอยู่กลุ่มเดียวกัน)
6. ครูถามนักเรียนว่าที่บ้านนักเรียนมีข้อตกลงอะไรบ้าง ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิด เขียนเป็นแผนที่ความคิด (Mindmap) ลงในกระดาษที่เตรียมไว้

ขั้นสรุป

7. ครูเรียกรวมชั้นแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอ

8. ครูสรุปว่า ในครอบครัว หรือโรงเรียนข้อตกลงร่วมกันระหว่างสมาชิก เราเรียกว่า กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง แต่ในสังคมสิ่งเหล่านี้ เรียกว่า กฎหมาย ถ้านักเรียนทำผิดจะได้รับโทษตามกฎหมาย

การบูรณาการกับวิชาอื่น

บูรณาการกับวิชาภาษาไทย เช่น ชั้น ป. 1 ครูอาจให้นักเรียนคัดคำต่อไปนี “ครอบครัว โรงเรียน บ้าน พ่อแม่ นักเรียน” สำหรับชั้น ป. 2 คัดคำว่า “หน้าที่ สิทธิ กฎระเบียบ กฎหมาย ข้อตกลง”

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

กระดาษโปสเตอร์ สี

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากชิ้นงานว่านักเรียนเข้าใจเรื่องข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน
2. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น การทำงานกลุ่ม การนำเสนอ การตอบคำถาม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

แผนภาพ 6.1 ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

132

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เธอกับฉันรวมกันได้...

กลุ่มสาระการเรียนรู้	คณิตศาสตร์
สาระการเรียนรู้ที่ 1	จำนวนและการดำเนินการ
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 2
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	เธอกับฉันรวมกันได้...
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
ผู้เรียน	นักเรียนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้

ค 1.1 เข้าใจความหลากหลายของการแสดงจำนวน ระบบจำนวน การดำเนินการของผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ สมบัติของการดำเนินการ และนำไปใช้

ตัวชี้วัด

ค 1.1 ป. 2/7 หาผลลัพธ์การบวก ลบ คูณ หารระคนของจำนวนนับไม่เกิน 1,000 และ 0

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

การบวก การลบ การคูณ การหารจำนวนนับไม่เกิน 1,000 และ 0

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจหลักการและวิธีการของการบวกเลข

ทักษะ

นักเรียนใช้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์บวกเลขได้ถูกต้อง
แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนสามารถทำงานกับเพื่อนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้
สาระสำคัญ

เราทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันเหมือนกับการบวกเลขที่ทำให้เป็นจำนวน
ที่สมบูรณ์ได้ การร่วมมือกันสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนไม่เฉพาะคนที่มี
วัฒนธรรม หรือคนที่มีอะไรเหมือนกับเราเท่านั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูเกริ่นกับนักเรียนว่านักเรียนได้เรียนเรื่องการบวกการลบและทำ
แบบฝึกหัดในหนังสือแล้ว วันนี้ครูจะให้ให้นักเรียนเล่นเกมชื่อ “เธอกับ
ฉันรวมกันได้...”

ขั้นสอน

2. ครูอธิบายว่า ในเกมนี้ นักเรียนทุกคนจะมีตัวเลขประจำตัว สมมติ
ครูตั้งให้¹² คือ

---

¹² ในส่วนนี้อาจเปลี่ยนตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียน และจำนวนตัวเลขอาจ
เปลี่ยนเป็นเลขอื่น ๆ ได้เพื่อฝึกทักษะการบวกลบของนักเรียน

นักเรียนชาย ให้เป็นเลข 1

นักเรียนหญิง ให้เป็นเลข 2

นักเรียนชายที่พูดภาษาเมียนมาได้ ให้เป็นเลข 3

นักเรียนหญิงที่พูดภาษาเมียนมาได้ ให้เป็นเลข 4

- ครูชานเลข แล้วให้นักเรียนรวมกลุ่มให้ได้ตามเลขที่ครูชาน
กติกามีว่าต้องมีตัวเลขต่าง ๆ กันอยู่ในกลุ่ม
(หมายถึงมีคนจากหลายวัฒนธรรม หลากหลายเพศ)
เลขที่ครูชาน 6 5 8 10 15 17 12 11 4 9 23

ขั้นสรุป

- ครูสรุปว่านักเรียนบอกเลขเป็นแล้วใช่ไหม นักเรียนจะเห็นว่าถ้ารวม
พลังกันจะได้ตัวเลขที่มากขึ้น และทุกคนล้วนเป็นส่วนประกอบ เป็น
สมาชิกของกลุ่ม
- ครูแจกใบงานให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเรื่องการบอกเลข

การประเมินผลการเรียนรู้

- ประเมินจากความถูกต้องในการบอกเลข
- ประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการบอกเลข
ตามจำนวนที่ครูชาน
- ประเมินจากพฤติกรรมการสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนต่าง
วัฒนธรรมได้

โจทย์การบวกลบ

นักเรียนหญิง เป็น 1

นักเรียนชาย เป็น 2

ให้บวกให้ได้จำนวน: 3, 4, 2, 5, 6

นักเรียนผู้หญิง เป็น 4

นักเรียนผู้ชาย เป็น 6

ให้บวกให้ได้จำนวน: 10, 14, 16, 12, 34, 30

นักเรียนที่พูดภาษาไทย เป็น 5

นักเรียนที่พูดภาษาเมียนมา เป็น 6

ให้บวกให้ได้จำนวน: 11, 26, 17, 35, 20, 16, 23

นักเรียนหญิงที่พูดภาษาไทย เป็น 10

นักเรียนชายที่พูดภาษาไทย เป็น 15

นักเรียนหญิงที่พูดภาษาเมียนมา เป็น 20

นักเรียนชายที่พูดภาษาเมียนมา เป็น 25

ให้บวกให้ได้จำนวน: 100, 120, 125, 200, 150, 140

ใบงานคณิตศาสตร์

ลองบวกเลขเหล่านี้ดูนะคะ....

1. $5+6 = \dots\dots\dots$ 8. $25+25 = \dots\dots\dots$

2. $5+5+6 = \dots\dots\dots$ 9. $20+20 = \dots\dots\dots$

3. $6+6+5 = \dots\dots\dots$ 10. $20+25 = \dots\dots\dots$

4. $6+6+6+5 = \dots\dots\dots$ 11. $25+25+20 = \dots\dots\dots$

5. $15+12 = \dots\dots\dots$ 12. $20+20+20+25 = \dots\dots\dots$

6. $12+12 = \dots\dots\dots$ 13. $15+15+12 = \dots\dots\dots$

7. $12+12+15 = \dots\dots\dots$ 14. $12+15+12+15 = \dots\dots\dots$

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 ชื่อของเล่นให้เพื่อน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	คณิตศาสตร์
สาระการเรียนรู้ที่ 1	จำนวนและการดำเนินการ
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 3
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ชื่อของเล่นให้เพื่อน
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ค 1.1 เข้าใจความหลากหลายของการแสดงจำนวน ระบบจำนวน การดำเนินการของจำนวน ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ สมบัติของการดำเนินการและนำไปใช้
ตัวชี้วัด	ค 1.1 ป. 3/8 หาผลลัพธ์การบวก ลบ คูณ หารระคนของจำนวนนับไม่เกิน 100,000 และ 0

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

การบวก การลบ การคูณ การหาร จำนวนนับไม่เกิน 100,000 และ 0

- การบวกและการลบ
- การบวก ลบ คูณ หารระคน
- การแก้โจทย์ปัญหาและการสร้างโจทย์ปัญหา พร้อมทั้งหาคำตอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. นักเรียนเข้าใจหลักการของการคูณ
2. นักเรียนบวก ลบ และคูณ จำนวนนับไม่เกินหนึ่งแสนได้ถูกต้อง

ทักษะ

1. นักเรียนบวก ลบ และคูณเลขได้ถูกต้อง
2. นักเรียนท่องสูตรคูณถึงแม่ 12 ได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนยอมรับความหลากหลายเกี่ยวกับเพศสภาพของเพื่อนร่วมชั้นเรียน และตระหนักถึงความเชื่อเหมารวมของตนเอง

สาระสำคัญ

การบวก ลบ คูณ หารอย่างถูกต้องเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ในกรณีที่ต้องบวกเลขจำนวนซ้ำ ๆ กัน (เช่น 20 บวกกัน 10 ครั้ง) นักเรียนสามารถใช้การคูณได้ คือ 20 คูณ 10 แต่ในการคูณให้ถูกต้องนั้น นักเรียนจำเป็นต้องรู้จักและสามารถท่องสูตรคูณได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่า ในที่นี้ใครรู้จักการคูณบ้าง ใครท่องสูตรคูณได้ถูกต้องถึงแม่ 12 บ้าง
2. ครูให้นักเรียนที่ยกมือร่วมกันท่องสูตรคูณ

ขั้นสอน

3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าในชีวิตประจำวันของคนเรา ทักษะการบวก ลบ คูณ หารเป็นเรื่องจำเป็น (อาจให้นักเรียนยกตัวอย่างว่า

ทักษะเหล่านี้จำเป็นในกรณีไหน) เช่น แม่นักเรียนให้เงินไปซื้อของให้ที่ตลาด นักเรียนจำเป็นต้องรู้จักการบวกลบให้ถูกต้องจึงจะนับเงินทอนได้

4. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นสองกลุ่มโดยวิธีการนับ (อาจแบ่งเป็น 3 หรือ 4 กลุ่มได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน)
5. ครูแจกเงินปลอมที่มีธนบัตรใบละ 20 บาท 50 บาท 100 บาท 500 บาท และ 1,000 บาท คละกันอยู่ให้กับนักเรียนแต่ละกลุ่มแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนับว่าเงินที่ครูแจกนั้นมีจำนวนเท่าไร
6. ในระหว่างที่นักเรียนแบ่งกลุ่มนับเงิน ครูเดินไปสังเกตตามกลุ่มว่านักเรียนนับเงินอย่างไร
7. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มบอกจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้รับ
8. ครูอธิบายวิธีนับจำนวนเงินบนกระดานให้นักเรียนดู โดยแสดงการนับโดยการคูณ เช่น ธนบัตรใบละ 500 บาท 5 ใบ ธนบัตรใบละ 1,000 บาท 2 ใบ ต้องคูณอย่างไร
9. เมื่อนักเรียนเข้าใจวิธีนับเงินแล้ว ครูแจกของเล่นที่คละชนิดให้กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม (ในกรณีที่ไม่มีของเล่น อาจใช้เป็นแค็ตตาล็อกของเล่นแทน ให้นักเรียนเลือกของเล่น เป็นการสั่งซื้อออนไลน์)
10. ครูให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เป็นร้านขายของเล่น นำของเล่นที่ครูแจกมาเรียงไว้ จากนั้นให้ส่งตัวแทนออกมาซื้อของเล่น แต่กติกาคือ ห้ามซื้อของเล่นให้ตัวเอง ต้องซื้อให้เพื่อนเท่านั้น โดยยังไม่ต้องบอกว่าซื้อให้ใคร การซื้อของเล่นให้ใช้เงินปลอมที่ครูแจกให้ก่อนหน้านี้ เจ้าของร้านขายของเล่นตั้งราคาของเล่นของตน รับเงินและทอนเงินให้ถูกต้อง
11. เมื่อนักเรียนซื้อของเล่นครบแล้ว ครูเรียกนักเรียนแต่ละคนออกมาหน้าชั้นพร้อมของเล่นที่ซื้อให้เพื่อน ครูถามว่าซื้อให้ใคร ครูเรียกคนที่เพื่อนซื้อของเล่นให้ออกมาแล้วถามว่าชอบของเล่นนี้ไหม เพราะ

อะไร เช่น เพื่อนอาจซื้อชุดทำกับข้าวให้เพื่อนผู้หญิง แต่ความจริงแล้วเด็กผู้หญิงคนนั้นอาจอยากได้ลูกบอลมากกว่า

ขั้นสรุป

12. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า ความเชื่อเหมารวมที่ว่าเด็กผู้หญิงต้องชอบของเล่นที่เป็นตุ๊กตา เครื่องครัว หรืออุปกรณ์เสริมสวยอาจไม่จริงเสมอไป เช่นเดียวกัน ไม่จำเป็นเสมอไปที่เด็กผู้ชายต้องชอบปืนหรือรถ เด็กผู้ชายบางคนอาจชอบอุปกรณ์ทำครัวก็เป็นได้ นักเรียนคิดว่าเป็นไปได้ไหม

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. เงินปลอม
2. ของเล่น
3. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบวก ลบ และคูณได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนเข้าใจเรื่องความเชื่อเหมารวม
3. นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มได้

ใบงานวิชาคณิตศาสตร์ (1)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

142

มีแบงก์ 20	ใบ	รวมเป็นเงิน	.....	บาท
มีแบงก์ 50	ใบ	รวมเป็นเงิน	.....	บาท
มีแบงก์ 100	ใบ	รวมเป็นเงิน	.....	บาท
มีแบงก์ 500	ใบ	รวมเป็นเงิน	.....	บาท
มีแบงก์ 1000	ใบ	รวมเป็นเงิน	.....	บาท
รวมเป็นเงินทั้งหมด			.....	บาท

$$(20 \times \dots = \dots) + (50 \times \dots = \dots) + (100 \times \dots = \dots) +$$
$$(500 \times \dots = \dots) + (1000 \times \dots = \dots) = \dots$$

ใบงานวิชาคณิตศาสตร์ (2)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ฝึกคูณ

$20 \times 5 =$

$20 \times 6 =$

$20 \times 8 =$

$50 \times 5 =$

$50 \times 6 =$

$50 \times 8 =$

$100 \times 5 =$

$100 \times 6 =$

$100 \times 8 =$

$500 \times 5 =$

$500 \times 6 =$

$500 \times 8 =$

$1000 \times 5 =$

$1000 \times 6 =$

$1000 \times 8 =$

ใบงานวิชาคณิตศาสตร์ (3)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ลองลบดูบ้างนะคะ

$$35 - 6 =$$

$$23 - 5 =$$

$$58 - 12 =$$

$$57 - 15 =$$

$$140 - 20 =$$

$$150 - 25 =$$

$$475 - 85 =$$

ลองคูณดูนะคะ

$$150 = 25 \times \dots\dots\dots$$

$$100 = 20 \times \dots\dots\dots$$

$$36 = 6 \times \dots\dots\dots$$

$$16 = 5 + \dots\dots\dots$$

$$18 = 6 \times \dots\dots\dots$$

$$200 = 2 \times \dots\dots\dots$$

$$500 = 25 \times \dots\dots\dots$$

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10

การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 3
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	การปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมต่อศาสนสถาน และศาสนวัตถุ
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิก ชนที่ดีและธำรงรักษาพุทธศาสนาและศาสนาที่ ตนนับถือ
ตัวชี้วัด	ส 1.2 ป. 3/1 ปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมต่อสาวก ศาสนสถาน ศาสนวัตถุของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

ฝึกปฏิบัติมารยาทชาวพุทธ เช่น การลุกขึ้นยืนรับ การต้อนรับ การรับ
ส่งสิ่งของแก่พระภิกษุ มารยาทในการสนทนา การสำรวมกิริยามารยาท
การแต่งกายที่เหมาะสมเมื่ออยู่ในวัดและพุทธสถาน การดูแลรักษา
ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจความสำคัญต่อการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อศาสนสถาน และศาสนวัตถุ ของแต่ละศาสนา

ทักษะ

นักเรียนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อสาวก ศาสนสถานและศาสนวัตถุ ของแต่ละศาสนา

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนคิดวิเคราะห์และหาวิธีแก้ปัญหาจากวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกัน ของแต่ละศาสนา นักเรียนเปิดใจรับฟังความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ภาระงานและชิ้นงาน

ภาระงาน นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ

สาระสำคัญ

ศาสนสถานและศาสนวัตถุ เป็นองค์ประกอบหรือสัญลักษณ์ที่สำคัญ ของแต่ละศาสนา เราควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องต่อศาสนสถานและศาสน วัตถุของศาสนาที่ตนเองนับถือ และศาสนาอื่น ๆ เพื่อที่จะได้ใช้ชีวิต ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เกิดความขัดแย้ง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่าในห้องนี้มีใครนับถือศาสนาอะไรบ้าง
2. ครูถามต่อนักเรียนมีเพื่อน หรือคนรู้จักที่นับถือศาสนาอื่นหรือไม่

ขั้นสอน

3. ครูเอารูปภาพ วัด โบสถ์ และมัสยิด ให้นักเรียนดูและถามนักเรียนว่า ทั้ง 3 รูปนี้เรียกว่าอะไร

4. ครูอธิบายว่าทั้งสามรูปเป็นศาสนสถาน หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมของแต่ละศาสนา ครูชี้ที่รูปแล้วถามว่ารู้ไหมว่าแต่ละที่เป็นศาสนสถานของศาสนาอะไร
5. ครูบอกว่าเวลาเข้าไปในศาสนสถานต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสม ส้ารวม แต่งกายเรียบร้อย
6. ครูเอารูปภาพของ พระพุทธรูป ไม้กางเขน และ คัมภีร์อัลกุรอานให้นักเรียนดู และถามว่าเรียกว่าอะไร
7. ครูอธิบายว่าทั้งสามคือ ศาสนวัตถุ หรือวัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนา
8. ครูอธิบายต่อว่าแต่ละศาสนามีข้อควรปฏิบัติต่อศาสนสถานและศาสนวัตถุ เราต้องปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อแสดงความเคารพต่อศาสนา นั้น ๆ
9. ครูเอารูปนักท่องเที่ยวที่วัดพระแก้วนุ่งผ้าถุงให้นักเรียนดู แล้วถามว่าทำไมนักท่องเที่ยวถึงต้องเปลี่ยนผ้าถุงที่วัดพระแก้ว ครูอธิบายว่าเป็นการเคารพต่อสถานที่
10. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่มให้มีสมาชิกที่นับถือศาสนาต่าง ๆ กัน แล้วให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในศาสนสถานและปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุ
11. ครูให้เวลา 20 นาที สำหรับแต่ละกลุ่มเพื่อประชุมและซ้อมการแสดงบทบาทสมมติ ระหว่างนั้นครูเดินไปตามกลุ่มเพื่ออธิบายและให้คำปรึกษา

ขั้นสรุป

12. ครูถามนักเรียนว่าจากที่เพื่อนนำเสนอ เวลาเข้าไปในศาสนสถาน ควรปฏิบัติตนให้ถูกต้อง แต่งกายเรียบร้อย กริยามารยาทสำรวม ปฏิบัติตามกฎของแต่ละศาสนา (เช่น บางพื้นที่ห้ามคนต่างศาสนาเข้าไปบางพื้นที่ห้ามผู้หญิงเข้าไป) เพื่อเป็นการแสดงความเคารพ และเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

รูปภาพศาสนสถานและศาสนวัตถุ

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินจากความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติตัวอย่างถูกต้องในศาสนสถานและต่อศาสนวัตถุ
2. ประเมินจากการร่วมมือในการทำงานกลุ่มและนำเสนองานกลุ่ม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

ใบความรู้

ศาสนสถาน คือ สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา

โบสถ์ เป็นศาสนสถานใน
ศาสนาคริสต์

มัสยิด เป็นศาสนสถานใน
ศาสนาอิสลาม

วัด เป็นศาสนสถานในศาสนาพุทธ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 5
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมไทย
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	ส 2.1 ป. 5/3 เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

วัฒนธรรมไทยมีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย
คุณค่าของวัฒนธรรมกับการดำเนินชีวิต

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนสามารถอธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมในสังคมไทย และปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ทักษะ

นักเรียนแก้ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย นักเรียน
แก้ไขความเชื่อเหมารวมและอคติที่มีต่อคนในภาคต่าง ๆ

สาระสำคัญ

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลายอันเกิดจากการมีถิ่นที่อยู่อาศัย
ต่างกัน สืบเชื้อสายมาจากคนที่มีเชื้อชาติต่างกัน และ นับถือศาสนา
ต่างกัน

151

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่านักเรียนคิดว่าวัฒนธรรมไทยมีอะไรบ้าง
2. ครูเอารูปอาหาร การแต่งกาย ภาษา วิถีชีวิต ที่ไม่ได้อยู่ในกรอบของ
วัฒนธรรมไทยกระแสหลักให้นักเรียนดูแล้วถามนักเรียนว่า เหล่านี้
ถือเป็นวัฒนธรรมไทยหรือไม่

ขั้นสอน

3. ครูอธิบายว่า “วัฒนธรรมไทย” มีความหลากหลาย เพราะคนไทยมี
ความหลากหลาย บางคนเป็นคนไทยเชื้อสายจีน บางคนเป็นคนไทย
เชื้อสายมอญ บางคนนับถือศาสนาอิสลาม บางคนนับถือศาสนาคริสต์
หรือบางคนอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางคนอาศัยอยู่
ในภาคเหนือ ภาคใต้ ก็มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่ทุกคนล้วนเป็นคนไทย
4. ครูถามนักเรียนว่า ใครมาจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ภาคใต้ ภาคกลาง
5. ครูให้นักเรียนจับกลุ่มตามภาคที่เป็นพื้นเพของตนเอง

6. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองว่าวัฒนธรรมในแต่ละภาค ตามความคิดของนักเรียน คืออะไร แล้วเขียนลงใบงานที่ครูเตรียมไว้ (ครูอาจให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ที่นำเสนอภาพวัฒนธรรมของคนในภาคต่าง ๆ ประกอบ เช่น เพลงปักษ์ใต้บ้านเรา เพลงบ้านบนดอย เพลงผู้สาวขาลေး)
7. จากนั้นครูเรียกรวมชั้น แล้วตั้งคำถามกับนักเรียนว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมแต่ละภาคอย่างไร
8. ครูถามนักเรียนว่านักเรียนที่มาจากภาคต่าง ๆ มีใครไม่เป็นไปตามภาพที่นำเสนอบ้างไหม เช่น มีใครไม่พูดภาษาเหนือทั้งที่เป็นคนเหนือไม่รับประทานอาหารเผ็ดทั้งที่เป็นคนใต้
9. ครูให้กลุ่มที่มีสมาชิกมาจากภาคนั้น ๆ แสดงความคิดเห็นว่าจริง ๆ แล้วเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป

10. ครูสรุปว่าถึงแม้ว่าภาคต่าง ๆ จะมีวัฒนธรรมต่างกัน แต่คนในภาคเดียวกันก็มีความหลากหลาย ดังนั้นไม่ควรจะเหมารวมว่า คนภาคนั้นต้องเป็นแบบนี้แบบนั้น

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

รูปภาพของวัฒนธรรมที่แตกต่างของภาคต่าง ๆ วีดิทัศน์

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ ความหมายของวัฒนธรรม จากใบงานและการตอบคำถามในชั้นเรียน
2. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น ตอบคำถาม ถามคำถาม หรือการฟัง และความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

ใบความรู้ วัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทย หมายถึง ทุกอย่างประกอบเป็นวิถีชีวิตของคนไทย
หมายรวมถึงวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ เช่น สถาปัตยกรรม การแต่งกาย อาหาร
ประเพณี การละเล่น เป็นต้น และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ค่านิยม
ความเชื่อ ภาษาพูด

มีอะไรอีกบ้างที่เป็นวัฒนธรรมไทย

153

1.	.....
2.	.....
3.	.....
4.	.....
5.	.....

ใบงาน

วัฒนธรรมไทยหมายถึง

.....

.....

.....

154

จงยกตัวอย่างวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยที่เป็นวัตถุ

1. ....
2. ....
3. ....

วัฒนธรรมไทยที่ไม่เป็นวัตถุ

1. ....
2. ....

ใบงาน
วัฒนธรรมของแต่ละภาคมีอะไรบ้าง

ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน)
ภาคใต้	ภาคกลาง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12

ข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	ส 2.1 ป. 6/5 ติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม คิควิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- แหล่งข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่าง ๆ จากหอบจดหมายเหตุสถานการณ์จริงหรือจดหมายเหตุ
- ประโยชน์จากการติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ

- หลักการเลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสื่อที่ไร้พรมแดน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนเข้าใจวิธีการเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม ถูกต้อง

ทักษะ

นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนตระหนักว่าการรับรู้ข่าวสารเพียงด้านเดียวก่อให้เกิดอคติต่อคนบางกลุ่ม

สาระสำคัญ

ในชีวิตประจำวันของคนเรามีการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การเลือกรับข่าวสารเฉพาะที่จำเป็นและมีประโยชน์จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามว่าทุกวันนี้นักเรียนอ่านข่าว รับรู้ข่าวจากทางไหน (โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ ฟังจากเพื่อน)
2. ครูถามว่านักเรียนเชื่อข้อมูลที่ได้รับมาทุกอย่างไหม

ชั้นสอน

3. ครูอธิบายว่าในปัจจุบันข้อมูลข่าวสารมีมากมาย เราต้องรู้เท่าทัน และมีการตรวจสอบว่าข้อมูลไหนจริง ข้อมูลไหนไม่จริง
4. ข่าวสารบางเรื่องอาจทำให้นักเรียนเกิดอคติกับคนบางกลุ่ม นักเรียนจึงต้องรู้เท่าทันอคติที่อาจก่อตัวขึ้นจากการรับข้อมูลข่าวสาร
5. ครูแจกใบงานที่เป็นข่าวสารด้านลบเกี่ยวกับความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ข่าวแรงงานข้ามชาติผ่านนายจ้าง และให้นักเรียนเขียนลงไปใบงานว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่ออ่านข่าวนั้น
6. ครูให้นักเรียนอ่านข่าวด้านดีเกี่ยวกับคนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (เช่น การบริจาคเงินเพื่อทำบุญ การเป็นจิตอาสา) และเรื่องดี ๆ ที่แรงงานข้ามชาติทำ เช่น เก็บของแล้วส่งคืนให้เจ้าของ บริจาคเงินสร้างวัด
7. ครูแจกใบงานให้นักเรียนเขียนว่าหลังจากอ่านข่าวที่เป็นเรื่องดี ๆ แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร

ชั้นสรุป

8. ครูเรียกรวมชั้นและอธิบายว่าข่าวบางข่าวทำให้เกิดอคติในใจของคนที่อ่านหรือเสพข่าวเหล่านั้นทีละเล็กละน้อยโดยไม่รู้ตัว เพราะฉะนั้นเวลาอ่านข่าวต้องระวังอคติของตนเอง และไม่ควรเสพข่าวด้านเดียว เพราะคนทุกกลุ่มมีทั้งด้านบวกและด้านลบ

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ใบงาน ข่าวสารสองชุด ข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ข่าวเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติทำร้ายนายจ้าง และข่าวเรื่อง การทำความดีของแรงงานข้ามชาติ และชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

<https://www.youtube.com/watch?v=cyTxY3jZ6sk>

<http://www.nationtv.tv/main/content/378553326/>

<https://www.youtube.com/watch?v=kREioBHghSY>

<https://www.youtube.com/watch?v=xpWsdTY>

<https://www.bugaboo.tv/watch/153760>

<https://www.youtube.com/watch?v=acyiNcDwy6M>

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินความรู้เรื่องการเลือกรับรู้ข่าวสาร
2. ประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ในการรับข้อมูลข่าวสาร นักเรียนเปรียบเทียบข่าวสารที่รับมา
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม นักเรียนตระหนักถึงอคติของตนเอง นักเรียนมีทัศนคติที่เปิดกว้าง ไม่เหมารวมว่าคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องเป็นแบบนี้แบบนี้เสมอไป

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13 สิทธิของฉันและเพื่อน ๆ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 5
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	สิทธิของฉันและเพื่อน ๆ
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข
ตัวชี้วัด	ส 2.1 ป. 5/2 เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองจากการละเมิดสิทธิเด็ก

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย

แนวทางการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

นักเรียนรู้และเข้าใจความหมายของสิทธิเด็กคืออะไร และรูปแบบของการละเมิดสิทธิเด็ก

ทักษะ

นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ถึงเหตุผลที่เด็กต้องได้รับความคุ้มครองทางป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิเด็ก

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนเห็นใจเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ

ภาระงานและชิ้นงาน

ภาระงาน นักเรียนทำงานกลุ่มเพื่อแสดงบทบาทสมมติการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก

สาระสำคัญ

เด็กหมายถึงบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี สิทธิเด็กเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับ เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงเพื่อให้เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต หน่วยงานต่าง ๆ จึงควรช่วยกันดูแลเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักเรียนอ่านตัวอย่างการละเมิดสิทธิเด็กในหนังสือเรียน (อาจเรียกให้คนเดียวอ่านให้เพื่อนในห้องฟัง)
2. ครูถามนักเรียนว่า คิดว่าเด็กในตัวอย่างที่หนังสือเรียนยกขึ้นมา ตรงกับการละเมิดสิทธิเด็กข้อไหน และ นักเรียนเคยมีประสบการณ์เห็นเด็กถูกละเมิดสิทธิเหมือนที่กล่าวถึงในหนังสือเรียนหรือไม่

ชั้นสอน

3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทั้งสองตัวอย่างในหนังสือเรียนเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของเด็ก
4. คนทุกคนในระบอบการปกครองประชาธิปไตยมีสิทธิ เด็กก็เช่นเดียวกัน สิทธิบางอย่างเด็กมีมากกว่าผู้ใหญ่ เช่น สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง เพราะว่าเด็กเป็นผู้ที่อ่อนแอ ปกป้องตนเองไม่ได้ หรือสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา เช่น ได้รับการศึกษา ได้รับการเลี้ยงดู เพื่ออนาคตในวันข้างหน้าของเด็กเอง การละเมิดสิทธิเด็ก เช่น การบังคับให้เด็กทำงาน ก่อนวัยอันควร การทำร้ายร่างกายและจิตใจของเด็ก การทอดทิ้งไม่ดูแลเด็ก
5. ครูถามว่านักเรียนเคยเห็นเพื่อน หรือคนรู้จัก ถูกละเมิดสิทธิเด็กบ้างหรือไม่ อย่างไร
6. ครูพูดต่อว่าบางครั้งครอบครัวก็ละเมิดสิทธิเด็ก แต่บางครั้งก็เป็นสถานการณ์ที่แก้ไขลำบาก
7. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ครูยกตัวอย่างสถานการณ์ เด็กลูกแรงงานข้ามชาติเข้าเรียนในโรงเรียนของนักเรียนจนถึงชั้น ป. 3 แต่ถูกครอบครัวบอกให้ออกจากโรงเรียนเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงาน เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์เช่นนี้เป็นการละเมิดสิทธิเด็กหรือไม่ นักเรียนจะแก้ปัญหายังไง ครูใช้เวลา 10 นาที ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดแล้วออกมานำเสนอในรูปของการแสดงบทบาทสมมติ

ชั้นสรุป

8. หลังจากแต่ละกลุ่มนำการแสดงบทบาทสมมติและวิธีการแก้ไขปัญหา ครูสรุปว่าสถานการณ์นี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อย โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ

9. วิธีการแก้ปัญหา มีหลายอย่าง เช่น อาจขอให้ครูไปพูดโน้มน้าวพ่อแม่ ว่าถ้าเด็กได้เรียนหนังสือในอนาคตจะได้ทำงานดี ๆ กว่าตอนนี้ หรือถ้าเด็กข้ามชาติคนนั้นเรียนดี โรงเรียนอาจพิจารณาให้ทุนการศึกษา นักเรียนอาจช่วยเรียไรเงินเป็นทุนการศึกษาให้เพื่อน อาจทำกิจกรรมเพื่อหาทุนการศึกษาให้เพื่อน เป็นต้น
10. ครูถามเพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าในกรณีนี้สิทธิในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี เด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติ ได้รับสิทธินี้ด้วยหรือไม่

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

รูปภาพแสดงตัวอย่างการละเมิดสิทธิเด็ก (รูปเด็กขอลาน รูปแรงงานเด็ก ใบงานเกี่ยวกับสถานการณ์ละเมิดสิทธิเด็ก)

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินว่านักเรียนมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง และสิทธิของเด็กคนอื่น
2. ประเมินจากการมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ
3. ประเมินจากพฤติกรรมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการเปิดใจรับฟังความเห็นที่แตกต่าง ในชั้นเรียน

ใบงานเรื่องสิทธิเด็ก

1. นักเรียนคิดว่าเด็กที่เป็นลูกหลานแรงงานข้ามชาติมีสิทธิในการได้รับการศึกษาหรือไม่

.....

2. จงให้เหตุผล

.....

.....

3. ในรูปต่อไปนี้เป็นภาระละเมิดสิทธิเด็กเรื่องใด

4. รูปเด็กขายพวงมาลัย .....

5. รูปเด็กโดนผู้ปกครองทำร้ายร่างกาย.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14

ชาวต่างชาติกับการค้าในสมัยอยุธยา

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชา	ประวัติศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 5
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ชาวต่างชาติกับการค้าในสมัยอยุธยา
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	<p>ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p>
ตัวชี้วัด	<p>ส 4.2 ป. 5/2 อภิปรายอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทยปัจจุบันโดยสังเขป</p>

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

การเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติในสังคมไทย เช่น อาหาร ภาษา การแต่งกาย ดนตรี โดยระบุลักษณะสาเหตุและผลโดยสังเขป อิทธิพลที่หลากหลายของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยสังเขป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่าคิดว่าเศรษฐกิจของอยุธยาเป็นอย่างไร คิดว่ามีใครค้าขายกับอยุธยาบ้าง เพราะอะไร

ขั้นสอน

2. ครูอธิบายถึงคนต่างชาติที่อยู่ในอยุธยาว่ามีใครบ้าง เข้ามาในระยะใด และสินค้าที่ขายก็ต่างกัน
3. ครูอธิบายถึงสาเหตุที่อยุธยารุ่งเรืองทางการค้า เพราะทำเลที่ตั้ง

ขั้นสรุป

4. ครูสรุปถึงเศรษฐกิจสมัยอยุธยาอีกครั้ง
5. ครูให้นักเรียนเปรียบเทียบระหว่างชาวต่างชาติในอยุธยา กับชาวต่างชาติในสมุทรสาคร (หรือจังหวัดที่นักเรียนอาศัยอยู่) และเปรียบเทียบเศรษฐกิจของสมุทรสาครว่าเจริญหรือไม่ นักเรียนคิดว่าเพราะอะไร

สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้การสอน

ฟิวเจอร์บอร์ดที่มีรูปภาพคนต่างชาติ และสินค้า ใบความรู้เกี่ยวกับชาวต่างชาติในกรุงศรีอยุธยา

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1. ประเมินความเข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมที่หลากหลายในสมัยอยุธยา
2. ประเมินความสามารถในการคิดเชื่อมโยงความคล้ายคลึงระหว่างเศรษฐกิจสมัยอยุธยากับเศรษฐกิจของสมุทรสาคร (หรือจังหวัดที่นักเรียนอาศัยอยู่)
3. ประเมินทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนจากการตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 เครื่องแต่งกายของเรา

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ศิลปะ
สาระการเรียนรู้ที่ 1	ทัศนศิลป์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 5
แผนการจัดการเรียนรู้	เครื่องแต่งกายของเรา
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ศ. 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างาน ทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล
ตัวชี้วัด	ศ 1.2 ป.5/2 อภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
สาระการเรียนรู้แกนกลาง	งานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. นักเรียนเข้าใจและเห็นตัวอย่างงานศิลปะที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เครื่องแต่งกาย
2. นักเรียนรู้จักเครื่องแต่งกายของตนเอง และเครื่องแต่งกายประจำชาติ (ชาติพันธุ์) ของเพื่อนร่วมชั้นเรียน
3. นักเรียนสามารถอธิบายได้ว่าเครื่องแต่งกายในวัฒนธรรมของตนเอง มีความหมายอย่างไร

ทักษะ

นักเรียนนำเสนอเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของตนเองได้ และอธิบายได้ว่าเครื่องแต่งกายมีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไร

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนแลกเปลี่ยนและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านเครื่องแต่งกายของเพื่อนร่วมชั้น โดยแสดงความสนใจ และไม่ดูถูกวัฒนธรรมของเพื่อนร่วมชั้น

ภาระงานและชิ้นงาน

ภาระงาน นักเรียนในแต่ละกลุ่มออกมาแสดงเครื่องแต่งกายประจำชาติ หรือเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์

สาระสำคัญ

งานทัศนศิลป์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันมีลักษณะและรูปแบบที่ต่างกันไป นักเรียนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อสามารถระบุและบรรยายได้ว่างานทัศนศิลป์ที่เห็นมีลักษณะ และรูปแบบเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจผลงานแต่ละชิ้นมากยิ่งขึ้น

งานทัศนศิลป์ในแต่ละท้องถิ่นเกิดจากการดำรงชีวิต ความเชื่อ การนับถือศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ทำให้งานศิลปะ เช่น เครื่องแต่งกายของแต่ละท้องถิ่นที่สะท้อนวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีเอกลักษณ์ของตนเอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูเกริ่นให้นักเรียนฟังว่างานศิลปะมีอยู่รอบตัวเรา และถามนักเรียนว่ามีงานศิลปะอะไรที่อยู่ในชีวิตประจำวันบ้าง
2. ครูยกตัวอย่างว่า “เครื่องแต่งกาย” เป็นงานศิลปะอย่างหนึ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ลายผ้า ของแต่ละพื้นที่ก็แตกต่างกัน สะท้อนความเชื่อของแต่ละพื้นที่

ขั้นสอน

3. ครูให้นักเรียนไปค้นคว้าจากเอกสาร หรือจากการสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายประจำชาติกลุ่มชาติพันธุ์และความหมายแล้ว ออกมานำเสนอให้เพื่อนร่วมชั้นดู
4. ครูอาจให้นักเรียนไทยสวมเครื่องแต่งกายประจำชาติพันธุ์ แล้วให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเจ้าของเครื่องแต่งกายเป็นผู้บรรยายให้เพื่อนร่วมชั้นฟังเกี่ยวกับความหมายของเครื่องแต่งกาย
5. ครูถามว่าเครื่องแต่งกายเหล่านี้ใส่ในโอกาสใด และนักเรียนเคยใส่หรือไม่

ขั้นสรุป

6. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่าศิลปะมีอยู่รอบตัวเรา ศิลปะแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน ไม่ได้หมายความว่าของใครดีกว่าใคร ความงามในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นเราไม่ควรตัดสินคนอื่น

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

เครื่องแต่งกายประจำชาติ หรือชาติพันธุ์ของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ใบความรู้เรื่องเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนเข้าใจวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาในเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์
2. นักเรียนร่วมมือกันทำงานกลุ่มให้ลุล่วงตามที่ได้รับมอบหมาย
3. นักเรียนยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชั้นเรียน ไม่ล้อเลียนเครื่องแต่งกายของเพื่อนกลุ่มชาติพันธุ์

รูปภาพการจัดการเรียนรู้

172

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16

เข้าใจระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 3	เศรษฐศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	เข้าใจระบบเศรษฐกิจ
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ
ตัวชี้วัด	ส 3.1 ป. 6/1 อธิบายบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ ส 3.1 ป. 6/2 อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. บทบาทของผู้ผลิตที่มีคุณภาพ เช่น คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบต่อสังคม วางแผนก่อนเริ่มลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาด และการสูญเสีย
2. คุณค่าและประโยชน์ของผู้บริโภคที่รู้เท่าทันที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. นักเรียนเข้าใจบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ และผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน
2. นักเรียนเข้าใจมุมมองที่แตกต่าง จากทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค แรงงาน และเจ้าของวัตถุดิบ
3. นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ

ทักษะ

นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มนำเสนอต่อหน้าเพื่อนในชั้นได้

นักเรียนฝึกทักษะการรับมือกับการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ผลิตที่ไม่มีการยาบรณ

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนเข้าใจและเห็นใจคนที่มีบทบาทต่าง ๆ กันในระบบการผลิต เช่น แรงงาน เจ้าของวัตถุดิบ ผู้บริโภค ผู้ผลิต

นักเรียนเปิดใจและยอมรับเพื่อนในชั้นเรียนที่อาจมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคมและเชื้อชาติต่างจากตนเอง

ภาระงานและชิ้นงาน

ภาระงาน: การแบ่งกลุ่มกันแสดงบทบาทสมมติตามที่ครูกำหนด

สาระสำคัญ

ในระบบการผลิตและการบริโภคมีผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เช่น ผู้ผลิต ผู้บริโภค แรงงาน เจ้าของวัตถุดิบ เจ้าของทรัพยากร แต่ละส่วนมีบทบาทและความรับผิดชอบและความต้องการแตกต่างกัน ผู้ผลิตที่มีคุณภาพที่มีคุณภาพ คือ ผู้ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และมีจรรยาบรรณ ผลิตสินค้าที่ดีมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการวางแผนก่อนเริ่มลงมือทำ

กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความผิดพลาดและการสูญเสีย เป็นต้น ผู้บริโภคที่ดีต้องรู้เท่าทันต่อกลไกทางการตลาด มีความพอเพียงในการบริโภค ส่วนแรงงานมีบทบาทคือ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้คุ้มค่าจ้าง ถึงแม้บทบาทที่เหมาะสมของแต่ละฝ่ายจะเป็นเช่นที่กล่าวมา แต่ในความเป็นจริง แต่ละฝ่ายมีความต้องการที่ต่างกัน เช่น มีผู้ผลิตจำนวนมากไม่น้อยที่หวังผลกำไรเป็นอันดับแรก มีการกดราคาค่าจ้างแรงงาน กดราคาการซื้อวัตถุดิบ หรือผู้บริโภคที่ต้องการสินค้าที่ราคาต่ำโดยไม่สนใจว่าสินค้านั้น ๆ จะผลิตจากวัตถุดิบที่ไม่ได้คุณภาพ หรือใช้แรงงานเถื่อน หรือแรงงานเด็กในการผลิต หรือแรงงานที่ต้องการค่าแรงสูง แต่ทำงานไม่คุ้มค่าเป็นต้น เพราะฉะนั้นการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค แรงงาน และเจ้าของวัตถุดิบที่ดี ต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงส่วนประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น ผู้บริโภคและผู้ผลิตต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตแรงงาน แหล่งที่มาของวัตถุดิบ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูถามนักเรียนว่าเคยซื้อสินค้า หรือไม่ เมื่อซื้อคำนึงถึงอะไร
2. ครูถามนักเรียนว่าเคยผลิตอะไรขายหรือไม่ เมื่อขายคำนึงถึงอะไร
3. ครูถามนักเรียนว่าเคยทำงานแลกเงินหรือไม่ คำนึงถึงอะไร

ขั้นสอน

4. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังถึงองค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจว่ามีอะไรบ้าง (ผู้ผลิต แรงงาน ผู้บริโภค ทูณ)
5. ครูอธิบายถึงความหมายและบทบาทของแต่ละองค์ประกอบในระบบเศรษฐกิจ
6. ครูอธิบายลักษณะของแรงงาน เช่น แรงงานมีทักษะ แรงงานกึ่งทักษะ แรงงานไม่มีทักษะ แล้วถามนักเรียนว่าอยากเป็นแรงงานแบบไหน

7. ครูแจกใบงานให้นักเรียนกรอกข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน
8. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม โดยให้ในแต่ละกลุ่มมีทั้งผู้ผลิตแรงงาน เจ้าของวัตถุดิบ เช่น เกษตรกร และผู้บริโภค โดยให้กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ผลิตที่เห็นแก่กำไร อีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ผลิตที่มีจรรยาบรรณ (หรืออาจแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้ผลิต แรงงาน ผู้บริโภค เกษตรกร)
9. ครูให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ โดยผู้ผลิตพยายามต่อรองกับแรงงาน และเจ้าของวัตถุดิบ ส่วนแรงงานและผู้บริโภคแสดงบทบาทโดยการรักษาสีทธิและผลประโยชน์ของตนเอง และผู้บริโภคแสดงบทบาทสมมติเป็นผู้ซื้อสินค้า (ครูสอดแทรกความรู้เรื่องค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในจังหวัดของนักเรียน)
10. ครูให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ

ขั้นสรุป

11. ครูให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในตอนที่ได้แสดงบทบาทสมมติว่าในบทบาทที่ตนเองเป็นนั้นตนเองคำนึงถึงอะไรเป็นหลัก และในความเป็นจริงเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบไหน
12. ครูถามนักเรียนว่าครอบครัวของนักเรียนมีประสบการณ์ร่วมบางส่วนไหนของการแสดง
13. ครูชี้ให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างของคนในบทบาทต่างกัน

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. สินค้า
2. วัตถุดิบ เช่น ผัก ผลไม้พลาสติก
3. เงินปลอม

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินว่านักเรียนเข้าใจความหมายขององค์ประกอบของระบบเศรษฐกิจ รู้จักบทบาทของแต่ละองค์ประกอบ และรู้ถึงประสบการณ์ของแต่ละองค์ประกอบผ่านการแสดงบทบาทสมมติ
2. ประเมินความสามารถของนักเรียนในการเชื่อมโยงเนื้อหาที่ครูสอนเข้ากับประสบการณ์ได้
3. ประเมินทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม
4. ประเมินว่านักเรียนมีความเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลายของเพื่อนร่วมชั้นหรือไม่

ใบความรู้ ผู้ผลิตและผู้บริโภค

ผู้ผลิต คือ ผู้ที่นำทรัพยากรและปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน มาทำให้เกิดเป็นสินค้า และบริการเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคโดยมีผลกำไรเป็นสิ่งตอบแทนในการผลิต

178

เจ้าของโรงงาน

เจ้าของกิจการส่วนตัว

เกษตรกร

ชาวประมง

เจ้าของร้านเสริมสวย

คนขับรถแท็กซี่

ใบความรู้

ปัจจัยการผลิต แรงงาน

ปัจจัยการผลิต

1. ที่ดิน คือ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิต เช่น ที่ดิน บ่อ ปลา บ่อกุ้ง
2. แรงงาน กำลังกาย ความคิด สติปัญญา ที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ
3. ทุน สิ่งนำมาใช้ในการผลิต เช่น เงิน เครื่องมือ เครื่องจักร
4. ผู้ประกอบการ หรือ ผู้ผลิต คือ ผู้ที่รวบรวมปัจจัยการผลิตทั้ง 3 เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นสินค้าและบริการ

แรงงาน หรือเรียกอีกอย่างว่า **ทรัพยากรมนุษย์** ถือเป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่ง แรงงานแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ 1) แรงงานมีทักษะ หมายถึง แรงงานที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ใช้ฝีมือและทักษะที่ฝึกฝนมาในการประกอบอาชีพ (แพทย์ วิศวกร นักบิน นักวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น) 2) แรงงานกึ่งทักษะ (ช่างไม้ ช่างเทคนิค ช่างทำผม พนักงานบริษัท พนักงานขาย เป็นต้น) และ 3) แรงงานไม่มีทักษะ เป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการฝึกฝนมาก่อน ใช้กำลังกายในการทำงาน (เช่น กรรมกรใช้แรงงาน พนักงานเสิร์ฟ แรงงานในสวน แรงงานในปั้มน้ำมัน เป็นต้น) ผู้ที่เป็นแรงงานได้รับค่าตอบแทน หรือค่าจ้างเป็นผลตอบแทน

ใบงาน ระบบเศรษฐศาสตร์กับชีวิตของฉัน

1) พ่อของฉันประกอบอาชีพ

.....

- 1) ผู้ผลิต 2) แรงงานมีทักษะ 3) แรงงานกึ่งทักษะ 4) แรงงานไม่มีทักษะ

2) แม่ของฉันประกอบอาชีพ

.....

- 1) ผู้ผลิต 2) แรงงานมีทักษะ 3) แรงงานกึ่งทักษะ 4) แรงงานไม่มีทักษะ

3) ฉันเคยทำงานเป็น

.....

- 1) ผู้ผลิต 2) แรงงานมีทักษะ 3) แรงงานกึ่งทักษะ 4) แรงงานไม่มีทักษะ

4) สินค้าหรือบริการที่พ่อของฉันผลิต

.....

5) สินค้าหรือบริการที่แม่ของฉันผลิต

.....

6) สินค้าหรือบริการที่ฉันผลิต

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระการเรียนรู้ที่ 3	เศรษฐศาสตร์
ระดับชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6
ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ
เวลาที่ใช้	1 ชั่วโมง
มาตรฐานการเรียนรู้	ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของ การร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก
ตัวชี้วัด	ส 3.2 ป. 6/1 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล ส 3.2 ป. 6/2 ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใน ท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคารและรัฐบาลที่มีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างสังเขป เช่น การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รายได้และรายจ่าย การออมกับธนาคาร การลงทุน

2. การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจเพื่อประสานประโยชน์ในท้องถิ่น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านและกองทุนหมู่บ้าน

จุดประสงค์การเรียนรู้

ความรู้

1. นักเรียนเข้าใจปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การถูกเลิกจ้าง การถูกกดค่าแรง การที่ผลผลิตราคาตกต่ำ
2. นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ

ทักษะ

1. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจใกล้ ๆ ตัว
2. นักเรียนฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจโดยการรวมกลุ่ม

คุณธรรม จริยธรรม/คุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียน ร่วมมือกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจ

สาระสำคัญ

ระบบเศรษฐกิจประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่เรียกว่า “หน่วยเศรษฐกิจ” ซึ่งหมายถึง องค์กรหรือสถาบันที่ทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ หน่วยเศรษฐกิจหลัก จำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) หน่วยครัวเรือน 2) หน่วยธุรกิจ และ 3) หน่วยรัฐบาล หน่วยเศรษฐกิจทั้งสามหน่วยนี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ หน่วยครัวเรือนทำหน้าที่เป็นเจ้าของปัจจัยในการผลิต คือ แรงงาน ที่ดิน หรือเป็นผู้ประกอบการ หน่วยธุรกิจเป็นผู้รวบรวมปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น แรงงาน ทุน ที่ดิน มาผลิตเป็นสินค้าและบริการ หน่วยรัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุม ดูแล

ให้การผลิตและการบริโภคเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและการลงทุนเพื่อประโยชน์ของรัฐ และเป็นผู้ที่จัดเก็บภาษีของรัฐ

ในชีวิตประจำวันของนักเรียนย่อมต้องเคยได้ยินข่าวเกี่ยวกับปัญหาในระบบเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ ปัญหาการกดขี่แรงงาน ปัญหา นายจ้างเลิกจ้างงานอย่างไม่ยุติธรรม ปัญหาการผูกขาดการขายสินค้าโดยนายทุนรายใหญ่ บางปัญหานักเรียนอาจเคยประสบด้วยตนเอง การเข้าใจและฝึกทักษะในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนรับมือกับปัญหาได้ วิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นในระดับหน่วยครัวเรือน คือ การรวมกลุ่ม การต่อรอง รวมถึงการวางแผนการผลิต

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจมาให้ให้นักเรียนดู เช่น ปัญหา ยางพารา ราคาตกต่ำ สับปะรดราคาตกต่ำ พนักงานประท้วง เพราะถูกเลิกจ้างกะทันหันและไม่ได้รับเงินทดแทน
2. ครูถามนักเรียนว่าปัญหาเหล่านี้เคยเกิดขึ้นกับครอบครัวนักเรียน หรือคนใกล้ตัวของนักเรียนหรือไม่

ขั้นสอน

3. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังถึงที่มาของปัญหาเศรษฐกิจต่อไปนี้
  - 1) ผลผลิตราคาตกต่ำ เช่น ยางพารา ข้าว สับปะรด
  - 2) การถูกเลิกจ้าง ว่ามาจากหลายสาเหตุรวมกัน เช่น ผลผลิตตกต่ำเกิดจากการผลิตมากเกินไป ความต้องการ ตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป การตัดราคาของผู้ผลิตบางกลุ่ม นโยบายทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบในระยะยาว
4. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นสองกลุ่มโดยวิธีการนับ

5. ครูแจกเหตุการณ์สมมติเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
6. ครูให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเหล่านั้น และ ออกมาแสดงบทบาทสมมติให้เพื่อนในชั้นดู

ขั้นสรุป

7. ครูให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในการทำกิจกรรมนี้ และให้นักเรียนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ
8. ครูบอกนักเรียนว่าสิ่งสำคัญคือ การร่วมมือกัน รวมกลุ่มกันเพื่อหาแนวทางแก้ไข เช่น เมื่อผลผลิตราคาตกต่ำ การรวมกลุ่มกันและตกลงราคากลางร่วมกันจะช่วยตรึงราคาของผลผลิตไม่ให้ตกต่ำไปกว่านี้ หรือการถูกเลิกจ้างกะทันหัน การรวมกลุ่มกันจะช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองกับนายจ้างได้

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจ
2. อุปกรณ์เพื่อแสดงบทบาทสมมติ

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจ เข้าใจถึงความปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ
2. ประเมินความสามารถของนักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาที่ครูสอนเข้ากับประสบการณ์ได้ นักเรียนฝึกทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม
3. ประเมินว่านักเรียนมีความเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลายของเพื่อนร่วมชั้น

การบูรณาการเข้ากับกิจกรรมหรือหน่วยการเรียนรู้ในวิชาอื่น

อาจบูรณาการกับวิชาอื่น โดยการสอดแทรกเนื้อหา เช่น ให้คนที่เป็นผู้ผลิตคิดต้นทุนของวัตถุดิบและแรงงานในการตั้งราคา โดยบูรณาการกับวิชาคณิตศาสตร์ หรือให้ผู้ผลิตคิดถึงแผนการตลาด การโฆษณา โดยบูรณาการกับวิชาภาษาไทย หรือบูรณาการเข้ากับหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่องกฎหมายที่ควรรู้ เช่น กฎหมายแรงงาน เป็นต้น

ใบความรู้

ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยเศรษฐกิจ

- 1) หน่วยครัวเรือน หมายถึง หน่วยของบุคคลหรือครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นแรงงาน หรือเจ้าของวัตถุดิบ หรือที่ดิน หรือเป็นผู้ประกอบการในหน่วยการผลิต นอกจากนี้หน่วยครัวเรือนยังทำหน้าที่เป็นผู้บริโภคอีกด้วย
- 2) หน่วยธุรกิจ หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่นำปัจจัยการผลิต (แรงงาน พูน ที่ดิน วัตถุดิบ) มาทำการผลิตสินค้าและบริการ หน่วยธุรกิจมีหลายแบบ เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างสรรพสินค้า โรงงาน
- 3) หน่วยรัฐบาล หมายถึง หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล สนับสนุนให้การผลิตและการบริโภคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และประเทศ หน่วยรัฐบาลที่ทำหน้าที่นี้เช่น สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานส่งเสริมการลงทุน กรมสรรพากร กรมแรงงาน เป็นต้น

ใบงาน

ปัญหาทางเศรษฐกิจ

ในชีวิตประจำวันของนักเรียนคงจะเคยอ่านข่าว หรือเคยประสบเกี่ยวกับปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่บ้าง ให้นักเรียนปรึกษากันในกลุ่มว่าหากเกิดปัญหาเศรษฐกิจต่อไปนี้จะวิธีแก้ปัญหายังไง

- 1) ผู้ปกครองนักเรียนทำงานเป็นแรงงานในโรงงานแห่งหนึ่ง ตามกฎหมายแรงงานระบุว่า ค่าแรงขั้นต่ำในจังหวัดที่นักเรียนอาศัยอยู่ คือ 325 บาทต่อวัน อย่างไรก็ตาม นายจ้างจ่ายให้แค่ผู้ปกครองนักเรียนเป็นจำนวน 270 บาทต่อวัน นักเรียนจะช่วยผู้ปกครองแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร
- 2) ผู้ปกครองของนักเรียนและพนักงานในโรงงานเดียวกันถูกเลิกจ้างกะทันหันโดยไม่มีการบอกล่วงหน้า และไม่มีการจ่ายเงินชดเชย ถ้านักเรียนเป็นผู้ที่ถูกเลิกจ้างเหล่านั้นจะแก้ไขปัญหายังไง
- 3) ครอบครัวของนักเรียนทำอาชีพปลูกสับปะรดขาย ในปีที่ผ่านมาเมื่อนำสับปะรดไปขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ราคาที่ได้ต่ำมากเนื่องจากพ่อค้าให้เหตุผลว่าสับปะรดค้างสต็อกในโรงงานอยู่หลายตันระบายไม่ทัน ทำให้ไม่สามารถซื้อสับปะรดได้ในราคาสูงเหมือนในอดีต ครอบครัวของนักเรียนรวมทั้งผู้ปลูกสับปะรดรายอื่น ตกอยู่ในสถานะ “กลืนไม่เข้าคายไม่ออก” หมายความว่า ถ้าขายก็จะได้ราคาต่ำมากจนไม่คุ้มกับทุนที่ลงไป ถ้าไม่ขายสับปะรดก็จะเน่าเสีย ประกอบกับไม่มียานพาหนะที่จะนำสับปะรดไปขายที่ตลาดใหญ่ ๆ ถ้าเป็นนักเรียนจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร

รูปภาพจากการจัดการเรียนรู้

188

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน

6.3 ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ข้อควรระวัง: การจัดกิจกรรมเหล่านี้มุ่งส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยไม่สร้างปมด้อยให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างจากคนอื่น

1) กิจกรรม “นี่คือตัวฉัน”

เวลาที่ใช้

1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 15 - 20 คน

ลักษณะของกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อน รวมทั้งยอมรับวัฒนธรรมของเพื่อน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะพัฒนา:

1. การรู้จักตัวเอง (ผ่านการเลือกสิ่งของที่แทนตัว)
2. การยอมรับผู้อื่น (ไม่หัวเราะเพื่อนเวลาเพื่อนเลือกสิ่งของ)
3. การทำงานเป็นทีม (เกมยิงเรือ) การตระหนักว่าท่ามกลางความแตกต่าง เช่น ความแตกต่างทางด้านสัญชาติ ภาษา ทุกคนก็มีสิ่งที่เหมือนกัน (จากผลไม้ สัตว์ หรืออาหารที่เลือกเหมือนกัน)
4. ทักษะเรื่องความไว ความมีสติ (เกมยิงเรือ)

อุปกรณ์ ผลไม้ของเล่น อาหารของเล่น รูปสัตว์ของเล่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ก่อนที่จะมีการทำกิจกรรม ครูให้นักเรียนหลับตา จากนั้นครูถามนักเรียนว่าใครเป็นนักเรียนไทยยกมือขึ้น จากนั้นถามว่าใครเป็นนักเรียนข้ามชาติยกมือขึ้น การทำเช่นนี้เพื่อไม่ให้นักเรียนข้ามชาติเกิดปมด้อย
2. ครูเอาผลไม้ อาหาร รูปสัตว์ มากองแล้วอธิบายทีละอย่าง
3. ให้นักเรียนเลือกผลไม้ อาหาร และรูปสัตว์ที่แทนตัวนักเรียนได้ดีที่สุด
4. ให้นักเรียนออกมาเล่าให้เพื่อนฟังว่าทำไมเลือกผลไม้ อาหาร และสัตว์เหล่านั้น นักเรียนมีลักษณะอะไรเหมือนผลไม้เหล่านั้น
5. ให้นักเรียนที่เลือกผลไม้ รูปสัตว์ หรือ อาหาร แบบเดียวกันจับกลุ่มด้วยกัน
6. ให้นักเรียนตั้งชื่อกลุ่ม เพื่อเล่นเกมยิงเรือ เช่น “กลุ่มกล้วยน้ำว้า” “กลุ่มส้มเขียวหวาน”
7. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มยืนเรียงกันเป็นแถวเรียงหนึ่ง ประจันหน้ากัน
8. อธิบายขั้นตอนการเล่นเกมยิงเรือ ก่อนอื่นให้นักเรียนเลือกคนประจำตำแหน่งต่าง ๆ เช่น กัปตัน คือคนที่อยู่หน้าสุด ทำหน้าที่ยิงนายท้าย คือ คนที่อยู่หลังสุด คอยขานชื่อเรือของตัวเอง
9. อธิบายลำดับขั้นตอนการยิง: เริ่มจากสมาชิกในกลุ่มที่ยืนหลังสุดขานชื่อเรือ “เรือกล้วยน้ำว้า” คนถัดมาพูดว่า “เตรียมพร้อม” คนต่อไปพูด “บรรจุกระสุน” คนถัดมาพูดว่า “เล็งเป้า” คนถัดมาพูดว่า “เตรียมยิง” และคนถัดมาพูดว่า “ยิง” ตามลำดับ สุดท้ายกัปตันเรือ (คนยืนหน้าสุด) พูดว่า “ยิงเรือส้มเขียวหวาน ตูม” ในขั้นตอนทั้งหมดถ้ามีสมาชิกในกลุ่มพูดผิด เรือลำนั้นจะล่มทั้งลำ เพราะฉะนั้นสมาชิกในกลุ่มต้องมีความสามัคคีกัน

หมายเหตุ: สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาจเปลี่ยนชื่อเรือให้ยากขึ้น เช่น เรือเข้าพาดผัดฟักเย็นพาดฟักผัด เรือยักษ์ใหญ่ไต่ยักษ์เล็ก เรือข้ามเขี้ยวคว่ำเข้าข้ามขาวคว่ำดำ เรือรถยนต์ล้อวางรถรางล้อเหล็ก เรือยายกินลำไยน้ำลายยายไหลย่อย

* สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถ้าเกมยิงเรือยากเกินไป อาจเปลี่ยนเป็นเกมเก้าอี้ดนตรี โดยวิทยากรจะเป็นคนขานชื่อสิ่งที่นักเรียนเลือก เช่น กกล้วย นก กระต่าย นักเรียนเหล่านั้นจะต้องลุกขึ้นแล้วหาที่นั่งให้ได้

ผลจากการจัดกิจกรรม

นักเรียนไม่อายที่จะพูดเกี่ยวกับตัวเอง เช่น นักเรียนบางคนบอกว่าเลือกช้างเพราะตนเองอ้วน นักเรียนบางคนเลือกกล้วยโดยให้เหตุผลว่าที่บ้านปลูกและขายกล้วย

2) กิจกรรมนกระจอกเข้ารัง

เวลาที่ใช้

1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 15 - 20 คน

ลักษณะของกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อน รวมทั้งยอมรับสิ่งที่เพื่อนเป็น

192

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา:

นักเรียนไม่อายที่จะพูดเรื่องเกี่ยวกับตนเองให้เพื่อนรู้จัก นักเรียนรู้จักเพื่อนและพัฒนาทักษะในการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเพื่อน ผ่านการเล่นเกมรังนก ให้เพื่อนเข้ามาอยู่ในรัง หรือยอมเข้ามาอยู่ในรังของเพื่อน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
2. ครูถามนักเรียนว่าใครอยู่ ป. 1 ยกมือขึ้น
3. ครูถามต่อว่าใครอยู่ ป. 2 ยกมือขึ้น (อาจเปลี่ยนเป็นคำถามอื่น (ดูท้ายกิจกรรม)
4. ครูบอกว่าให้ ป. 2 เป็นรัง แล้ว ป. 1 เป็นนก
5. ครูขานใจหทัยจำนวนรังและจำนวนนกในรัง เช่น รัง 2 นก 3 แปลว่านักเรียน ป. 2 ที่เป็นรังต้องจับกัน 3 คน แล้ว นักเรียน ป. 1 ที่อยู่ในรังต้องมี 2 คน
6. เล่นแบบนี้ไปประมาณ 5 นาที พอให้นักเรียนรู้จักวิธีเล่น
7. ครูเรียกรวมให้นั่งเป็นวงกลมเหมือนเดิม ครูเปลี่ยนคำถามใหม่ เปลี่ยนคนเป็นรัง และคนเป็นนก เช่น ครูถามว่า ใครพูดได้ 1 ภาษา

ให้เป็นนก ใครพูดได้มากกว่า 1 ภาษาเป็นรัง โดยครูถามว่าพูดภาษาอะไรได้บ้าง

8. หลังจากนั้นครูขานโจทย์จำนวนรังและนก (ข้อ 5) ครูเปลี่ยนจำนวนรังและนกไปเรื่อย ๆ
9. ครูเรียกรวมเป็นวงกลม ครูเปลี่ยนคำถาม ว่าใครเกิดราชบุรี ยกมือขึ้น ใครเกิดที่อื่นยกมือขึ้น ครูถามว่าคนที่เกิดที่อื่นเกิดที่ไหนบ้าง
10. ครูบอกว่าใครเกิดราชบุรีเป็นรัง คนเกิดที่อื่นเป็นนก ครูถามว่าเกิดที่ไหน
11. ครูขานจำนวนนกและรังใหม่

คำถาม

1. ใครเป็นผู้หญิง ใครเป็นผู้ชาย
2. ใครเกิดราชบุรี ใครเกิดที่อื่น (ครูถามว่าเกิดที่ไหน)
3. ใครพูดได้ 1 ภาษา ใครพูดได้มากกว่า 1 ภาษา (ครูถามว่า พูดภาษาอะไรได้อีก)

3) กิจกรรมเก้าอี้ดนตรีนั่งด้วยกัน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจำนวน 15 - 20 คน

ลักษณะของกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีความสามัคคี

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา: นักเรียนมีความสามัคคี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม มีเก้าอี้เท่าจำนวนคน
2. ครูอธิบายกติกาการเล่นเก้าอี้ดนตรี
3. ครูเปิดเพลงแล้วหยุดเพลงเพื่อตั้งเก้าอี้ออกตัวหนึ่ง เมื่อนักเรียนทุกคนนั่งเก้าอี้จะเหลือนักเรียน 1 คน
4. ครูให้นักเรียนคนนั้นมากลางวง แล้วบอกนักเรียนที่เหลือให้หาทางให้เพื่อนนั่งด้วย ให้เพื่อนมีที่นั่ง
5. เมื่อนักเรียนนั่งที่ได้แล้ว ครูเล่นเกมอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ตั้งเก้าอี้ออกสองตัว
6. คนที่เหลือหาที่นั่งให้ได้ ให้คนในวงช่วย
7. เล่นอีกครั้งหนึ่ง เปิดเพลง แล้วตั้งเก้าอี้ออกอีก สองตัว
8. ให้หาทางให้เพื่อนนั่งด้วยกันให้ได้
9. ครูถามนักเรียนว่า คิดว่าได้อะไรจากการเล่นเกมนี้

ผลที่เกิดขึ้นหลังจากกิจกรรม

นักเรียนแสดงความมีน้ำใจ พยายามให้เพื่อนนั่งด้วย เช่น นั่งตักนั่งเปียด ๆ กัน

หมายเหตุ: กิจกรรมเก้าอี้ดนตรีนี้ต่างไปจากการเล่นเก้าอี้ดนตรีทั่ว ๆ ไปที่เน้นให้นักเรียนแย่งกันนั่ง แต่กิจกรรมนี้เน้นการพยายามให้เพื่อนนั่งด้วยกันให้ได้ในที่ที่จำกัด จึงส่งเสริมเรื่องความเห็นอกเห็นใจและความสามัคคี

4) กิจกรรม “นี่คือครอบครัวฉัน”

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำนวน 15 - 20 คน

ลักษณะของกิจกรรม ให้นักเรียนสัมภาษณ์พ่อ แม่ หรือปู่ ย่า และออกมาเล่าให้เพื่อนฟัง

196

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา:

ทักษะการสัมภาษณ์ การนำเสนอ การรู้จักพื้นฐานครอบครัวของตนเอง และการรู้จักครอบครัวของเพื่อน ทักษะการยอมรับและการเข้าใจคนอื่นที่มีพื้นฐานทางครอบครัวแตกต่างจากตนเอง ฝึกทักษะการฟังและการจับใจความผ่านการเล่นเกมกระชับ

อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูแจกแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้าให้นักเรียนนำไปสอบถามผู้ปกครองและพี่น้อง และนำมาในวันที่จัดกิจกรรม
2. ในวันที่จัดกิจกรรมครูให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยการนับ
3. หลังจากนั้น ครูให้สมาชิกในกลุ่มยื่นเรียงแถวตอนหนึ่ง
4. ให้คนที่อยู่หลังสุด บอกข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองกับเพื่อนที่ยืนถัดไปโดยการกระชับ
5. แล้วเพื่อนที่อยู่ถัดไปก็บอกต่อ จนถึงหัวแถวให้รายงานให้เพื่อนฟัง
6. เจ้าของประวัติบอกว่าที่เพื่อนรายงานถูกหรือไม่ และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง
7. ทำแบบนี้จนหมดทุกคน กลุ่มไหนรายงานได้ถูกมากที่สุดได้รางวัล

แบบสัมภาษณ์
ครอบครัวของฉัน

ครอบครัวของฉัน			
<p>ตัวฉันเอง</p> 	<p>ชื่อ</p> <p>.....</p>	<p>อายุ</p> <p>.....</p>	<p>เกิดที่</p> <p>.....</p>
<p>พ่อของฉัน (ปู่/ตา/ ลุง/อา)</p> 	<p>ชื่อ</p> <p>.....</p>	<p>อายุ</p> <p>.....</p>	<p>ทำอาชีพ</p> <p>.....</p>
<p>แม่ของฉัน (ยาย/ย่า/ ป้า/น้า/อา)</p> 	<p>ชื่อ</p> <p>.....</p>	<p>อายุ</p> <p>.....</p>	<p>ทำอาชีพ</p> <p>.....</p>
<p>ฉันมีพี่น้อง.....คน</p> 	<p>มีพี่</p> <p>.....คน</p>	<p>มีน้อง</p> <p>.....คน</p>	

5) กิจกรรม ชุมชนของเรา

เวลาที่ใช้ 2 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

ลักษณะกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้จักชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา

นักเรียนรู้จักการสังเกต การจดบันทึก การสัมภาษณ์ และการนำเสนอ
นักเรียนรู้จักชุมชนรอบ ๆ ตัว

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้ แบบฟอร์มสำรวจชุมชน กระดาษ
สำหรับวาดรูป และสี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 8 คน
2. ครูแจกแบบฟอร์มสำหรับสำรวจชุมชนให้นักเรียน
3. ครูอธิบายว่านักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบการสำรวจชุมชนรอบ ๆ โรงเรียน โดยแต่ละกลุ่มรับผิดชอบชุมชนต่าง ๆ กัน เช่น กลุ่มที่หนึ่งไปสำรวจชุมชนหน้าโรงเรียน กลุ่มสองไปทางวัด กลุ่มสามไปทางหลังโรงเรียน
4. หลังจากสำรวจแล้วให้นักเรียนจดลงแบบฟอร์มที่เตรียมไว้
5. หลังจากนั้นกลับมาวาดรูปลงบนกระดาษที่เตรียมไว้ แล้วนำเสนอให้เพื่อนฟังว่าชุมชนที่นักเรียนไปสำรวจนั้นเป็นอย่างไรบ้าง

<p>ชุมชนของฉัน</p> 	
<p>รอบ ๆ ชุมชนมีอะไร อยู่บ้าง เช่น สถานที่ สำคัญ จุดสำคัญ</p>	
<p>อาชีพในชุมชน</p>	
<p>ภาษาที่ใช้ในชุมชน</p>	
<p>ชุมชนตั้งขึ้นเมื่อ.....</p>	
<p>ร้านค้าในชุมชน</p>	
<p>พืชในชุมชน</p>	
<p>ถนนในชุมชน ลักษณะเป็นอย่างไร</p>	
<p>เด็กในชุมชน</p>	
<p>ผู้สูงอายุในชุมชน</p>	

6) กิจกรรมทายคำศัพท์

เวลาที่ใช้

1 ชั่วโมง

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6

ลักษณะกิจกรรม

กิจกรรมเรียนรู้ภาษาผ่านเกม (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาเมียนมา ภาษาลาว)

200

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ/ทักษะที่นักเรียนจะได้รับการพัฒนา นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ในภาษาต่าง ๆ ผ่านเกม ทักษะการร่วมมือทำงานเป็นทีม

อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ แผ่นรูปภาพ และแผ่นคำศัพท์ กระดาษจดคะแนน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 หรือ 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 8 คน โดยสมาชิกมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
2. ครูแจกแผ่นรูปภาพให้แต่ละทีมจำนวนเท่า ๆ กัน (ครูเตรียมแผ่นภาพที่สื่อถึงคำศัพท์ในข้อ 3 อาจหาภาพจากอินเทอร์เน็ตเตรียมไว้)
3. ครูมีแผ่นคำศัพท์อยู่จำนวน 10 แผ่น เป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ภาษาเมียนมา ภาษาลาว (หรือภาษาอื่นตามวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียน) (ตัวอย่างคำศัพท์ เช่น ธงชาติ (Flag) สวีสวี (สบายดี) ช้าง (ช้าง) กินข้าว (ซ่า มา ล่า) คน (people) โรงเรียน (School) เพื่อน (เสี่ยว ภาษาลาว) มิง กา ลา บา (ภาษาเมียนมา) เจชู ติน บาแต (ภาษาเมียนมา) Adventure August Buddha Democracy Finger Elephant Garbage

Flower Parents Student จับปลาสองมือ ช้างตายทั้งตัว
เอาไปบัวมาปิดไม่มีดี ดินพอกหางหมู ชี้อ้างจับตักแตน น้ำมา
ปลากินมดน้ำลตมตกินปลา)

4. ครูอธิบายกติกาการเล่น ว่าเมื่อครูชูแผ่นคำศัพท์ให้แต่ละทีม
หาแผ่นภาพที่มีความหมายตรงกับคำศัพท์นั้นแล้วให้ชูภาพ
ทีมไหนชูภาพได้ก่อนและตอบถูกจะได้คะแนนไป
5. ครูจะเฉลยทีละคำศัพท์ แล้วให้นักเรียนออกเสียงตาม
6. ทำอย่างนี้ไปจนครบ 10 คำศัพท์ ทีมไหนตอบถูกมากที่สุดชนะ
และได้ของรางวัลไป

สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษา
แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย
(ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของ สกสค.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ (2552). การจ้างแรงงานข้าม
ชาติตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กับ
การจัดทำบัญชีรายชื่ออาชีพสำหรับคนต่างชาติ. รายงานการวิจัย
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฐิติมดี อาพัทธนันท์. (2556). การศึกษาของนักเรียนต่างด้าวในโรงเรียน
รัฐไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 33 (1), 111-130.
- ฐิติมดี อาพัทธนันท์. (2561). *โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม: นโยบายการจัด
การศึกษาของรัฐไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐชวัล โภคาพานิชวงศ์. 2559. 'คนสองน้ำ': พลวัต 'คนสองสัญชาติ'
ในเมืองชายแดนจังหวัดระนอง. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
นเรศวร*, 12 (1), 175-196.
- นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2561). *การศึกษาพหุวัฒนธรรม: มุมมองเชิงวิพากษ์
และการปฏิบัติการในโรงเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

บัญญัติ ยงย่วน, ปณิตดา ธนเศรษฐกร และวสุนันท์ ชุ่มเชื้อ. (2553). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

ปริญญา ปานชานา. (2548). *วิถีชีวิต “คนสองน้ำ” ในจังหวัดระนอง*. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

ฝันเป็นจริง! นักเรียนร.วัดวังคันมี “สไลเดอร์” เล่นแล้ว ชาวเน็ตร่วมยินดี. (15 มีนาคม 2564) MGR Online. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9640000024911>

เพชรรัตน์ ตั้งโชคทวีคุณ. (2554). *การนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นมอญ กรณีศึกษาชุมชนวัดเกาะ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*. ภาคนิพนธ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัตนพงศ์ ตุมพสุวรรณ และ ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2554). การวิเคราะห์มุมมองของครูในการจัดการเรียนการสอนเด็กต่างด้าวในโรงเรียน: การวิจัยเชิงผสม. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED*, 66(1), 2578-2591.

ลัดดาวัลย์ หลีกแก้ว. (2556). *การเข้าถึงและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเข้าถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ: กรณีศึกษา พื้นที่เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล. ประชากรศึกษา.

วาทีณี บุญชะลัทธิ, ฐิติพร ศรีวรรณ, เบญจวรรณ นิลคง และพงษ์ศักดิ์ หมั่นศักดิ์. (ม.ป.ป.). *ความผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติพม่าในประเทศไทย: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร*. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม และวิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

วัฒนา กาญจนานิจ. (2562). รายงาน TDR: *ทัศนคติต่อแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยตามมิติด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ และด้านความมั่นคงของประเทศ*. ฉบับที่ 158 พฤศจิกายน 2562.

สถานการณ์แรงงานไทยประจำสัปดาห์ 26 มี.ค.- 1 เม.ย. 2561. (4 เมษายน 2561). *ประชาไท*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2018/04/76174>

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. (2557). *การศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย: เอกสารเชิงนโยบาย*. สืบค้นจาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/FileUpload/PDF/Report-File-503.pdf>

สาวิตรี เหลืองสุรีย์ และวรนุช ตุนทกิจ. (2563). *การจัดทำแผนการสอน*. เอกสารประกอบการอบรมโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติจังหวัดสมุทรสาคร, สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.

สิทธิพร ประวัตินุชเรือง. (ม.ป.ป.). *สิทธิมนุษยชนทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study), วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *ข้อมูลนักเรียนแยก
รายสัญชาติในสังกัด*. สืบค้นจาก [http://data.bopp-obec.info/
bigdata_1301/student_race.php](http://data.bopp-obec.info/bigdata_1301/student_race.php)

สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2563). *แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน
จังหวัดสมุทรสาคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุตรหลานแรงงานข้ามชาติใน
ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

องค์การช่วยเหลือเด็ก และองค์การเวิลด์เอดูเคชัน. (2014). *เส้นทางสู่
อนาคตที่ดีกว่า บทวิจารณ์เรื่องการศึกษาสำหรับเด็กข้ามชาติใน
ประเทศไทย*. สืบค้นจาก [https://resourcecentre.savethechildren.
net/sites/default/files/documents/policy_brief_in_thai_v
ersion-final.pdf](https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/policy_brief_in_thai_version-final.pdf)

Sleeter, C.E. & Grant, C.A. (2003). *Making choices for multicultural
education: Five approaches to race, class and gender*.
New York: John Wiley & Sons.

Sunpuwan, M. & Niyomsilpa, S. (2012). Perception and misperception:
Thai public opinions on refugees and migrants from
Myanmar. *Journal of Population and Social Studies*, 21
(1), 47-58.

Testaverde, M., Moroz, H., Hollweg, C.H., &Schmillen, A. (2017). *Migrating to opportunity: Overcoming barriers to labor mobility in Southeast Asia*. Washington D.C.: International Bank for Reconstruction and Development/World Bank.

World Education and Save the Children. 2014. *Pathway to a Better Future: A Review of Education for Migrant Children in Thailand*. Retrieved from <http://thailand.worlded.org/wp-content/uploads/2016/04/MESR-Full-Report.pdf>

สอนอย่างไรในโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม

ดัชนี

ภาษาไทย

ก

การบูรณาการเนื้อหา	74
การเปลี่ยนแปลงสังคม	76
การเรียนรู้และทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม	65, 70, 71
การรับนักเรียนข้ามชาติ	14 - 17, 21
การศึกษาเพื่อปวงชน	10 - 12
การสอนที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของผู้เรียน	78
การสอนทักษะการเคลื่อนไหวในสังคม	76
การสอนแบบสองภาษา	73, 74, 86
การแสดงบทบาทสมมติ	66, 72, 73, 140
การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน	65, 158

ค

ความเชื่อเหมารวม	7, 61 - 65, 69, 71, 72
ความเท่าเทียม	65, 66, 70, 76, 78

ช

ชุมชนของนักเรียน	75, 198
------------------	---------

บ

บัตรประจำตัวบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน	35
บัตรประจำตัวผู้ไม่มีสัญชาติไทย	47
บัตรสีชมพู	24, 35, 47, 48, 51

ร

แรงงานข้ามชาติ	7, 39, 40, 42 - 45, 52, 61 - 67, 71, 72, 76, 77
----------------	---

ว

วัฒนธรรม	7, 37 - 39, 52, 53, 57, 58, 60, 61, 64 - 67, 150 - 153
----------	--

ส

สิทธิทางการศึกษา	2, 51
สิทธิเด็ก	160
การละเมิด	160 - 164
สัญชาติไทย	3, 12 - 17, 20, 23, 25, 45, 47, 29 - 51, 53
การยื่นขอ	33, 48, 57
สัญลักษณ์ของชาติไทย	124, 126, 146

ท

หลักฐานทางทะเบียนราษฎร	12 - 18, 20, 21, 23 - 27
หลักสูตรสถานศึกษา	80

อ

อคติ	7, 61 - 67, 69 - 72, 79, 151, 157 - 159
อัตลักษณ์	46, 56, 57, 61
โอกาสทางการศึกษา	6

ภาษาอังกฤษ

Bilingual Education	73
Empathy	70, 72
Prejudice	62

โครงการต่างทอดองค์ความรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กลูกหลานแรงงานข้ามชาติจังหวัดสมุทรสาคร

หน้าหน้าโครงการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมดี อภัทธนนนท์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยวงษ์มณี

ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

